

új magyar szó

20 oldal

Ára: 1,5 lej

Országos közéleti napilap | Alapítva 1947-ben, Romániai Magyar Szó címmel

VI. évfolyam,
138. (1204.) szám**BNR-valutaárfolyamok**

	1 euró	4,2740 ▲
	1 amerikai dollár	3,2983 ▲
	100 magyar forint	1,4786 ▼

Aktuális

2

Magyar besúgóból román kultúrdiplomata?

„Barbu” néven írt jelentéseket a kommunista hatalom titkosrendőrségének diáktársairól majd munkatársairól Bartha Csaba temesvári újságíró, a budapesti Román Kulturális Intézet jelenlegi helyettes igazgatója – állítja a *România liberă*.

Aktuális

3

Megmenekül az ANI-törvény?

Visszakerül a képviselőházba az ANI működését szabályozó törvény, mert az Alkotmánybíróság megállapította: a honatyák megszegték a törvényhozási procedúrákat. A taláros testület az államfő kérésére vizsgálta meg a jogszabályt.

Sport

12

A román Szuperkupa is a kolozsvári CFR-hez került

Két bajnoki cím és három Román Kupa után a CFR 1907 a második Szuperkupát is elhódította: tizenegyesek után 4-2-t játszott az Unirea Urziceni együttesével. A kolozsvári az első csapat Romániában, amely egy idejben mindhárom trófeát begyűjti.

Vezércikk

3

Tusványosi légyott

Sok olyan körülmény változott meg tavaly óta, amelyek nem kedveznének a tusványosi légyottnak. Választási győzelme után mindkét politikus bajba került: Orbánnak éppen a napokban fordított hátat a Valutaalap küldöttsége, miközben Băsescu már jóval előbbre tart magyar kollégájánál, ami a gazdasági csőd miatti hitel- és népszerűségvesztést illeti. ▶

Salamon Márton László

Tanárbukta, diák módra

Az érettségizőknél is csúfosabban leszerepeltek a tanárok a versenyvizsgákon**Miközben az érettségi a diákok mintegy felének sikerült, tanáraiknak csupán egyharmada ért el átmenő jegyet a versenyvizsgán**

Fotó: Totka László

Felkészületlenül jelentek meg a tanárok a versenyvizsgán: a vasárnap este kifüggesztett eredmények szerint csupán egyharmaduk szerzett hetesnél nagyobb, végleges állásra feljogosító minősítést. A pályázók közül sokan „megijedtek” a megmérettetésen, és meg sem jelentek a próbákon, akik elmentek, azok is leszerepeltek. Nem volt ritka az egyes minősítés sem, sokan puskázással kompenzálták a tudáshiányt. Csupán a humán szakos tanerők bizonyítottak: jóval magasabb értékelést értek el reális kollégáiknál. Szakértők szerint nem készültek eleget a tanárok, a pályázók viszont úgy vélik: kaotikus tételsorok nehezítették a dolgukat. **7. oldal ▶**

Megingott Budapest hitele

▶ Nem marad gazdasági következmények nélkül a magyar kormány és a Nemzetközi Valutaalap (IMF) tárgyalásainak megszakadása: míg pénteken még 280 forint közelében volt az euró árfolyama, tegnap az uniós valuta már 290 forint felett járt. A Budapesti Értéktőzsdén is zuhantak a részvényárak. Az IMF és Budapest közötti tárgyalások megszakadása Románia gazdasági helyzetére is kihat – vélik a gazdasági sajtó által megszólaltatott hazai szakemberek. Érintheti az euró-lej árfolyamot (az euró tegnap erősödött is a lejjel szemben), illetve nőhet Románia befektetői kockázata. **6. oldal ▶**

Árvizek: az első székely halott

▶ Meghalt az ideai katasztrófák első székelyföldi áldozata: a sürgős orvosi beavatkozás ellenére sem sikerült megmenteni azt a nőt, aki a hétvégén, a bölöni ár-

dásban sérült meg súlyosan. Szakértők szerint hó végéig érvényben marad a készültség, veszjelzés van érvényben a Pruton és a Dunán is. **7. oldal ▶**

A Kovászna megyei Bölönben áldozatot is követelt az ár

Fotó: Ioan Corbu

Tusványos: újabb Orbán-Băsescu?

▶ „Az már biztos, hogy Orbán Viktor magyar kormányfő találkozik a héten Traian Băsescu román államfővel, de a helyszín és az időpont még egyeztetés alatt áll” – mondta lapunknak Sándor Krisztina, a Tusnádfürdőn mától vasárnapig tartó XXI. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktábor főszervezője. Hozzátette: szeretnék, ha a tavalyihoz hasonlóan a táborlakók részvételével nyilvános találkozót is tartanának, de szóba került Marosvásárhely és Csíkszereda is a magas szintű találkozó helyszínéül. **3. oldal ▶**

Mai mellékletünk:úmsz **kisebbségben**

Röviden

Magyar–román együttes kormányülés lehet ősszel

Várhatóan a magyar és a román kormány őszi együttes ülésen vitatja meg a közös gazdaságfejlesztési célokat – közölte Sziijjártó Péter a miniszterelnök szóvivője tegnap az *MTI*-vel, miután a magyar kormányfő találkozott a román regionális fejlesztési és turisztikai miniszterrel. Orbán Viktor és Elena Udrea megbeszélésükön fontosnak nevezték a két ország közötti gazdasági együttműködés fejlesztését, különös tekintettel a közös gazdaságfejlesztési programokra. A programok részletes megvitatására a két kormány őszi együttes ülésén kerülhet sor – mondta Sziijjártó.

Udrea a fővárosi PD-L elnöke

Ideiglenesen, a 2011-re tervezett választásokig Elena Udrea turisztikai miniszter veszi át a Demokrata-Liberális Párt (PD-L) bukaresti szervezetének a vezetését. A helyi szervezet korábbi elnöke Liviu Negoită, aki bejelentette: nem tervez indulni a szervezet elnöki tisztségéért.

Radicová: változatlan álláspont a kettős állampolgárság ügyében

Szlovákia álláspontja változatlan a magyarországi kettős állampolgárság ügyében – szögezte le Iveta Radicová szlovák kormányfő tegnap Pozsonyban. A Petr Necas cseh miniszterelnökkel folytatott tárgyalás után Radicová kijelentette, hogy Pozsony szokatlanul tartja a magyar kormány és Orbán Viktor miniszterelnök eljárását. „A tárgyalásokon megpróbáljuk elérni a kétoldalú alapszerződés újbóli betartását, a egyes bizottságok tevékenységének felújítását, és ennek következtében a két ország közötti feszültség esetleges enyhítését” – mondta Radicová.

Magyar turistákat zsaroltak meg Szlovákiában

Magyar turistákat zsarolt meg eddig ismeretlen tettes szombaton Közép-Szlovákiában. A nyolc magyar állampolgár – közölte tegnap Petra Vasková, Besztercebánya megye rendőr-főkapitányságának szóvivője – a Körmöcbányától délre fekvő Jánosgyarmaton sátorozott, amikor a zsaroló felkereste őket, s mindenkitől útlevelét, illetve fejenként 100-100 eurót követelt. Miután a követelt összeget megkapta, a zsaroló vadászkutya segítségével újra a gépkocsiba „terelte” a magyarokat, és valamivel később Jánosgyarmat közelében kitétte őket, majd elhajtott a helyszínről.

Az iráni elnök idiótáknak nevezte hazája ellenségeit

Az iráni elnök idiótáknak nevezte hazája ellenségeit, és leszögezte, hogy Teherán tart atomprogramja megvalósítása mellett. Iránt a legújabb ENSZ-szankciók sem tántoríthatják el nukleáris programjának folytatásától – hangoztatta Mahmúd Ahmadinezsád, amikor tegnap egy észak-iráni városban vállalati vezetőkkel találkozott. Nyilatkozatát egyenes adásban közvetítette az állami televízió. Mint hozzátette, a szankciók csak elő fogják segíteni, hogy Irán még gyorsabb ütemben váljon gazdasági téren önellátóvá.

Vasúti szerencsétlenség Indiában, több tucat halott

Legalább hatvanegy halálos áldozata és 125 sérültje volt a tegnap kora reggel történt indiai vasúti szerencsétlenségnek. Egy gyorsvonat India Nyugat-Bengál szövetségi államában a Kolkatától (Kalkutta) mintegy 200 kilométerrel északra fekvő Szainthia helység állomásán belerohant egy álló személyszállító szerelvénybe. Több kocsi összeroncolt. Az ütközés ereje akkora volt, hogy az egyik kocsi leszakadó teteje a magasba repült, és egy felüljáróra esett.

Besúgóból román kultúrdiplomata?

Cseke Péter Tamás

„Barbu” néven írt jelentéseket a kommunista hatalom titkosrendőrségének diáktársairól majd munkatársairól Bartha Csaba temesvári újságíró, a budapesti Román Kulturális Intézet jelenlegi helyettes igazgatója – állítja a *România liberă*. A lap a Szekuritáté Irattárát Vizsgáló Országos Tanács (CNSAS) dokumentumaira alapozza értesüléseit. A testület éppen a múlt hónapban állapította meg az intézet vezetőjéről, hogy nem végzett politikai rendőrségi tevékenységet, azaz az átvilágítási törvény szempontjából „tisztá” a múltja. A CNSAS szerint a Szekuritáté beszerelte ugyan Bartha Csabát besúgónak, ám jelentéseivel nem okozott kárt az érintett személyeknek. Az intézményvezető átvilágítását a román Külügyminisztérium kérte 2008 júliusában, amikor a helyettes igazgató budapesti posztjára került.

A *România liberă* által idézett dokumentumok szerint Bartha Csabát 1986 december 11-én szervezte be a Szekuritáté. Az akkor még egyetemi hallgató Bartha vállalta, hogy „Barbu” fedőnéven jelentéseket ír a temesvári műszaki egyetem gépészmérnöki karán tanuló diáktársairól és a Fructus nevű vállalatban dolgozó munkatársairól. A lap idéz is a jelentésekből, ezek általában valóban semmitmondóak, nem tartalmaznak olyan információkat, amelyeket a Szekuritáté felhasználhat

Bartha Csaba, a budapesti Román Kulturális Intézet helyettes igazgatója

volna a „célszemélyek” ellen. A jelenleg Horvátországban nyaraló Bartha Csabát nem sikerült elérnünk. Nem tudott vele tegnap kapcsolatba lépni felesse, Brândușa Armanca, az intézet igazgatója sem. „Megdöbbenéssel olvastam, mit írtak a bukaresti lapok a kollegámról. Nem is tudok szóhoz jutni, s azt sem tudom még, hogy milyen következményei lesznek az intézetre nézve ennek a hírnek” – mondta az *ÚMSZ*-nek Brândușa Armanca.

Az igazgató érezhetően neheztel beosztottjára, még akkor is, ha az átvilágításon „tisztának” találta a CNSAS. „Az ember vagy jelentett, vagy nem jelentett. S ha jelentett, akkor már nem lehetett ártatlan” – vélekedett. Beszámolója szerint maga javasolta helyettes igazgatónak az intézethez Bartha Csabát, akivel a temesvári

televízióval korábban együtt dolgozott. „Megbízható, nagyon tehetséges munkatársam volt” – magyarázta az igazgató.

A *România liberă* cikke három nappal azután jelent meg, hogy Tőkés László, az Európai Parlament alelnöke budapesti sajtótájékoztatóján arról beszélt: nemzetbiztonsági kockázatot jelentenek azok a romániai volt besúgók, akik külföldre, többek között Magyarországra települtek át. Az EP alelnöke Bartha Tibor esetét emelte ki, Bartha – mint mondta – Stelian fedőnéven „az erdélyi egyházi személyek és a magyar szellemi élet képviselőinek megfigyelésére szakosodott”. A sajtótájékoztatóon bemutatott iratok szerint Bartha Tibor jelenleg a budapesti Országos Baleseti és Sürgősségi Intézet idegsebészeti osztályán dolgozik. ◀

Változatlan a MÁÉRT

MTI

A Magyar Állandó Értekezlet korábbi résztvevőitől beérkezett eddigi vélemények szerint a magyar szervezetek a MÁÉRT státúsumát jónak tartják és érdemi változásokat nem akarnak. A nemzetpolitikáért felelős miniszterelnök-helyettes az *MTI*-nek tegnap megerősítette, hogy nyár után összehívják a MAÉRT-et. Semjén Zsolt felidézte, hogy levélben fordultak mindenkihez, aki valaha a MÁÉRT résztvevője volt, amelyben arra voltak kíváncsiak, milyen esetleges változtatásokat tartanak szükségesnek a szervezet jövőbeni működésében, illetve milyen témákat szeretnének megvitatni a MÁÉRT-en. A miniszterelnök-helyettes kiemelte: a beérkezett válaszok feldolgozása folyik. Az eddigi visszajelzésekből az következik, hogy a MÁÉRT-nek olyan szervezetek fórumának kell lennie, ahol a magyarság nem egy járulékos jegy, hanem a lényegadó karakter – fogalmazott. Az eddigi válaszokból az tűnik ki, hogy a korábbi résztvevők is úgy látják, a MÁÉRT-nek etnikai értelemben magyar szervezetek fórumának kell lennie. Ha olyan értekezlet lenne, amelyen nem magyar szervezetek, hanem olyan tömörülések vesznek részt, amelyeknek van magyar tagozata is, az már egészen más dolog lenne – fejtette ki. Az *MTI* kérdésére, hogy Bugár Béla, a Híd-Most elnöke hétfőn azt mondta, megpróbálja elérni, hogy az Országgyűlés érvénytelenítse azon határozatát, miszerint a Kárpát-medencei Magyar Képviselek Fóruma a magyar parlament alá tartozik, azt mondta: ezt ugyanígy meg fogják fontolni, mint az összes többi javaslatot. ◀

Négymilliárdos a BP olajkára

Hírösszefoglaló

Megközelítette a 4 milliárd dollárt a Mexikói-öbölben történt olajkatasztrófa elhárításának költsége. A British Petrol (BP) brit energetikai konszern tegnap közleménye szerint összesen 3,95 milliárd dollárt fordítottak a Deepwater Horizon nevű olajfúró toronynál április 20-án történt robbanás következtében megindult mélytengeri olajszivárgás megakadályozására, és a következmények elhárítására. Egy héttel korábban 3,5 milliárd dollár, két hete pedig 3,12 milliárd dollár volt a BP költsége. A közel 4 milliárd dolláros összegben az olajfolt terjedése elleni védekezés és a szennyezés felszámolásának költségei vannak benne, valamint az érintett amerikai szövetségi államoknak nyújtott anyagi segítség, a mélytengeri szivárgás megállítására indított műveletek költségei és a kártérítésre fordított összegek. Az eddig beérkezett 116 ezer kártérítési követelésből 67 500-at egyenlítették ki, összesen 207 millió dollár értékben. A 11 halálos áldozattal járó áprilisi fűrótorony-robbanás után megindult olajszivárgás az eddigi legsúlyosabb amerikai környezetszennyezés. Becslések szerint a katasztrófa elhárításának teljes költsége elérheti a 70 milliárd dollárt. ◀

Drogháború tömeggyilkosságokkal

A rendfenntartó erők egyre nagyobb nyomást gyakorolnak a bandákra Mexikóban

Hírösszefoglaló

A mexikói kormány bejelentette, hogy 2006 decemberében történt hivatalba lépése óta a rendőrség több mint 1600 olyan bűnözőt fogott el, aki valamely drokkartellhez vagy emberrabló bandához tartozott. Mindazonáltal a mexikói kábítószeres bandák is a Felipe Calderón elnök kormányának hivatalba lépése óta követték el a legtöbb gyilkosságot: csaknem 25 ezret.

A drokkartellek harcolnak a rendőrség, a hadsereg és egymás ellen is. Az idén már több mint hétezer embert öltek meg. A tava-

lyi kilencezer halálos áldozat is rekordadat volt. Arturo Chávez igazságügyi miniszter szerint a halálos áldozatok száma azért nő, mert a rendfenntartó erők egyre nagyobb nyomást gyakorolnak a bandákra. A rendőrséget mintegy 50 ezer katona is segíti a bandák elleni küzdelemben. Egyébként éppen vasárnap éjjel tizenhét, társasági összejövetelen részt vevő embert mészároltak az egyelőre ismeretlen fegyveresek az észak-mexikói Torreón városában. A tömeggyilkosságot a mexikói drogháború újabb epizódjának tartják a hatóságok. A gyilkosok öt terepjáróval érkeztek a par-

ti helyszínre szolgáló körbekerített házhoz, betörték a kaput, tüzet nyitottak a vendégekre, majd amilyen gyorsan érkeztek, ugyanolyan gyorsan távoztak is. A halottakon kívül 18 sebesült maradt a helyszínen, a kertben 100 ténnyhüvelyt szedtek össze.

Egyelőre nem tudni, ki követte el a bűntettet, amelynek helyszíne az Egyesült Államokba szánt kábítószer-szállítmányok egyik fontos tranzitállomása. Ellenőrzésért a Mexikó legkeresettebb emberének tartott Joaquin Guzmán vezette Sinaloa kartell és az északkelet-mexikói Zeta banda vív harcát. ◀

Újabb Orbán–Băsescu?

Ma kezdődik Tusnádfürdőn a XXI. Bálványosi Szabadegyetem és Diáktábor

ÚMSZ

► „Nem ismerem az elnök hétvégi programját” – válaszolt Eckstein Kovács Péter, a román államfő kisebbségügyi tanácsosa lapunk azt firtató kérdésére, hogy Traian Băsescu – a tavalyihoz hasonlóan – elmegy-e a Tusnádfürdőn mától vasárnapig tartó XXI. Bálványosi Nyári Szabadegyetem és Diáktáborba (Tusványos). A volt RMDSZ-es szenátor azzal kapcsolatban sem tudott információkkal szolgálni, hogy a diáktábor hagyományos vendégeként Tusnádfürdőre látogató Orbán Viktorral egy asztalhoz ül-e a román államfő. Ecksteinnel ellentétben Sándor Krisztina, a szabadegyetem főszervezője lapunknak megerősítette, hogy a két államférfi biztosan találkozik a héten, de a helyszín és időpont még egyeztetés alatt áll. „Természetesen szeretnénk, ha a tavalyihoz hasonlóan a táborlakók részvételével nyilvános találkozót is tarthatnánk, de szóba került még Marosvásárhely és Csíkszereda is a zárt ajtók mögött zajló Orbán–Băsescu-találkozó helyszíneként” – mondta el Sándor Krisztina. Mint ismeretes, tavaly füttykoncert kísérte Traian Băsescu államfő azon, háromszor megismételt kijelentését, hogy a székelyföldi régió ugyanannyi autonómiát érdemel, mint Tulcea vagy Caracal. „Románia egységes és oszthatatlan nemzetállam” – hajtogatta Băsescu.

A Kárpát-medencei magyarság összefogása, az Erdély-kép erősítése, a határon átnyúló gazdasági kapcsolatok megszilárdítása – ezeket a célokat fogalmazták meg az idei Tusványos szervezői. A mától vasárnapig tartó rendezvé-

nyen, a hagyományoknak megfelelően az előadások és a szórakoztató jellegű műsorok gazdag választékával várva a táborlakókat és a látogatókat. A Csík Zenekar ma esti koncertjével kezdődő Tusványos 21. Nyílt lapokkal! című rendezvénysorozaton kiemelt figyelmet kapnak a nemzetpolitikával, az oktatással, a kulturális értékek megőrzésével és az ifjúságpolitikával összefüggő témák.

Az idén is számos magyarországi és romániai politikus, közéleti személyiség lesz a szabadegyetem vendége. Az új Orbán-kormányt többek között Réthelyi Miklós, a nemzeti erőforrás minisztere, Németh Zsolt, a Külügyminisztérium parlamenti államtitkára, Becsey Zsolt külgazdasági, Hoffman Rózsa oktatási, Soltész

Miklós szociális és Szócs Géza kulturális államtitkár képviseli. Romániából Vasile Blaga regionális fejlesztési és lakásügyi miniszter vesz majd részt a közigazgatási reformról szóló pódiumbeszélgetésen.

A tervek szerint pénteken kerül sor a Kárpát-medencei Magyar Autonomia Tanács nyílt ülésére, amelynek tiszteletbeli meghívottja Semjén Zsolt magyar miniszterelnök-helyettes lesz. Ugyancsak nyílt ülést tart egy nappal korábban az Erdélyi Magyar Egyeztető Fórum (EMNT) Tókes László és Markó Béla részvételével. Több éves hagyománynak megfelelően szombaton tartja előadását Orbán Viktor, a Magyar Köztársaság miniszterelnöke. A fő szervező – a budapesti Kisebbségekért – Pro

Minoritate és a kolozsvári Magyar Ifjúsági Tanács (MIT) – programjain kívül számos társrendező működtet majd sátrat Tusványoson. Így a Budapesti Kereskedelmi és Ipari Kamara (BKIK) sátra mindennap a gazdasági kapcsolatokkal és együttműködéssel összefüggő beszélgetésekkel várja az érdeklődőket, az Erdélyi Magyar Írók Ligája (EMIL) könyvbemutatókat és alkotói beszélgetéseket szervez, a Corvina Sátorban olimpiai bajnokokkal és érmesekkel – köztük Czene Attila sportügyekért felelős helyettes államtitkárral – találkozhatnak. Az esti koncerteken többek között Rúzsa Magdi, Demjén Ferenc, a Bikini, Hobo és Bandája, valamint a Hooligans lép majd fel. ◀

Tavaly jól érezték magukat együtt. Orbán Viktor és Traian Băsescu Tusnádfürdőn

Fotó: Horváth István/archív

A PD-L hízeleg, a PNL elutasító

ÚMSZ

► „Jelenleg egy kormányt vezetnek, de a jövőre nézve bármi elképzelhető” – reagált Emil Boc miniszterelnök arra a felvetésre, hogy alakulatlának a PNL-vel kellene szövetkeznie. Emlékeztetett, hogy a 2008-as választások után először a liberálisoknak ajánlottak koalíciós szerződést. Hasonlóképpen a 2009-es elnökválasztások után a PD-L először a PNL-t kereste meg, ugyanis így „ideológiailag koherens” kormányzást lehetett volna felállítani. „Mindkét alkalommal visszautasítottak, de tudják hogy szól a mondas: késő bánat, eb gondolat” – fejtette ki Boc. Mihai Voicu, a PNL szóvivője tegnap megismételte pártelnöke, korábbi nyilatkozatait: a liberálisok visszautasítanak bármilyen együttműködést a PD-L-vel. Ugyancsak tegnap a nagyobbik kormánypárt több magas rangú vezetője is elképzelhetőnek tartotta a liberálisokhoz való közeledést. Radu Berceanu közlekedési miniszter arra emlékeztetett, hogy a román politikai élet az utóbbi húsz év alatt bebizonyította, nincsenek olyan lehetőségek, amelyek előbb vagy utóbb szóba ne jöhessenek. ◀

Visszadobták az ANI-törvényt

ÚMSZ

► Egyhangúlag döntött úgy tegnap az Alkotmánybíróság, hogy elfogadta Traian Băsescu államfő beadványát az Országos Feddhetetlenségi Ügynökség (ANI) működését szabályozó törvény ellen. A jogszabály így visszakerül a képviselőházba, amely üggyöntő házként köteles elvégezni a talárosok által kért módosításokat. Traian Băsescu államfő ma egy hete fordult a taláros testülethez, kérve az ANI-törvény alkotmányosságának megvizsgálását. Az Alkotmánybíróság most helyben hagyta az államfő érvelését miszerint a parlament házszabályzatával ellenes volt, hogy a szenátus módosításai után a jogszabály nem került vissza a képviselőházba, amelynek üggyöntő házként meg kellett volna adni a módosítások felülbírálásának lehetőségét.

Mint ismeretes, a szenátus jogi bizottsága, majd plénuma Frunda György RMDSZ-es szenátor érvelését követve törölték az ANI-törvényből azt a passzust, amely szerint az ítéletbátlak keretében bírákból és ügyészekből álló bizottságok alakulnának a köztisztviselők vagy nyilatkozatának ellenőrzésére. Szintén Frunda javaslatára

az ANI ellenőrei a tisztségviselő mandátumának lejárta után nem három, hanem csupán egy évig vizsgálódhatnak.

Máté András Levente, a képviselőház jogi bizottságának tagja számított erre az alkotmánybírósági döntésre, annál inkább, mert korábban, a törvény alsóházi vitáján is felhívta a figyelmet arra, hogy a szenátusban elvégzett módosítások alkotmányossági aggályokat vetnek majd fel. „Amikor a törvény a plénum elé került, felszólalásomban hangsúlyoztam: gond lesz abból, ha a szenátus elvesz vagy hozzátesz olyan cikkelyekhez, amelyeket a képviselőház nem is tárgyalt” – magyarázta az ÚMSZ-nek képviselő. Elmondta, a törvényhozási procedúra szerint a szenátus által módosított paragrafusokról egyeztetnie kellett volna a parlament két házának.

Máté szerint a képviselőház elnökein múlik az, hogy összeül-e rendkívüli ülészakra az alsóház újratárgyalni a szóban forgó cikkelyeket. Ha Roberta Anastase nem hív össze rendkívüli ülészakot, akkor szeptemberben vizsgálják meg a honatyák a jogszabályt. A törvény ezúttal nem kerül ismét a szenátusba, hanem az államfőhöz küldik kihirdetésre. ◀

Boc bosszúja?

ÚMSZ

► Emil Boc kormányfő határozatlan elutasította azt a feltételezést, hogy köze lenne az OTV televízió tulajdonosának, Dan Diaconescunak a letartóztatásához. „Soha nem beszéltem ügyessel senkinek a letartóztatásáról. Egyfelől, mert jogász vagyok, másfelől, mert többször kifejtettem, tisztában vagyok azzal, hogy nem szabad beavatkoznom az igazságszolgáltatás menetébe” – mondta el a miniszterelnök. Az OTV tulajdonosát tegnap reggel ismét behívták az Országos Korrupcióellenes Igazgatósághoz (DNA) kihallgatásra. Diaconescu szerint a kormányfő és a „BVB-trió” (Vasile Blaga, Adrian Videanu és Radu Berceanu – szerk. megj.) áll a meghurcolása mögött. Szerinte azt követően gyűltek meg a problémái, hogy Emil Boc az egyik műsorában élő adásban a fejesztés terhe mellett szólította fel a PD-L-s honatyákat a kormány kezdeményezéseinek megszavazására. „Ezt akkor szóvá tettem, elmondtam Bocnak, hogy ez nyilvános zsarolás. Most felszólítom az ügyészeket, hogy indítsanak vizsgálatot. A kormányfő ellen, én kész vagyok megosztani vele cellámat és bilincseimet” – ironizált Diaconescu. ◀

Tusványosi légyott

Salamon Márton László

Javában folynak a találgatások arról, hogy lesz-e az idei tusványosi tabor és szabadegyetem alkalmával újabb Băsescu–Orbán-találkozó, miután a tavalyi rendezvény fő attrakciójának éppen a két vezető közös fellépése számított.

Elsősorban azért, mert akkor a két politikus éppen választási megmérettetés előtt állt: a román államfő néhány hónappal később újabb mandátumért szállt versenybe az elnökválasztásokon, míg a volt magyar miniszterelnök szintén újrán készült a magyarországi parlamenti választásokat követően, bő fél évvel később.

A két, sokak – köztük e sorok írója – által rokon léleknek tartott politikus találkozája hírétékét jócskán növelte az a fejlemény, hogy Orbán Viktor a tavalyi Tusványoson kerek perccel kijelentette, Traian Băsescut támogatja a romániai novemberi elnökválasztásokon.

Ennek a támogatásnak egyébként meg is volt a gyümölcse: a magyar többségű erdélyi megyékben Băsescu jobb eredményt ért el, mint ellenjelöltje – az a Mircea Geoană, akit viszont az akkor ellenzékben levő RMDSZ támogatott, még ha kelleklenül is. Ha pedig az igencsak szoros, alig hetvenezer szavazatnyi különbséget nézzük, akár az is megállapítható, hogy Băsescuból tulajdonképpen Orbán Viktor csinált „királyt”.

Ez az (egyelőre még nem kölcsönös) lekötöttség (is) arra késztet, hogy kevésbé valószínűsítsünk egy olyan fejleményt, mely szerint a találkozó idén elmarad. Ugyanakkor viszont sok olyan körülmény változott meg tavaly óta, amelyek nem kedveznének a tusványosi légyottnak. Választási győzelme után mindkét politikus bajba került: Orbán Viktorral éppen a napokban fordított hátat a Valutaalap küldöttsége, dominóhatást vetítve előre a stabilizálódás útján alig egy éve elindult magyar gazdaság számára, miközben Traian Băsescu már jóval előbbre tart magyar kollegájánál, ami a gazdasági csőd miatti hitel- és népszerűségvesztést illeti.

Románia elnöke egyébként nagyon elszámíthatta magát, amikor magára vállalta a népszerűtlen intézkedések bejelentésének ódiumát. A „nekem semmi sem érthet, engem szeret a nép” típusú elbizakodottság után következő rohamos népszerűségvesztés döbbsengette rá Băsescut, hogy ő is csak egy múló népi hóbort, aki egyetlen másodperc alatt – május 6-án este 7 óra 5 perckor, a bér- és nyugdíjszökkentések bejelentésének pillanatában – közkezdvenből közellenségé válhat. Így magyarázható az elnöknek az az utólagos, féléveskerült próbálkozás is, hogy elhatárolódjon a saját bábjának tartott miniszterelnöktől és az általa vezetett kormánnyól. Traian Băsescunak tehát minden oka megvan arra, hogy idén messze elkerülje Tusnádfürdőt. A román elnök azonban köztudottan a meglepetések embere, úgyhogy ennek ellenére nem kizárt, hogy mégis ott lesz. Kérdés azonban, hogy Orbánnak mennyire érdeke még Băsescuval mutatkozni. Hamarosan elvállik.

Román lapszemle

Emil Boc miniszterelnök szerint több mint ezer házat kell teljesen újraépíteni az árvizek után. (Adevărul) ► A Máramaros megyei Kapnikbányán felavatták Románia első műanyag-hóval működő sípályáját. A különleges polimérral borított lesiklópálya hossza száz, szélessége huszonegy méter és világviszonylatban is a 21. hasonló létesítmény. (Click) ► Az állampolgárság megadásának tekintetében Románia nem tér el az európai normáktól – szögezi le közleményében a Román Külügyminisztérium, válaszként a Der Spiegel című német lap állítására, miszerint Bukarest 100 ezer moldovai köztársaságbeli állampolgárt csempészett be a hátsó ajtón az Európai Unióba a román állampolgárság megadásával. (Curierul Național)

Öt változat egy kormányra

Miután Traian Băsescu államfő szeptember elsejéig adott haladékot a kormánynak a válságkezelő program gyakorlatba ültetéséhez, politikai megfigyelők már az eljövendő kormány lehetséges képleteit latolgatják.

B. T.

► Politikai és gazdasági elemzők, ellenzéki, de lassan már kormányparti politikuskok is nagyrészt egyetértenek abban, hogy a válságkezelés feladata meghaladja a Boc-kormány képességét. Nyilván ennek a felismerésnek az alapján döntött úgy Traian Băsescu államfő is, hogy – mintegy ultimátumként – szeptemberig ad türelmi időt a kabinetnek a szükséges és kemény intézkedések meghozatalára.

Johannis redivivus

Mindennek következtében feszültségek támadtak a kormányfő és az államfő között is, Traian Băsescu nem titkolta véleményét, miszerint rossznak találja a kormány döntését, amellyel öt százalékkal megemelte az áfát.

Politikai megfigyelők mindezek után már az eljövendő kormány lehetséges

képleteit latolgatják. Elemzéseiket összegezve öt kormány(át)alakítási forgatókönyv képzelhető el.

Az első változatnak megfelelően az új parlamenti többség voltaképpen a régebbi, „Johannis-projektre” épülne. Ezek szerint a Szociáldemokrata Párt, a Nemzeti Liberális Párt és az RMDSZ hármasa alakíthatna kormányt. Azt azonban ennek a variánsnak a hívei sem tagadják, hogy egy ilyen elképzelés alighanem Traian Băsescu nem kevés ellenállásába ütközne. Az államfő nehezen fogadna el a Demokrata-Liberális Párt nélküli parlamenti többséget. Nemrégiben kifejtette, elvileg nem elenezné az újabb parlamenti többség kialakítását, ezt azonban a jelenlegi körülmények között nem tartja megoldásnak. De nehézséget okozna az is, hogy egyelőre mind a szociáldemokraták, mind pedig a nemzeti liberálisok idegenkednek az

együttműködés gondolatától. Persze Romániában gyakorlatilag nincs elképzelhetetlen politikai szövetség, ha a helyzet úgy hozná, a két tömörülés nyomban félretenné minden eddigi ellentétét. Ezt a demokrata liberálisok is tudják, ezzel (is) magyarázható, hogy az utóbbi napokban több vezető politikusuk a nemzeti liberálisokkal való együttműködés mellett tette le a garast.

Feledett (rossz) emlékek?

Miután a demokrata-liberálisok mind jobban hajlanak a nemzeti liberálisokkal történő szövetkezésre, politikai megfigyelők közül többen is valószínűsítik a két tömörülés újbóli együttműködését.

Ez a nemzeti liberálisok elnökének, Crin Antonescunak is megfelelne, aki a következő államfő-választásokon feltehetően megpályázza majd a legfőbb állami méltóságot. Mivel ekkor az újabb elnökválasztásokon már nem indulhat Traian Băsescu, hanem nagy valószínűséggel a szociáldemokraták elnöke, Victor Ponta lesz a legnagyobb ellenfele, abban bízik, hogy a Traian Băsescu pártjával való együttműködés nyomán elnyerhetné a jelenlegi államfő

rokonszenvét és – ami még fontosabb – támogatását. Traian Băsescu az utóbbi időben amúgy is többször biztatta elnöki pártját arra, hogy találjanak öhelyettes, „mozdonyszerepet betöltő” politikust, márpedig jelenleg a pártban nincs ilyen kaliberű személyiség. De a nemzeti liberálisok számára az is sokat nyom a latban, hogy „rég-új” partnerük kiállna a Călin Popescu Tăriceanu kormánya által bevezetett és a nemzeti liberálisok által kormányzásuk legfőbb értékének tekintett 16 százalékos egységes adókulcs mellett, amelyet a szociáldemokraták elleneznek.

Igaz, korábbi közös kormánykoalíciójukról mindkét párt rossz emléket őriz, együttműködésük kudarcra vezetett el Traian Băsescu államfői tisztségéből történő felfüggesztéséhez, a Nemzeti Liberális Párt kettészakadásához, és ennek következményeként a később a Demokrata Liberális Pártot létrehozó Liberális Demokrata Párt megalakításához.

Kisebbségi, technokrata kormány, választások

Elvileg elképzelhető lenne a kisebbségi kormány is –

ezt Traian Băsescu sem tartja lehetetlennek. Ez akkor válna időszerűvé, ha az RMDSZ kilépne a kormányból. A demokrata-liberálisoknak ez esetben az Országos Szövetség Románia Haladásáért párttal együtt 202 szavazatuk lenne, ez a nem magyar kisebbségek 18 valamint a „semlegesek” öt voksával egészszülhetne ki, ami kevés a 236 mandátumot megkövetelő parlamenti többséghez. A korábbi tapasztalat ugyan azt bizonyítja, hogy Romániában a kisebbségi kormány akár hosszabb ideig is működőképes lehet: Tariceanu kabinetje például ebben a helyzetben 2007 áprilisától 2008 decemberéig, egészen a választásokig vezette az országot. A Demokrata-Liberális Párt azonban jelenleg teljesen elszigetelődött, kisebbségi kormánya aligha számíthatna a parlament támogatására. Ezzel magyarázható az, hogy a tömörülés képviselőházi frakcióvezetője, Mircea Toader nemrégiben határozottan elvetette a kisebbségben történő kormányzás gondolatát.

Nem zárható ki az előrehozott parlamenti és elnökválasztások lehetősége sem, amelyek nyomán újszínben

alakulhatna ki – méghozzá a Demokrata-Liberális Párt részvétele nélkül. A gondolatot támogatja Crin Antonescu, aki csak nemrégiben jelentette ki, hogy „egészséges és tartós megoldáshoz” csakis az előrehozott választások vezethetnek el.

De a közelmúltban a szociáldemokraták is arról beszéltek, hogy kizárólag rendszer időben megtartott, vagy előrehozott választások után hajlandóak kormányra lépni. Az előrehozott választásokhoz azonban a kormány bukása és az szükséges, hogy az államfő következetesen két alkalommal utasítsa el az új többség által kijelölt miniszterelnököt és kormánycsapatot, ez a folyamat akár néhány hónapot is felemészthet.

Végül technokrata kormány is alakulhat. A gondolat mindig felmerül, valahányszor Románia súlyos gazdasági helyzetbe kerül. 1989 után Romániában két technokrata kormány alakult: 1991-ben, a bányászjárások után a Theodor Stolojané és 1999-ben a Mugur Isarescué. Mindkét kormányfő azonban csak a soron következő választásokig vállalta el a miniszterelnök szerepét. ◀

Fidel Castro feltámadása

Tíz nap alatt öt nyilvános programot is lebonyolított Fidel Castro, akinek 2007-ben végrehajtott műtétje óta már a halálhírét is keltették a világban. Az egykori elnök él és virul.

Gy. Z.

► Kuba ismét a hírek középpontjában szerepel. Előbb politikai foglyok szabadon bocsátásával érdemelte ki ezt a figyelmet, az elmúlt hét pedig jóformán csak Fidel Castróról szólt a karib-tengeri szigetországban. A nyolcvannégy esztendőös forradalmár szinte a szó szoros értelmében újjászületett, csak jellegzetes szakálla ritkult meg erőteljesen. És időközben a szivarról is leszokott.

A „líder máximo”

Rejtőzködése számos találgatásra adott okot. Mind közül a leggyászosabbra, tragikomikusra: valójában már nem is él, titokban eltemették, de Fidel Alejandro Castro Ruz, akárcsak Lenin (aki, mint tudjuk, „élt, él, élni fog”), nem távozhat el az árnyékvilágból. Államtitokká nyilvánított betegségével 2007-ben operálták meg, de lábadozása nem gátolta abban, hogy jelöltesse magát a soron következő választásokon. Természetesen győzött is, de hivatalába többé már nem tért vissza:

2008 februárjában a „líder máximo” minden tisztét átadta öccsének, Raúl Castrónak. Azóta csak márkás edzőruhákban mutatkozott (a jelzés minden esetben jól látható volt), amint a szanatóriumban vagy otthonában puszipajtását, Hugo Chávez venezuelai elnököt fogadja (erről fényképek készültek, egy-egy rövidebb filmbejátszás is az állami televízióban), s nagy ritkán megjelent egy-egy cikk a Kubai Kommunista Párt lapjában, a *Granmában* – ha ugyan ő írta, s nem valamely csinovnyik.

Ennek most vége. Mostantól ismét láthatják-láthatjuk őt a maga természetes valójában. Egy héttel ezelőtt kiváló egészségi állapotban, derűsnek mutatkozva szerepelt a kubai tévében. *A Mesa Redonda (Kerekasztal vagy Törzsasztal)* című műsor két riportere a biztonsági helyzetről faggatta. Castro (a háttérben a nemzeti költő José Martí olajképe) folyékonnyan és szokásához híven hosszasan beszélt. Keményen bírálta az Egyesült Államokat, egyebek mellett a dél-koreai hajó megtorpedozása

Fidel Castro, legutóbbi interjúja közben. Frissen, üdén, bemelegítve – és melegítőben

miatt is, Washington felelősségét firtatva.

Delfinek közt

Nem váratott sokáig magára a következő fellépés sem: az elmúlt hét végén a fél évszázada alapított havannai nemzeti delfináriumba látogatott el: nyolc napon belül immár a negyedik alkalommal mutatkozott a széles nyilvánosság előtt. Nagy érdeklődéssel figyelte a búvárok merülését, munkáját a kecses vízi emlősökkel. A *Juventud Rebelde (Forradalmi Ifjúság)* című lap arról is beszámolt, hogy külön is üdvözölte Celia

Guevara March állatorvost, az egykori harcostárs, az El Commandante (A Parancsnok), vagyis Ernesto Che Guevara lányát, aki mellesleg argentin állampolgár, de Havannában lakik, és a Facebookon bárki fölveheti vele a kapcsolatot.

Sűrű program: Castro a havannai külügyminisztériumot kereste fel szombaton, a Kubában akkreditált nagykövettekkel volt dolga. Ezúttal egy lehetséges nukleáris háború veszélyeire figyelmeztetett. Jelesül arra, hogy amennyiben az Egyesült Államok – Izraellel karöltve – tovább erőlteti Iránnal szemben az ország atomprogram-

ja miatt a szankciók szigorítását, túlságosan feszültté válhat a helyzet, és Teheránál könnyen elpattanhat a húr. „Méghozzá jogosan” – tette hozzá a kicsattanó egészséget mutató kubai politikus, aki azonban „nem szeretné”, ha ez bekövetkezne.

Az elnök blogol

Castrónak eközben arra is jutott ideje, hogy az utóbbi témáról külön is írt egy 2085 szavas, 12 275 jeles véleménycikket a *cubadebate.cu* médiaterrorizmus (!) ellenes weboldalra, amelyen mellesleg *Reflexiones de Fidel (Fidel filozófálgatásai)* címmel a líder

máximo lendületes aláírását is a végére biggyesztve június 1-je óta heti rendszerességgel blogol, legutóbb már a kilencedik bejegyzésnél tartott, és igen olvasott: bőven érkeznek rájuk észrevételek is.

Elemzők arra hívják fel a figyelmet, hogy Castro aktivizálódása kísértetiesen egybeesik a testvérőccse által meghirdetett enyhülés megtorpanását követően a bebörtönzött kubai ellenzékiek egy csoportjának szabadon bocsátásával. A „másként gondolkodók” kiengedését sokan Miguel Ángel Moratinos spanyol külügyminiszter havannai közbenjárásának tulajdonítják (a legtöbb fogva tartott épp Spanyolországba távozott), de a gesztus mögött nemcsak emberiességi megfontolások húzódnak meg. Februárban ugyanis nyolcvan napig tartó éhségstrájk következtében elhunyt egy kubai ellenzéki, és Madrid ekkor kezdett heves diplomáciai kampányba a politikai foglyok kiengedéséért. Még a Vatikán is bekapcsolódott a nemzetközi nyomásba (a szigetország bíborosa is megszólalt, politikai változásokat követelve). Most hasonló sor fenyegette Guillermo Farinast, aki százharmencöt napig nem vett magához ételt. Ekkora tekintélyvesztést azonban Havanna már nem engedhetett volna meg magának. ◀

Lap-top

A nap címe. Hogyan menekült meg a Galac a katasztrófától? *Románia liberá.*

Victor vs. Crin, Crin vs. Victor. A *Gândul* exkluzív sztoriként tárgyalja Victor Ponta és Crin Antonescu konfliktusának újabb epizódját. Előzmény: a liberális pártelnök Traian Băsescu felfüggesztését javasolta a szociáldemokratáknak. Balról az ötletért nem rajonganak (feltehetően a jelenlegi kormány további kopására számítva), egyedül Geoană, a jó öreg fajankó mutatott aktív érdeklődést. Erre Crin azt mondta, Victor tulajdonképpen lepaktált Băsescuval, azaz bundáról van szó – erre az ifjú pészédés tudományos-fantasztikus forgatókönyvek rabjának nevezte a liberálist... Egyszóval alakul az új parlamenti többség és a jelenlegit felváltó kormánykoalíció. Erről a konstrukcióról egy dolgot lehet tudni: amint létrejött, azonnal szét is megy.

Cristi vs. Crin. Nem tudni, hogy a fenti konfliktus (amennyiben az) mennyire megjászott, tény, hogy rögtön beszállt a harmadik fél is: Cristian Preda, a PD-L amolyan ideológusa (európai parlamenti képviselő, volt elnöki tanácsos) kijelentette, hogy Crin Antonescu téved, mert hiú (amikor azt hiszi, hogy a PNL egyedül is kormányozni képes) és feledékeny (hiszen a liberálisok bekebeleztek egy Nemzeti Megmentési Front utódpartot, tehát maguk is „fertőzöttek”) – amúgy „a PNL és a PD-L koherens parlamenti többséget alakíthatna”. Úgy néz ki, hogy a három első párt végzetes háromszögében csak szegény PD-L nem képzeli, hogy egyedül is kormányozni tudna. A PNL-vel bármelyik másik tudna; érzésünk szerint ha jobboldali kormány alakulna, a PD-L–PNL–RMDSZ kormány életképes lenne, ha viszont PSD–PNL szövetség venné át az irányítást, a szocialisták kihagynák a magyarokat. Úgyhogy így sem bírnák so-
káiig.

A nap álhíre. Titkos, de alapos, szimulációval egybekötött vizsgálatok szerint Romániát kizárólag egy RMDSZ-kormány mentheti meg (önmagától).

Minden napra egy mondas

„Nem lehetünk meggyőződve senkinek az ártatlanságáról, viszont biztosak lehetünk minden ember bűnösségében. Minden ember tanúskodik minden más ember bűnéről.”

Albert Camus

Koffein

Horváth István

Expresszionista prospektus

SZELLEMLIDÉZÉS

Lehet, hogy a stílus maga az ember, de embernek mégiscsak előbb születünk, mint stilisztának. Vállat vonok, ha ilyet hallok pl.: ez meg ez az író a görög bölcsek klasszikus nyelvét beszéli, a másik kecses és könnyű, mint a népdal, a harmadik Shakespeare erejével szól, a negyedik az „apostolok pátoszáig tért vissza”, „biblikus hangot ütött meg”.

Nem hiszem, hogy van külön biblikus hang és nem biblikus hang. Én azt hiszem, hogy Jézus Krisztus a maga korának természetes hangján beszélt, azon a hangon, abban a stílusban, ahogy abban az időben általában beszélni szoktak – csak hát volt mit mondania. Nem gondolnám, hogy például a szabadalmi iroda örömmel fogadná, ha egy merőben új és csodálatos és korszakalkotó találmány leírását mondjuk expresszionista stílusban kapná meg, vagy az „apostolok pátoszával” megfogalmazva. Minél homályosabb a dolog, amiről beszélek, annál világosabban kell beszélnem róla, hiszen beszédem célja éppen az, hogy e homályt eloszlassam – sötétséggel nem lehet világítani.

Mégis, és mindennek ellenére, ahogy ma végigfutottam az újságot, egy nemrégiben divatba jött írásmodor jogosultságát éreztem meg: a szimultanizmusét, azt az ábrázolási módot, mely mozgóképszerűen rakja egymás mellé a térben adott jelenségek tömegét, válogatás és összefüggés nélkül. Megértettem, hogy nem kiagyalt „izmus”-ról van szó – aki egy ilyen újság elolvasása után gondolkodni próbál, egyszerűen elképed és összezavarodik.

Karinthy Frigyes: *Kaleidoszkóp, 1928*
(a *Hátrálva a világ körül* című kötetben)

Arcátlanul

Széljobbbról pofátlanságot emlegetnek, hogy már megint bántják, pusztítják a magyart. Sőt felvetik az RMDSZ felelősségét az ügyben, mivel most éppen ők ülnek az engedélyeztetésért felelős kulturális minisztériumban.

Nagybánya város éppen hatszáz éves pecsétjét alkotó domborművé Kádár Károly szobrászművész. A szabad királyi bányaváros méltán lehet büszke történelmi múltjára, a benne élő mai lakók simán elfogadhatnák a patinás jelmondatot: „A polgárság egymás iránti szeretete a város legnagyobb erőssége.” Ha utódai kívánnának lenni az egykori polgároknak. A bányabejáratot ábrázoló egykori pecsét felső részén Szent István trónol jogarral, országalmával, koronával a fején. A nyomán készült dombormű egy arctalan csuklyás alakot ábrázol a koronázási jelképek nélkül. Az elrománosodott városban a magyar polgármester arra gyanakszik, hogy zavarná a többséget a magyar szimbólumok köztérre vitele, s a hatóságok óvatossága nyilatkozik meg abban, hogy esztétikai okokra hivatkozva ezeket nem engedélyezték a készülő emlékmű részletei között.

Azt, hogy valóban zavarná akár a románok önértéket a történelmi múlt, vagy a „legyünk óvatosak, abból nem lehet baj” szokásos mentalitásával állunk szemben, sosem tudjuk meg. Nagybányának van történelmi emlékezete, lehet(ne) vele büszkélkedni, s vállalni mindent a múltból egészen a dákokig. Vagy nem, s akkor lehet fölláítani Superman szobrát, vagy színes műanyagtehenekkel telerakni a köztereket.

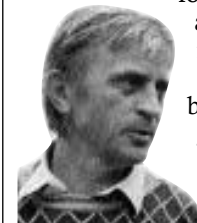
Az arctalanság a borzasztó. Van egy arctalan hivatal, amely mérlegel, tilt és engedélyez. Van egy arctalan román ellenállás az erdélyi szász és magyar történelem tudomásul vétele tekintetében, amire bármikor lehet hivatkozni, hogy „már kéne nekünk házhoz menni a pofonér?” Csak ne irritáljuk őket olyasmivel, amiről előre tudható, hogy nem fog nekik tetszeni. S van egy arctalan magyar történelmi öntudat, amely telefirkálja a Székelyföldet „Vesszen Trianon!” feliratokkal éjjelbátor mentalitással. Egyik sem rokonszenvesebb a másiknál, és nemes vetélkedésük rongálásokban és firkálásokban hagy nyomot a környezeten.

Gondolom, Nagybánya önkormányzata nagyobb részt románokból áll. Ha úgy döntöttek, hogy büszkén emlékeznek városuk múltjára, s domborműbe

foglalják az egykori pecsét értékeit, akkor vállalták annak minden elemét, s nemigen vádolhatók magyarkodással. Az óvatos kultúrpolitika beavatkozása érthető, de nem magyarázható.

Ez a legrosszabb megoldás:

Anonymus a pecséten. Pedig a román többségű Nagybánya megmutatta volna az igazi arcát.

Krebsz János

Kutyakötelesség?

2010. január 15-én az Új Magyar Gárda Mozgalom Győri Wass Albert Zászlóalj Székely Szakasa aláírásgyűjtést kezdeményezett Csíkszeredában, hogy a Mihai Eminescu utcát Attila utcának nevezzék át. Indító akciójukban segédkezett a Fehér megyei Árpád Vezér Fiai Keleti Szárny Szakasz, valamint a Budapesti Gróf Tisza István Század Büszke Botond Zászlóaljának néhány gárdistája. A román állam 2001. évi 215. számú, a helyi közigazgatásról szóló törvénye értelmében egy magánkezdeményezés önkormányzat elé kerülésének feltétele, hogy az illető közigazgatási egység lakosságának legkevesebb öt százaléka támogassa aláírásával. Ez Csíkszereda 36500 szavazóképes nyilvántartott lakosa esetében 1825 támogató aláírást jelent.

Fenti adatokat a legilletékesebb forrásból, a Székely Gárda honlapjáról másoltam át.

2010. július 15-én a *Csiki Híradó* arról számolt be, hogy a 150 íven összegyűlt 1914 aláírást előző napon ictatták a Városházán. A tudósítás szerint a Székely

szakasz szövegíróje az iktatást megelőzően kifejtette, kérésüket azzal indokolják, hogy Eminescunak semmi köze a csíkszéki városhoz, viszont Attilának igen, az itt élő hun utódok révén. Ugyancsak a tudósítás szerint a kézjegyek átadásánál civil kérésre jelen volt Bíró Dénes, a Magyar Polgári Párt önkormányzati képviselője, aki kifejtette: „Valószínűleg, sikeres lesz a kezdeményezés, mert a hasonló kéréseket mostanig mind elfogadták. A kezdeményezés a lakosság részéről jött, ezért ezt kutyakötelességünk támogatni.”

A szövegekről lehetne írni indulatosan, gu nyorosan, de maradjunk a tárgyilagosságnál és vizsgáljuk meg: milyen köze lehet Eminescunak Csíkszereda lakosaihoz? Mivel nem csupán a román, hanem a világirodalom jelentős költőjeként tartják számon, az UNESCO, az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális szervezete 2000-es évet, a költő születésének 150. évfordulóját Eminescu-évnak tekintette. A Budapesten, majd Bécsben tanult Eminescu verseit a világ majd minden

nyelvére lefordították, legelső magyar fordításai már életében megjelentek. Dsida Jenő csaknem egy évtizeden át, több változatban is lefordította a *Glosszát*, mert – mint műhelyvallomásában írta – „a költemény káprázatos verselése, nyaktörő játéka és elképesztő formai remeklése ritka és leküzdhetetlen feladat elé állítja a fordítót”. Talán ez is közrejátszott abban, hogy az erdélyi magyar költők közül nagyon sokan újra meg

újra megpróbálkoztak – és mind a mai napig próbálkoznak – Eminescu újratolmácsolásával, így gyakorlatilag magyarul minden verse megjelent, a legismertebbek pedig többszörös átköltésben. Mivel az óvodásokon kívül Csíkszereda minden lakosa kijárta az iskolát, akár a román, akár a magyar órákon találkozott Eminescu nevével és költészetével, akinek legtöbb verssora azért egyetemes és azért olyan messzehangzó, mert az emberi értelem- és érzelmvilághoz szól, függetlenül attól, hogy román, magyar, német, francia, japán vagy más nemzetiségű. Eminescut több tucatnyi tanár tanítja Csíkszeredában, tanulmányo-

kat írnak róla a Sapientia egyetem csíkszeredai román-angol bölcsészkarának a magyar hallgatói, Magyarországon pedig így jellemzik a középiskolákban: ő a románok Petőfije.

Csíkszereda magyarságát nem Eminescu költészete és még csak nem is nacionalista hangvételű versei, újságcikkei fojtogatták 1989 előtt, hanem az elrománosító állampolitika. A csíkszeredai Eminescu utca napjainkban azt jelzi: a város nem óhajt elszigetelődni, hanem nyitott és elkötelezett az európai kultúra értékei iránt. Azt jelzi, hogy megbecsüli és egyenrangú polgárának tekinti hétezer nyi román lakosát is, mint ahogyan az sem lenne szégyellnivaló, ha egy kis emléktáblával emlékeznének arra a két világháború közötti román polgármesterre, aki olyan központi parkot teremtett az egykori mocsárból, ahol ma mindenki szívesen sétál és amely mellett ma az Eminescu utca halad.

A hunok az ötödik században a pusztítás vágyával vágattak Róma felé, de Leó pápának sikerült lecsillapítani őket. Vajon másfél évezred után meg kell várnunk XVI. Benedeket, hogy Csíksomlyón szenteltvízzel hűtse az utódokat?

Székedi Ferenc

Röviden

Az árvizek miatt drágul a kenyér

Az árvizek következtében a tavalyihoz képest hektáronként több mint 2 tonnával kevesebb búza takarítható be idén, így Románia kénytelen gabonaimporthoz folyamodni. Ez a kenyér drágulásához vezet a közeljövőben. Culiță Tărăță, az ország egyik legnagyobb termelője elmondta: „Eredetileg hektáronként 7,5 tonna termésre számítottam. Most, az esőzések után örülök, ha elérjük a 4-4,2 tonnát.” Romániában 9 millió hektár szántóföld van, ennek körülbelül 5 százaléka víz alá került. A gabonának nemcsak a mennyisége, hanem a minősége is csökkent az áradások miatt.

A bürokrácia miatt akadnak az Első ház

Amiatt nem tudnak új lakásokat építeni az erre vállalkozók az Első ház program keretében, hogy a polgármesteri hivatalok túl lassan adják ki az építkezési engedélyeket, jelentette ki Emil Boc kormányfő a prefektúrákkal tartott távértekezletén. Ahhoz, hogy valaki kormánygaranciát kapjon Első háza-s ingatlanhitelére, az igénylő banknál összeállított dossziéjának tartalmaznia kell az építési engedélyt is. A kormányfő a bürokratikus folyamat felgyorsítását kérte, illetve azt, hogy a hivatalok a törvényes határidőn belül állítsák ki az engedélyeket.

Dusterek 1,5 milliárdért

A Dacia olyan kapacitásbővítést tervez, hogy jövőre már másfél milliárd euró értékben tudja exportálni a Duster terepjárót, írja a *Ziarul Financiar*ra hivatkozva a *Mediafax* hírügynökség. A hazai autógyártó jelenleg óránként húsz Dustert tud előállítani, ezt októberre óránként 25 darabra akarják felemelni, a jövő év elejétől pedig óránként 35 darab az előirányzott termelési kapacitás. Így szeretnék lerövidíteni a nyugat-európai piacokon akár hat hónapra is húzódozó várakozási időt.

Leminősítették Írországot

Leminősítette tegnap Írország kormánykötvény-adósi osztályzatát a Moody's Investors Service az euróövezeti tagország romló gazdasági kilátásaira hivatkozva. A nemzetközi hitelminősítő szerint az írországi kormány „pénzügyi ereje jelentősen csökkent”, a bankrendszer megsegítéséből fakadó kötelezettségei pedig egyre nagyobbak, miközben a gazdaság növekedési lehetőségei romlanak. A Moody's „Aa1”-ről „Aa2”-re módosította Írország adóskockázati besorolását. A lehető legjobb, „Aaa” minősítést áprilisban vonta meg Írországtól az intézet.

Megingott Budapest hitele

Hírösszefoglaló

Beváltak azok a jóslatok, miszerint nem marad gazdasági következmények nélkül a magyar kormány és a Nemzetközi Valutaalap (IMF) tárgyalásainak megszakadása: míg pénteken még 280 forint közelében volt az euró árfolyama, tegnap az uniós valuta már 290 forint felett járt. A Budapesti Értéktőzsdén is zuhantak a részvényárak. A BUX nyitás után nem sokkal közel 5 százalékos mínuszban, nyitás után egy órával „csupán” 3,2 százalékos csökkenést mutatott a BUX. Az OTP-s bankrészvényeket kis híján fel kellett függeszteni, 9,2 százalékos mínuszban is volt az ár.

Elemzők szerint a forintgyengülés és a tőzsdei zuhanás teljes egészében magyarországi okokra vezethető vissza: a magyar kormány, valamint az IMF és az EU közötti budapesti tárgyalások hétfői megszakadása annyit jelent, hogy egyelőre megszünt a magyar gazdaság alatti védőháló, a nemzetközi szervezetek által nyújtott hitelsomagot addig nem veheti igénybe Budapest, amíg nem sikerül megállapodni.

Matolcsy: nincs veszélyben a stabilitás

Egyáltalán nem került veszélybe a magyar gazdaság stabilitása a Nemzetközi Valutaalap (IMF) delegációjának távozása miatt – mond-

Matolcsy György szerint nem került veszélybe a gazdaság

ta tegnap a magyar gazdasági miniszter egy bécsi sajtótájékoztatón kérdésre válaszolva. Szeptember második felében, október első felében folytatódnak az egyeztetések az IMF-fel – mondta Matolcsy György miniszter az *MTI* kérdésére. A tárgyalások őszi szakaszában vitatja meg a kormány és a Valutaalap a bankadó 2011-re vonatkozó részét és a jövő évi deficitet.

A magyar kormány ellenőrzés alatt tartja a költségvetési egyenleget és elkötelezett a 3,8 százalékos hiánycél mellett – fejtette ki a nemzetközi sajtó képviselői előtt a nemzetgazdasági miniszter,

termék (GDP) három százalékánál kevesebb a hiány. A 3,8 százalékos eredmény ezért kivételesen jónak számít – jelentette ki a miniszter.

Jelenleg a régióban minden nemzeti fizetőeszköz nyomás alatt van – felelte arra a kérdésre, hogy tart-e a forint nehezedő nyomástól. Csütörtökig, amikor a parlamentben végleges döntés születik az intézkedési tervhez kapcsolódó pénzügyi törvénycsomagról, „lehet némi bizonytalanság” – mondta –, de a végleges döntés segítségével ez meg fog szűnni.

Hangsúlyozta, hogy a tárgyalások nem szakadtak meg, a küldöttség két hétre érkezett és két hét leteltével távozott. „Szombat, vasárnap vagy hétfőn utaztak volna el” abban az esetben is, ha egyetértés van a bankadóról. A küldöttség elismerte a kormány erőfeszítéseit, amelyek „tartják” a 3,8 százalékos költségvetési hiányt, de néhány kérdésben nem értenek egyet a kormánnyal. Nézet-

Megérzi a román gazdaság is

Az IMF és Budapest közötti tárgyalások megszakadása Románia gazdasági helyzetére is kihat – vélik a gazdasági sajtó által megszólaltatott hazai szakemberek. Érintheti az euró-lej árfolyamot (az euró tegnap erősödött is a lejjel szemben), illetve nőhet Románia befektetői kockázata. Nicolae Chidesciuc, az ING Bank vezető közgazdásza szerint az állam nehezebben jut majd hitelhez a bankközi piacon. Az elemzők mindegyike kiemeli, hogy Magyarországgal szemben Romániának sikerült „fenntartani a dialógust” a washingtoni pénzügyintézettel, ami „mindenképpen Bukarest javára szolgál”.

Ismét drágítani készül a román vasúttársaság

ÜMSZ

Újabb kilenc százalékos jegyáremelésre készül a román vasúttársaság (CFR) – közölte tegnap a szállításiügyi minisztérium. A tárca nem tért ki arra, hogy a drágulás mikortól lépne életbe. Arra hivatkozik, hogy a CFR jelentős veszteségeket könyvelt el az utóbbi hónapokban.

A vasúti társaság legutóbb július elsején emelte a jegyárát négy százalékkal, azelőtt 2007. szeptember elsején drágított nyolc százalé-

kal. A minisztérium tegnapi közleménye szerint a CFR vesztesége 73 millió lej volt az első negyedévben, 27 százalékkal nagyobb, mint 2009 első három hónapjában. Emellett a társaság forgalma is 17 százalékkal csökkent a jelzett periódusban, 483 millió lejről 401 millió lejre.

A CFR indoklása szerint a veszteség legfontosabb oka az utasforgalom jelentős csökkenése. A társaság arra is panaszkodik, hogy idén már kevesebb állami támogatást kap, mint tavaly. ◀

Kilenc százalékkal drágulhatnak ismét a vasúti jegyek. Fotó: ÜMSZ/archív

Pesszimizták a lakásbiztosítók

Annak ellenére, hogy a törvény szerint valamennyi lakástulajdonosnak legkésőbb jövő év január közepéig kötelező módon biztosítást kell kötnie Romániában, ennek elmulasztása pedig pénzbírsággal jár, a Természeti Katasztrófák Elleni Biztosítások Csoportjába (PAID) tömörült társaságok szerint a határidőig csak minden tizedik házra kötnek szerződést a tulajdonosok –

derül ki a *Ziarul Financiar* összeállításából. Vályogházakra évi tíz, téglából, betonból és más, ellenálló anyagból épült lakásokra évi húsz euró a díj, és árvíz, földrengés vagy földcsuszamlás miatt kárvallott tulajdonosoknak tíz, illetve húszezer eurót juttatnak majd. Azonban nem fedezi például a szomszédok hibájából történt beázás kárösszegét, csakis természeti katasztrófákra vonatkozik. A

lakásbiztosítás megkötésének elmulasztása miatt a helyi önkormányzatok 100 és 500 lej közötti bírságot szabhatnak ki. Az intézkedés ellen már háborognak azok, akik korábban biztosították lakásukat, többet ezért a kötelező biztosítást alkotmányellenesnek vélik. Azok, akik fakultatív lakásbiztosítással rendelkeznek, annak lejártá előtt öt nappal kötelesek megkötni a biztosítást. ◀

HIRDETÉS

2010. aug. 26-29. marosvásárhely

Coca-Cola BEMUTATJA

POWERED BY

www.felsziget.ro

OMEGA EUROPE

KOAN

GORILLAZ

TRANSYLVANIA PHOENIX

SOUND SYSTEM

18+

ECOROM

Bancpost

real-

jegyek az Eventim hálózatában

www.eventim.ro

új magyar szó

Tanárbukta, diák módra

Az érettségizőknél is csúfosabban leszerepeltek a pedagógusok az idei tanári versenyvizsgákon

ÚMSZ

▶ Csúfosan leszerepeltek a pedagógusok az idei tanári versenyvizsgákon: az ötvenezer, címzetes és helyettesítő állásra pályázó jelölt egyharmada ért csupán el végleges kinevezésre feljogosító eredményt, sokan meg sem jelentek a vizsgákon, vagy ötösnél kisebb jegyet értek el. Nem volt ritka az 1-es osztályzat sem. Szakértők szerint a versenyvizsgázók jelentős része nem készült kellő alaposan a megmérettetésre, a vizsgázók viszont úgy vélik: módszertani hibák miatt rosszak az eredmények.

Vizsonyilag képzettek

Maros megyében bizakodóan nyilatkozott Illés Ildikó, mert a térségben minden állást szakképzett pedagógus tölt be. „Rengeteg a szakképzett, tanári diplomás” – nyilatkozta lapunknak a főtanfelügyelő-helyettes, ám azt, hogy mit jelent a szakképzettség nehéz megállapítani: a pályázók egyharmada választhat címzetes posztot, a többiek ugyanis 7-nél kisebb jegyet kaptak. Kilences átlagot a jelentkezők alig két százaléka ért el, és egyetlen tízes

dolgozattal büszkélkedhet a megye. Ennél jóval magasabb az 5-nél kisebb jegyek aránya: különösen a reál tárgyakból szerepeltek le a pedagógusok. Hargita megye negatív rekorddal vezet az idei versenyvizsga-időszakot, itt jelent meg a legkevesebb pedagógus a megmérettetésen, aki viszont elment, az nem teljesített olyan rosszul, mint amilyen az országos átlag. Itt is a humán szakos pedagógusok bizonyultak felkészültebbnek: a pályázók több mint egyharmada nyolcasnál nagyobb minősítést kapott. S bár címzetes álláshoz kevesebben jutottak, helyettesítői posztot aránylag sokan tölthetnek be: a jelöltek több mint hetven százaléka sikerrel vizsgázott.

Hagyomány a család

Kolozs megyében is jóval az országos átlag fölött teljesítettek a jelentkezők, itt csupán a pályázók 13 százaléka vészelt el a megmérettetésen, igaz a verseny is kiélezettebb volt, már a beiratkozáskor egyértelművé vált: a meghirdetett háromszáz címzetes állásért keményen küzd majd a kétezer pályázó. Itt – az érettségihez hasonlóan –

Keresztély Irma Kovászna megyei főtanfelügyelő

Fotó: Kovács Zsolt

a vizsga jogszerűségén is csorba esett: két pályázó pedagógust csalás miatt ki kellett zárni a versenyből: egyikük (egy sporttanár) telefonon kért tiltott segítséget, másikuk „klasszikus” cetlis puskát vett igénybe. A lapunk által megkérdezett biológia szakos pedagógus bár sikeresen vizsgázott, úgy vélte sikere a szerencsén is múlt. „Több olyan tétel is volt, ami nem szerepelt az általam ismert tematikában, annak volt szerencséje, aki már többször részt vett ilyen vizsgán, és tisztában van vele, milyen jellegű elvárásoknak kell megfelelni” – vélte a helyettesítő tanári állás betöltésére készülő pedagógus.

Tanulni kellene

Háromszéken elkésztettek az idei eredmények: a közel félezer versenyvizsgázóból alig 115 pedagógus kaphat címzetes állást. Ők a szabadon lévő 103 véglegesíthető állás közül választhatnak, mondta el lapunknak Keresztély Irma. A Kovászna megyei főtanfelügyelő szerint a sikeresen vizsgázók száma még nem garancia arra, hogy sikerül betölteni az összes szabad címzetes állást, hiszen a jelentkezők lak-

helye is fontos: az kaphat végleges kinevezést, aki az adott helységben állandó lakcímmel rendelkezik. Az sem valószínű, hogy egy sikeresen vizsgázó baróti pedagógus elvállalja a bodzafordulói címzetes állást – hívta fel a figyelmet az elmentmondásokra az ÚMSZ-nek nyilatkozó Keresztély Irma. Kovászna megyében 593-an iratkoztak be a vizsgára, de csak 422-en jelentek meg az írásbelin, közülük 114-en elbuktak, sőt olyan is volt, aki csak egyest kapott a dolgozatára. 193-an írtak ötös és hetes közti jegyet, ők a második vizsgafordulóban elnyerhetik a 300 szakképzett helyettesi állás valamelyikét. „Nem vagyok megelégedve az eredménnyel, de nem az én elégedettségem a meghatározó” – fogalmazott lapunknak Keresztély Irma, aki szerint a pedagógusi vizsga eredményei olyanok, amikre az előző évek teljesítménye alapján számítottak. „Vannak, akik évek óta próbálnak végleges álláshoz jutni, ők felkészülten jöttek, ellenben sokan próba-szerencse alapon, felkészületlenül érkeztek a vizsgára, így nem lehet jó eredményt elérni” – összegzett a háromszéki főtanfelügyelő. ◀

Árvíz: az első székely halott

Kovács Zsolt

▶ Tegnap reggel a sepsiszentgyörgyi kórházban meghalt az a bölöni aszszony, akit a hétvégén sodort el az áradás. Ő a székelyföldi áradások első halál-áldozata. Az 51 éves aszszony vasárnap délután pánikba esett a falura zúduló áradástól, kiszaladt az udvarra, és megpróbálta szabadon engedni a háziállatokat. A nagy sebességgel érkező víz elől azonban nem a házba menekült, hanem felmászott az udvaron lévő traktor utánfutójára, amelyet felborított az ár. A kikerülő mentőalakulatok csupán

egy óra múlva találták meg a súlyosan sérült, kihűlt aszszonyt, akit a kórházba szállítottak az életét az azonnali beavatkozás ellenére sem sikerült megmenteni. Az árvíz akkora erővel söpört át a falun, hogy betonkerítésüket döntött le, és magával sodort egy többtonnás földgyalut is, megrongálta a Bölön-pataka feletti hidat, amelyet lezártak, mondta György Ervin. A prefektus szerint 90 házban mintegy 400 személy van elszigetelve a külvilágtól, csak gyalog lehet megközelíteni a bajba jutott helységeket. Hargita megyében is gondokat okozott a hétvégi viharos időjá-

rás: Székelyvároson az utakat mosta el a víz, helyenként több méteres árhullámok, vízmosások nehezítik a közlekedést. Az Országos Vízügyi Hatóság figyelmeztetése szerint a Pruton a hónap végéig érvényben marad az árvízvédelem. A következő napokban várható újabb csapadékmennyiség miatt nem valószínű, hogy jelentősen csökken a folyó vízszintje. Szintén készültség van érvényben a Dunán, Tulcea közelében, a helyi katasztrófa védelem munkatársai a hétvégéig fokozottan ellenőrzik az ártározott és meggyengült gátak állapotát. ◀

Hitelből fűtenek Vásárhelyen

Antal Erika

▶ Hitelt kapnak a saját, valamint az úgynevezett vízszintes fűtési rendszerek telepítésére a rászoruló Marosvásárhelyen az önkormányzattól. Csegi Sándor alpolgármester lapunknak elmondta, azok kérhetik az öt évre szóló hitelt, akiknél a családi jövedelem nem haladja meg az egy főre eső 769 lejt. A kamatot, a közjegyzői illetéket, illetve a járulékos kiadásokat a hitelező állja. A kölcsönért azok folyamodhatnak, akik saját lakással rendelkeznek és ezt

bizonyítani is tudják, a tulajdonukban lévő ingatlan nem terhelt jelzálog, nincsen adósságuk sem az állammal, sem az önkormányzattal szemben, továbbá a közköltiség kifizetésével is napirenden vannak. Az önkormányzat a múlt heti ülésén egy hatmillió eurós hitelkeretet hagyott jóvá az Energomur számára, ebből fedezik a lakossági hiteleket. Az, aki az első közzétételét kéri ezt a fajta támogatást, az ősz folyamán juthat hozzá.

Marosvásárhelyen egy hete zárta el az E.On Gaz a gázcsapokat az Energomur

által működtetett kazánházaknál, emiatt már egy hete nincs meleg víz a városban. A tárgyalások folyamatosak, de még mindig sikertelenek. Bota Edit sajtószóvivőtől megtudtuk a télen 24 ezer lakást látott el hőenergiával a szolgáltató, ez mára 20 ezer háztartásra csökkent. További súlyos gond, hogy az Aquaserv vízszolgáltató vállalat elzárta a csapokat a nagyobb adósságot felhalmozó fogyasztóknál. Nicu Tomuletiu sajtószóvivő elmondta, 11 lakótársulást érint az intézkedés: jelenleg 2000-en élnek víz nélkül. ◀

HIRDETÉS

WWW.TUSVANYOS.RO

TUSVÁNYOS

NYÍLT LAPOKKALI

21

2010. JÚLIUS 20-25.

INGYENES!!

21. század gazdaság nyelvi jogok madárcsicser

autonómia Kárpát-medence nemzetpolitika

ROLE CSÍK ZENEKAR
MAGASHEGYI UNDERGROUND HOOLIGANS
TÜNDÉRGROUND BIKINI PASO
RÚZSA MAGDI DEMJÉN FERENC

FŐSZERVEZŐK: KISEBBSEGEKERT Pro Minoritate Alapítvány

Ünnepel Londonderry

MTI

► Az észak-írországi Londonderry került ki győztesen abból a versenyből, amelyet még az előző brit kormány hirdetett meg, így 2013-ban elsőként viselheti a britek kulturális fővárosa címet. Az Ulster agglomerációs övezetbe tartozó település a döntőben maga mögé utasította Sheffieldet, Birminghamet és Norwichet is. Martin McGuinness, Észak-Írország miniszterelnök-helyettese úgy véli, hogy a kitüntető cím ajándék a béke szószólói számára. McGuinness, aki maga is Londonderryből származik, nagyon büszke az eredményre, csak úgy mint a helyiek. A csütörtöki eredményhirdetést követően pár percen belül éljenző emberekkel teltek meg Derry utcái. A helyiek reményei szerint a győzelem három ezer új munkahelyet teremt majd, Londonderry pedig egy éven keresztül sütkérezhet a rivaldafényben brit popzenei és művészeti díjátadók házigazdájaként. Észak-Írországnak jól jött a kitüntetés, különösen a hétvégi, protestánsok és katolikusok közötti összecsapások után, amelyek a tartomány egyik legsötétebb korszakát idézték fel a belfastiai emlékezetében. A szigetország Liverpool sikere után kapott kedvet a cím létrehozásához; Liverpool 2008-ban Európa Kulturális Fővárosa volt. ◀

Történelem, védőháló alatt

Totka László

► Nagyvárad építészetileg sokszínű, hangulatos utcáin sétálva egyre több épületen látni védőhálót, amely az elhanyagolt épületek omladozó homlokzatától védi meg az alatta sétáló járókelőket. A felújítások azonban igen lassan haladnak, jelenleg nyolc műemlék épületnek készült el a megvalósítási terve a felújításra, mondta el Dolorean Gyula RMDSZ-es városi tanácsos.

A tulajdonosok a felelőség

Nagyváradon az épületek felújítása a lakóközösségekkel közösen történik, mivel az épületek nagy hányada már magánkézben van, ezért az önkormányzat csak részben tudja támogatni ezek rehabilitációját. A hatástanulmányokat a város már saját pénzből megoldotta, azonban Romániában sajnálatos módon a törvényhozás nem úgy működik mint ahogy kellene. „Nyugat-Európában például az első kategóriás műemléképületek esetén a felújítás 50 százalékát az állam, jelen esetben a kulturális minisztérium, 40 százalékát az önkormányzat finanszírozza és csak 10 százalékát állja a tulajdonos vagy magánszemély” – ismertette más or-

Rossz állapotban van a Rimanóczy Kálmán által tervezett és kivitelezett Pénzügyi Igazgatósági Palota is

Felújítják a kolozsvári emlékműveket

Egy csikszerdai cég volt az egyedüli résztvevő a tegnap délelőtt lezajlott licitáción, amelyet Kolozsvár emlékműveinek és emléktábláinak felújításáért szerveztek. Az illető cég 3,6 millió lejt kér a restaurálási munkálatokért, 200 ezer lejjel kevesebbet mint amennyit a szerződésben eredetileg leszögeztek. Két társceget is bevonnak a projektbe, amelyek a tervezésben és kivite-

lezésben fognak majd segídezni nyújtani. A licitet megnyerő cég előzőleg a Szabók Bátyját újította fel. A megkötendő szerződés négy évre szól és többek között magába foglalja a Lupa Capitolina, a Baba Novac, Mihai Viteazul és Avram Iancu szobrok, valamint a különböző közintézmények területein található mellszobrok és emléktáblák restaurálását. (paprikaradio.ro)

Vannak pozitív példák is

Nagyváradon számos műemléképület van igen elhanyagolt állapotban, omladozó homlokzattal és olyan málladozó dekorációs elemekkel, amelyek ha lezuhanak, veszélyt jelentenek a járókelők testi épsé-

szágok erre vonatkozó eljárásait lapunkkal Dolorean Gyula. Az önkormányzati képviselő szerint Romániában teljesen fordítva van a helyzet, a műemlék kategóriájú épületek, lakóházak felújítási költségének orosz-lánrésze a tulajdonosra hárul, ezért is húzódik el sokáig ez a folyamat.

gére vagy akár életére is. Rossz állapotban van például a Moskovits palota, az Apolló-palota, mindkét műemléképület terveit ifjabb Rimanóczy Kálmán készítette, mondta el az ÚMSZ-nek Várad István nagyváradi műépítész. Továbbá igen elhanyagolt állapotban van még a Stern-palota is

valamint az egykori Pénzügyi Igazgatósági Palota épülete is. „Elég ha a csatorna vagy a tetőzet megsérül és beszívárog a víz, ez kezdetben lebontja az épület felszíni részét s onnantól kezdve rohamosan romlik az épület állaga” – mondta a szakember, aki fontosnak tartotta a pozitív példák megemlítését is: nagyon szépen sikerült felújítani az Ady Endre Líceumot (az egykori Orsolya zárdát), amely lényegében három egymásba nyitott épület, valamint igen jól sikerült a Nagyvárad Állami Színház épületének kültéri felújítása is. Bár lassan, de halad az épületek felújításának folyamata.

Árnyékok a város arculatán

Nagyvárad, sajnos, hadilábon áll az egységes városképpel, különböző színűre színeztetik az épületeket, valamint a különböző reklámpannók, feliratok mind-mind rontják az épületek korhű arculatát. A városban gyakoriak az épületek omladozó vakolatát és díszítéseit beborító védőhálók, amelyek szükségesek, viszont rontják a városképet. A helyzetet tovább ront, hogy a tulajdonosokra van bízva, hogyan és mikor újítják fel műemlékké nyilvánított házukat. ◀

MTI-fotók Udvarhelyen

Kovács Zsolt

► A magyarországi rendszerváltást követő csaknem négy és fél esztendő történéseit összefoglaló fényképképző kiállítást mutat be holnap a székelyudvarhelyi

Művelődési Házban a Magyar Köztársaság Kulturális Koordinációs Központja és a Magyar Távíratok Iroda (MTI).

Az MTI Rendszerváltás Kor-képek című kiállításának anyaga az 1989–1994 közötti

eseményeket eleveníti fel Politika, hétköznapiak, gazdaság, kultúra és sport témákban. A több mint száz fotóból álló kiállítást Féner Tamás fotóművész állította össze, aki az MTI tavaly kiadott fotóalbum sorozatának is a szerkesztője.

A Magyar Távíratok Iroda 1993-ban védett muzeális gyűjteménnyé minősített fotóarchívuma Európa legnagyobbjai közé tartozik: 13 millió eredeti negatívot és 5 millió mintaképet őriz. E hatalmas vagyont feldolgozása a közelmúltban kezdődött meg, mivel korábban kevesebb figyelmet fordítottak arra, hogy az utókor számára megőrizze és hasznosítsa a képeket, annyi azonban megtörtént, hogy zárt és hűtött helyiségbe került a gyűjtemény. Vince Mátyás, az MTI elnöke indította el a képvagyont felmérését, hogy kiderüljön, pontosan mi is rejlik az archívum mélyén. Eddig is több nagyobb képmegőrzési projektet hajtott végre az MTI, a digitalizálás folyamatos.

A kiállításnak holnap este 8 órától Székelyudvarhelyen a Művelődési Ház koncertterme ad otthont, ahol Tőkés László, az Európai Parlament alelnöke és Belényesi Csaba, az MTI stratégiai alelnöke mond beszédet. ◀

Táborzárás kiállítással

A nagyenyedi tábor idején készült az Inter-Art Alapítvány galériájában állították ki

A szerző felvétele

Tamás András

► Csinytevés, szakmai fortélyok tanulása és emlékezetes torockói kirándulás tette feledhetetlenné azoknak a gyerekek a nyarat, akik a nagyenyedi Inter-Art Alapítvány ifjúsági alkotótáborában vettek részt. Munkáikból, amelyek a táborban megismert bizánci ihletésű ikonfestészet, linómetszet, illetve kollográfia-technikák használatával készültek, a tábor végén, vasárnap nyílt közös kiállítás

az alapítvány galériájában. Az alkotások a művészet szabadságáról tesznek tanúbizonyságot az adott anyag és technika, valamint az előadótanár irányításának befolyásán túl is. „Vajon nem minden jól átgondolt, jól előkészített kiállítás egy újabb hurok a művészet szabadsága körül? A bemutatásra kerülő, kész munka kényszere, nem jelent-e újabb megszorítást?” – vetette fel a kérdéseket Ioan Hădărig, a nagyenyedi kultúrotthon, illetve az Inter-

Art Alapítvány művészeti igazgatója a kiállítás megnyitóján. A tábor ugyanis nem csupán a nagyközönség elé tárt kiállításra való előkészület, hanem egy életre szóló kísérlet, ahol a különböző vidékek, kulturális, szociális, nyelvi különbségek korlátai dőlnek halomra, hiszen az állandó korlátok áttörésére kényszerített művészek között csak az marad fenn, akinek sikerül ezen akadályokat rendre átlépni, hangsúlyozta Hădărig. ◀

Orbán Viktor, mint ifjú títán. Ízelítő az MTI képtárából

Fotó: MTI/archív

Senkit nem kímél a sajtó

F. I.

A képviselőház és a szenátus kulturális és médiaszakbizottságaihoz fordult a Független Újságírási Központ, az Active Watch Sajtófigyelő Ügynökség, a Médiaszervezetek Konvenciója és a Publicmedia Egyesület, akik szerint az Agerpres hírügynökség megszegte a médiatörvényt, amikor kitalált interjút közölt Mădălina Manolăval. Mint ismeretes, az Agerpres állami hírügynökség azt állította, hogy ők készítették az utolsó interjút a szerdán elhunyt román énekesnővel. A *paginadimedia.ro* médiaportál azonban az ügynökségnél dolgozó, magukat megnevezni nem kívánó forrásokra hivatkozva kirobantotta a botrányt: az interjú soha nem készült el, az énekesnő blogjáról ollózták össze.

„Művészként kiteljesedtem, anyaként és nőként boldog vagyok” – állt az Agerpres által közölt interjúban, melyet a teljes romániai sajtó átvett. Az álitinterjú Mădălina Bădulescu főszerkesz-

Börtön vár a gyilkos vegyszer eladójára

Akár három év börtönbüntetésre is ítélik azt a Kolozs megyei személyt, aki interneten árusította azt a Furadan nevű vegyszert, amely Mădălina Manolă énekesnővel végzett. A *Realitatea Tv* információi szerint a nyomozók még nem tudták kideríteni az árus nevét, illetve pon-

tó ollózták össze az énekesnő blogbejegyzéseiből, miután Petronius Craiu riportert leadta neki a haláleset kapcsán készített anyagot, amely csak tényszerű információkat tartalmazott.

„Teljességgel elítéljük ezt az esetet, és reméljük, hogy a parlament két háza lépni fog ez ügyben” – nyilatkozta az ÚMSZ megkeresésére Karácsonyi Zsigmond. A Magyar Újságírók Romániai Egyesületének (MŰRE) elnöke elmondta, a kulturális és médiaszakbizottságnak küldött levélben felsorolták azokat a törvényeket, melyeket áthágott az Agerpres. „Azt kértük, hogy vizsgálják ki, volt-e a múlt hetéhez hasonló eset, amelyben a hírügynökség önkényesen eltekintett a

hiteles és távolságtartó tájékoztatástól” – magyarázta Karácsonyi.

A médiaszervezetek az ellen is tiltakoztak a hétvégén, hogy a sajtó túl sokat, és túl részletesen foglalkozik Mădălina Manolă halálával. „Az utóbbi időben tapasztalható bulvárosodás a romániai médiában odáig ment, hogy a személyiségi jogokat semmibe véve, áldozatok és azok hozzátartozóit nem tisztelve tállalják az eseményeket” – fogalmazott Karácsonyi, majd hozzátette: a sajtó nemcsak a személyiségi jogokat sértette meg, hanem olyan részletességgel számolt be az öngyilkosságról, hogy „receptekkel is szolgált az öngyilkosjelölteknek”. A MŰRE elnöke hangsúlyozta: „Ez a részletesség

súrolja a büntethetőség határát”. Ugyanakkor azt is kiemelte, hogy felhívásuknak nem volt foganatja, hisz a hétvégi temetést több tévé is élőben közvetítette. „Az *Adevărul*, a legnagyobb példányszámú, valamikor hitelesnek tartott lap mai (tegnapi – szerk. megj.) számában megjelent, *Mădălina Manolă szülei: „Petru tiszította az öngyilkosságra”* (Părinții Mădălinei Manolă: „Petru a împins-o să se otrăvească”) című cikk például bizonyítatlan állításokra épít” – háborgott a MŰRE-elnök, aki szerint nagyon sürgős, radikális változtatásokra van szükség. „Elsősorban a sajtó önszabályozását kell hatékonyan életbe léptetni” – összegzett Karácsonyi. ◀

Száz szó

Eddig rossz irányba fordultak ima közben az indonéz muzulmánok. Az ország legfőbb vallási hatósága korábbi utasítása tévesztette meg a hívőket, abban helyes irányként azt szabták meg, hogy akkor néznek Mekka irányába, ha nyugat felé fordulva imádkoznak. Kiderült, a mecsetek valójában Szomália vagy Kenya felé néznek. Ezért azt javasolják a hívőknek, hogy északnyugat felé mozdulva fohászkozzanak. A mecseteket nem szükséges átépíteni, elég módosítani a testhelyzetet, hogy megfelelő irányban legyenek. A hívőknek nem kell félniük, hogy eddigi imáik kárba veszttek. „Allah így is meghallgatta fohászukat” – nyugtatta meg a kedélyeket az ország vallási előjárója.

Ha így van, akkor minék ez a betájolásos macera?

(szűcs el)

Röviden

Athénban meggyilkoltak egy újságíró

Ismeretlen tettesek megölték egy újságíró Athén egyik délkeleti negyedében tegnap kora reggel – írja görög rendőrségi forrásokra hivatkozva az *MTI*. Szemtanúk szerint a támadók hárman vagy négyen lehettek. Egyikük a kaputelefonon azt közölte az áldozattal, hogy jöjjen ki, mert éppen ellopták az autóját. Az utcára kilépő újságíróra a tettesek azonnal golyózáport zúdítottak, majd egy gépkocsival elmenekültek. A rendőrök mintegy húsz töltenyhüvelyt találtak a helyszínen. A bűnüldöző szervek több szálon indították el a nyomozást a tettesek kézre kerítésére. Nem tartják kizártnak, hogy a Forradalmárok Szektája nevű anarchista csoport tagjai hajtották végre a merényletet.

Justin Bieber a legnézettebb a YouTube-videomegosztón

Lady Gagát megelőzve Justin Bieber *Baby* című klipje 246 millió találattal a legnézettebb YouTube-videó lett. Lady Gaga *Bad Romance* videója 245,6 millió nézővel a második helyre szorult – derül ki a videomegosztó múlt heti statisztikáiból. A 16 éves kanadai születésű tehetség jelenleg az Egyesült Államokban turnézik a *My World 2.0* című lemezét népszerűsítve. Bieber twitteres üzenetben köszönte meg rajongóinak, hogy az első lehetett, hozzátéve, hogy szerinte Lady Gaga nagyszerű művész, akit nagy tiszteletben tart, és akinek a videója is hihetetlenül jó. „Nem számít, hogy kinek van több nézője, ami igazán számít, hogy nagyszerű rajongóink vannak, akik támogatnak minket, és akiknek mindketten sokat köszönhetünk” – írta a tinisztár.

Apróhirdetés

Eladó ingatlan tiszta telekkönyvvel, központi zónában, csendes helyen. Családi ház (145 m²), melléképület (112 m²), 716 m² összterülettel Baróton, Ady Endre utca, 5. szám alatt (Kovácsna megye). Telefon: 0745-091 474.

Bono együttese a legjobb kereső

ÚMSZ

A *Forbes* magazin statisztikái szerint a U2 nevű ír rockzenekar 130 millió dollárt (426 millió lej) keresett a 2009 júniusa–2010 júniusa közötti időszakban koncertjeivel és a *No Line on the Horizon* című albumának eladásával, s ezzel ők állnak a világ legtöbbet kereső együttese között. A zenekar átlagosan több mint 10 millió dollárra adott el jegyeket a The 360° Tour nevű koncertturnéja egyes helyszínein.

Második helyen a nemrégiben Romániában is koncertező AC/DC végzett 114 millió dollárral. Az ausztrál veteránok koncertenként 2,3 millió dollárt tettek zsebre.

Beyoncé Knowles a maga 87 milliós bevételével a *Forbes*-lista harmadik helyén áll, megelőzve kedvesét, Jay-Z-t. A rapper-producer 2009 júniusa és 2010 júniusa között „csupán” 63 millió dollárt tudott összegyűjteni, ami a hatodik helyre volt elég. New Jersey híressége, Bruce Springsteen a negyedik helyet csípte el, „potom” 70 milliós bevételével,

A U2 nevű ír rockzenekar 130 millió dollárral a Forbes szerint első a legjobban kereső együttesek között

ötödik helyen Britney Spears áll, 64 millió dollárral. Lady Gaga, a legtöbb Facebook-rajongóval bíró énekesnő a hetedik helyezett. A Monster Ball világkörűli turné, a Virgin Mobile, a Monster Cable, a Polaroid és a Viva

Glam számára készített kampányok mintegy 62 millió dolláros bevételhez segítettek hozzá az énekesnő.

Madonna a nyolcadik helyet csípte el, 58 millió dolláros bevételrel, őt pedig Kenny

Chesney country-zenész követi, 50 millióval.

A top 10-es lista végén holtverseny alakult ki két a Black Eyed Peas és a Coldplay, valamint Toby Keith country-zenész között 48 millióval. ◀

Nem kap gyorsított hitelt az MTV

MTI

Megsemmisítette a Közbeszerzési Döntőbizottság (KDB) a Magyar Televízió (MTV) Zrt. egymilliárd forintos hitellel kiírt közbeszerzési ajánlatételi felhívását és az azt követő döntéseket is, mivel az ajánlatkérő jogszerűtlenül alkalmazott gyorsított tárgyalásos eljárást.

Az ajánlatkérő MTV június 11-én tájékoztatta a KDB elnökét arról, hogy a hitelt gyorsított tárgyalásos eljárással kívánja felvenni. A döntőbizottság elnöke nem fogadta el az ajánlatkérő

indokait, ezért került az ügy a KDB elé. Az MTV azzal érvelt, hogy a számlavezető bankja nyert meg egy korábbi hiteltendert is, így az ismeri a pénzügyi körülményeit, ezért tárgyal vele az új hitelről is.

A társaság kitért arra, hogy pénzügyi helyzete eléggé lehangoló, mivel az idén harmadával – mintegy 10 milliárd forinttal – csökkent az állami támogatása. Ezt tetézte az, hogy a kereskedelmi televíziók által befizetett koncessziós díjból az MTV-re jutó 1,4 milliárd forintot nem kapta meg június 15-ig egy összegben, hanem csak negyed-

évente, a jövő tavaszig juthat ahhoz hozzá, miután az Országos Rádió és Televízió Testület engedélyezte a részletekben történő fizetést. Mindez együtt tette sürgőssé a hitelfelvételt. A KDB úgy vélte: a gyorsított tárgyalásos eljárás akkor alkalmazható, ha a hirdetményrel indított gyorsított eljárás határidői nem tarthatók és az ügy rendkívül sürgős.

Ebben az esetben a meghirdetéstől a szerződés kötésig 52 napot üzemezett az MTV, ebbe az időbe pedig már egy korrekt, hirdetményrel indított gyorsított eljárás is belefért volna. ◀

INGYENES APRÓHIRDETÉSI SZELVÉNY

Név:.....
Cím:.....
.....
tel.:.....

A hirdetés szövege (max. 80 szó)

.....
.....
.....
.....

Mi egyszeri alkalommal ingyen közöljük apróhirdetését.

Postacím: 014820 București, Piața Presei Libere nr. 1,

O.P. 33, C.P. 17

* A kedvezményt csupán magánszemélyek vehetik igénybe, magáncélú hirdetések közzétételére.

SZERDA
2010. július 21.

A nap filmjei

Pro TV, 20.30
Taxi

Daniel, aki korábban pizzás fiú volt, most a taxi-iparban tapos. Ha azt mondjuk, hogy ez a srác sebességmániás, megközelítőleg sem irtuk le a valóságot. Járgánya a plafonig fel van turbóztatva, úgyhogy ha rendesen rálep a jobb szélső pedálra, nincs az a rendőrségi radar, amelyik befogná. A balszerencse mégis rátalál Danielre, - Emílien, a zsaru képeben - akit éppen nyolcadszor húztak meg autózéteséből.

RTL Klub, 22.20
Szűz vagyok, de titkolom!

A gyönyörű Jeana élete pillanatról a másikra a feje tetejére áll, amikor a barátja egy tévéműsorban elárulja, hogy 25 éves léte még mindig szűz. A város teljesen felbolydul a hírről. Hamarosan minden férfi utána kajtat, miközben a nők bosszút esküsznek a barátja elszólása miatt. A nemek egyre nagyobb csatájára készíti Jeanát, hogy újra gondolja romantikus elképzeléseit a szerelemről.

DUNA TV, 23.10
Így nőtem fel

Tom Warshaw a Párizsban élő bohém művész megpróbál értelmet keresni gondokkal teli felnőtt életében, és visszaemlékezik a rendkívüli gyerekkorára. Visszamegyünk az időben 1973-ba, ahol a tizenhárom éves Tommy Greenwich Village-ben él, és éppen a férfitválasztás küszöbén áll. A reményvesztett, magára marad édesanyja még mindig elhunyt férjét gyászolja.

KOSSUTH RÁDIÓ

9.40 8 és fél 10.00 Napközben 12.05 A Hely 12.30 Védég a háznál 12.57 Harangszöveg 13.00 Déli krónika 13.30 Magánhangzó 14.04 Rádiószínház 14.30 Tebenned bíztunk 15.05 Arcvonások 16.05 Közelről 18.30 Krónika 19.00 Közéleti ütköző 21.30 A nap történései 23.25 Esti beszélgetés

BUKARESTI RÁDIÓ

magyar nyelven a regionális stúdiók középhullámú adásában
15.00 Híradó, kommentár 15.20 Magyar zenei lexikon 15.30 Közbeszéd - közéleti talk-show

MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIÓ

11.00 Hírnegyedóra, Sport, Rádióújság 12.00 Híradás 12.15 Miben segíthetünk? 13.05 Zenei üzenetek 14.00 Délutáni váltás 16.00 Híradás, Sport, Rádióújság 17.00 Híradás 17.15 Gazdasági magazin, Összhang

KOLOZSVÁRI RÁDIÓ

2.00 Éjszakai váltás 8.00 Hangoló, Meditáció: adventista egyházi műsor 9.50 Hírek, műsorism. 15.00 Slágeróra 16.00 Hírek 16.15 Interaktív szolgáltató műsor meghívottal 17.00 Nap-óra 17.30 Jazzmagazin 17.55 Hírek, műsorism.

DUNA TV

7.00 Hattól Nyolcig
9.00 Védett szépségeink
9.30 A szén - Egy ősi anyag a XXI. században
9.55 Mirabella
10.05 Gyerekkori könyveink
10.35 A dzsungel könyve
11.00 Zorro (am. sor.)
11.30 Újrakezdés (olasz sor.)
12.30 Kívánságkosár
15.00 Híradó
15.10 Térkép
15.45 Gyere egy körrel!
16.40 Miért éppen Magyarország? (ism.)
17.15 Második esély (am.-mex.-kol. sor.)
19.00 Híradó
19.35 Mese
20.00 Újrakezdés (olasz sor.)
21.00 Híradó
21.05 Közbeszéd
21.30 Az elzásziak, avagy a két Mathilde (francia-német filmdráma, 2. rész, 1996)
23.10 A malom (dok. f.)
23.00 Sport hírek
23.10 Így nőtem fel (am. filmdráma, 2004)
0.45 Váltó Különkiadás
1.30 Híradó (ism.)
1.50 Carlo és vendégei (ism.)

TVR 1

7.00 Hírek
7.30 Az első órában
8.00 Ormányos család
8.30 Bíz csak Beaverre (am. vígj. sor.)
9.00 Történelmi emlékek
9.05 Átváltás (ism.)
9.55 FIFA 2010, nyitókoncert
10.10 Zöld arc
10.15 Szerelmi bizonyíték (koreai sor.)
14.00 Hírek
14.50 Egyszerűen ízetes
15.00 Teleshopping
15.30 Hasonszöriek (ism.)
16.00 Együttélés
17.00 Kontra generáció
17.55 Én, te, ők
18.25 A palota ékköve (koreai sor.)
19.40 Győzd le az árvizet!
19.45 Sport
20.00 Hírek
21.10 Különleges kiadás (live)
22.10 Mit nem tudott Darwin? (dok. f.)
23.50 A világ hercegnői
0.00 Hírek
0.15 Zöld arc (ism.)
0.20 Psych - Dilis detektívek (am. krimisor.)

VIASAT 3

10.50 Psych - Dilis detektívek 11.20 Testvérek (sorozat) 12.10 Kincsek a padlásán 13.00 Segítség, szülő vagyok! 14.00 A médium (sorozat) 16.00 Gyilkos számok (sorozat) 17.00 Alice új élete (sorozat) 18.00 Segítség, szülő vagyok! 19.00 Holdfény (sorozat) 20.00 Jóbarátok (sorozat) 21.25 Gyilkos számok (sorozat) 22.20 Miami trauma (sorozat) 23.10 Esküdt ellenségek (sorozat)

m1

6.20 Hajnali gondolatok
6.23 Kárpát Expressz
6.50 Ma Reggel
10.00 Párizsi jóbarátok (francia vígj. sor.)
10.50 Önök kérték! (ism.)
11.45 Nappali
13.01 Híradó délben
13.15 Időjárás-jelentés, Sport hírek
13.30 Kárpát Expressz
14.00 Szomszédok (magyar sor.)
14.35 Hrvatska kronika
15.05 Ecranul nostru
15.35 Kormányvadás (ism.)
16.05 Ez történt Ma reggel (ism.)
17.25 Körzeti híradó
17.35 Hírek
17.45 Teadélután
18.40 Elit gimmi (olasz drámasorozat)
19.40 McLeod lányai (ausztrál kaland sorozat)
20.30 Híradó este
20.50 Sport hírek
21.00 Yorkshire-i szívügyek (angol drámasorozat)
22.00 Fojtogató szeretet (kanadai thriller, 2006)
23.40 Az Este - Szerda
0.05 Hírek
0.10 Sport hírek
0.15 Memento

TVR 2

7.00 Mindig optimistán (sor.)
7.50 Győzd le az árvizet!
8.00 Párizsi jóbarátok (francia sorozat)
9.00 Utazás párhuzamos világokban
10.00 Hírek, sport
10.20 Tengerparti találkozás
12.00 Hírek
12.45 Népi pihenőhelyek
14.30 Zon@ IT
15.00 Együtt Európába
16.00 Mindig optimistán (ausztrál sor.)
17.00 Párizsi jóbarátok (fr. sor.)
18.00 Euronews
18.10 Győzd le az árvizet!
18.15 Lehet, hogy nem tudtad
18.30 A világ városai
19.00 Starhunter 2300 (kanadai sci-fi, 2003)
20.00 Elisa lánya (olasz sorozat)
21.00 Bazár (ism.)
21.30 Az én költészetem
22.00 Hírek, sport
23.10 Sztár a lelke mindennek (am. vígj., 1998)
0.50 Mosoly négy keréken
1.25 Texasi krónikák - Laredo utcái (am. sor.) (ism.)

SPORT.RO

7.00 Sport.ro Hírek
10.00 Pontos sportidő (live)
12.00 Sport.ro Hírek
13.10 Pontos sportidő
14.10 Külön kiadás
15.00 Sport.ro Hírek
17.00 Pontos sportidő (live)
18.00 Sport.ro Hírek (live)
19.05 Információk (live)
20.05 Purina Dog Challenge
21.00 Sport.ro Hírek
22.00 Wrestling WWE Superstars
23.00 BoxBuster: Wladimir Klitschko - Eddie Chambers

m2

6.50 Ma Reggel
10.00 Thomas, a gőzmozdony
10.20 Dogstar, az eb-busz
10.45 Derek, a fenegyerek (sor.)
11.30 Roma Magazin
11.55 Domovina
12.20 retrock
12.30 Ájtáró
13.01 Híróra
13.30 Kárpát Expressz
13.55 Záróra
14.45 Sorstársak
15.10 Arborétumok, gyűjteményes kertek
15.20 Hétmérföld
16.00 Kalandozó
16.25 Egy lépés előre (sor.)
17.15 Bűvölet (sor.)
18.05 Magyar válogatott
19.05 Épített szépségek
19.30 Bob, a mester
19.50 Afrika gyöngyszeme (sor.)
21.00 Híradó este
21.20 Sport hírek
21.25 Yorkshire-i szívügyek (angosorozat)
22.20 A vadon bűvöletében (angol sor.)
23.05 Záróra
23.30 McLeod lányai (ausztrál kaland sor.)
0.15 Elit gimmi (olasz sorozat)
1.10 Fojtogató szeretet (kan. thriller)

PRO TV

7.00 Pro Tv hírek, Sport
9.55 Könyvbemutató
10.00 Tycus - A halál üstököse (amerikai akciófilm, 1998)
12.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sorozat, ism.)
13.00 Pro Tv hírek, Sport
13.30 Nevsz csak! (amerikai vígj. sor.)
14.00 A fekete özvegy (amerikai krimi, 2008)
16.00 Fialat és nyugtalan (amerikai sorozat)
17.00 Pro Tv hírek
18.00 Szellemekek
suttogó (amerikai filmsorozat)
19.00 Pro Tv hírek
20.30 Taxi (francia akció-vígjáték, 1998)
22.30 Pro Tv hírek
23.00 Két pasi - meg egy kicsi (amerikai sorozat)
0.00 Nyomtalanul (am. krimisor.)
1.00 Taxi (francia akció-vígjáték, 1998) (ism.)
2.30 Pro Tv hírek (ism.)

RTL KLUB

7.00 Autómánia Autós-magazin (ism.)
7.25 Fókusz (ism.)
7.55 Reggeli - Ébresztőshow
10.05 Te vagy az életem (arg. sor.)
11.05 Top Shop
13.00 RTL Klub Híradó - Déli kiadás
13.10 06-91-33-55-33 Hívjón! Játsszon! Nyerjen!
14.30 Fél kettő
15.15 Titkok (francia kalandfilmsor.)
17.15 A szerelem rabjai (argentin sorozat)
18.25 Mónika - A kibeszélőshow (show-műsor)
19.30 RTL Klub Híradó - Esti kiadás
20.05 Vacsoracsata - Gasztroreality
21.05 Fókusz - Közszolgálati magazin
21.45 112 - Életmentők (német akció sor.)
Közben: RTL-hírek
22.20 Szűz vagyok, de titkolom! (amerikai romantikus vígjáték, 2005)
Utána: RTL-hírek
1.50 Félélem.com (angol-német-lux. krimi, 2002)
2.30 Reflektor Sztármagazin

ANTENA 1

6.00 Híradó, Sport
Mihaela Călin és Vlad Ionescu
8.00 Vakáció - Nicole és Alex műsora
10.00 Sajtószemle
Mircea Badeaval
11.15 Columbo: Columbo farkast kiált (amerikai krimi, 1990)
13.00 Híradó, Sport, időjárásjelentés
14.00 Titkok a paradicsomban (görög sorozat)
16.00 Híradó
17.00 Közvetlen hozzáférés
Madalin Ionescuval
19.00 Híradó
Alina Petrescuval
20.30 A gyémánt románc (amerikai-ausztrál kalandf., 2001)
22.30 Híradó, Sport, időjárásjelentés (ism.)
23.30 Hősök (amerikai sorozat)
0.30 Egy rém rendes család (am. vígjáték sor.)
1.00 Poker After Dark (ism.)
2.00 Az irodában (amerikai sor.)

TV2

7.00 Két Testőr
7.25 Tények Reggel
8.00 Mokka
10.00 Stahl konyhája
10.10 Babapercek
10.20 Televíz
11.30 Teleshop
12.30 Álomcsapat (am. vígj., 1989)
14.25 Kvízó - Telefonos játékok
15.55 Szentek kórháza (auszt. sor.)
16.55 Egy tini naplója (német vígj. sor.)
17.25 Joshi Bharat (talk show)
18.30 Árva angyal (mex. sor.)
19.30 Tények Hírműsor
20.05 Monk - Flúgos nyomozó (am. krimisor.)
21.10 Aktív
21.45 Hőhullám
22.20 Doktor House (am. sor.)
23.20 Mercy angyalai (am. sor.)
0.20 Szellemekek suttogó (am. sor.)
1.20 Tények Este
1.50 EZO.TV
2.40 Az emberevő (am. horror, 2007)
4.10 Két Testőr - Életmódmagazin (ism.)

PRIMA TV

7.00 Kandikamera
7.30 Testvérek (amerikai sor.)
8.20 Sport Florentinával - sportműsor
8.30 Teleshopping
9.15 Senki sem tökéletes (román vígjáték sorozat)
9.45 Fruska Gate (francia-kan.-am. vígj., 1999) (ism.)
11.45 Galileo
12.30 Teleshopping
13.00 Kandikamera
13.30 Teleshopping
14.00 Doktor Addison (amerikai filmsorozat)
15.00 Aki tud, az nyer - verseny show (ism.)
18.00 Hírek, időjárásjelentés
19.00 Sport
19.30 A cseresznye a tortán
20.30 Pop, csajok satöbbi (angol-amerikai romantikus vígjáték, 2000)
22.30 Lököttek (vígjátéksor.)
23.15 Mondenii Show - Best Of
23.30 Fedőneve: Jane Doe - Egyszer fent, egyszer lent (amerikai krimi, 2006)
1.30 Hírek (ism.)
2.30 Lököttek (ism.)

KANAL D

8.00 Őrült világ 9.30 Ezüstszerelmek (ismétlés)
11.30 A sátor 12.30 Hírek
13.15 Orovosok 14.45 Árulás a családban (sorozat)
16.30 Légy az enyém 18.45 A nap híre 19.00 Hírek
19.45 Házasulandó fi-am van 20.30 Vendéglő nálunk otthon 21.30 1001 éjszaka (sorozat)
23.00 Kommandósok (amerikai akciófilm)
1.00 Szenvedélyes történetek (erotikus film)
1.30 Ezüstszerelmek (ismétlés)

HÍR TV

7.00 Paletta (ism.)
7.30 Lapzártá (ism.)
Vitaműsor újságírókkal
8.00 Híradó
Friss napi információk
9.05 Rájátszás (ism.)
10.05 Sziluett (ism.)
11.05 Panaszkönyv (ism.)
11.30 Riasztás (ism.)
12.05 Vonalban (ism.)
Interaktív politikai show-műsor
13.00 Déli híradó
13.30 Hungarorama
14.05 Lapzártá (ism.)
14.30 Paletta (ism.)
15.05 Különkiadás (ism.)
17.05 Ősök tere
17.30 Paletta
18.00 Híradó
- Friss napi információk
18.30 Iskolapédia
19.05 Vonalban
Interaktív politikai show-műsor
20.00 Híradó
Friss napi információk
21.05 Rájátszás
22.00 Híradó 21
22.35 Lapzártá
Vitaműsor újságírókkal
23.05 Negyedik (ism.)
23.30 BBC Click
A BBC informatikai magazinja
0.05 BBC World Híradó
0.30 Iskolapédia (ism.)

DISCOVERY

7.00 Motorkerékpár-építő VB - Marcus Walz és Michael Prugh
8.00 Újjáépítők
9.00 Hogyan csinálják? 10 000 tonnás szikla, a Föld feltérképezése
9.30 Katasztrófa: ahogy én láttam
10.00 Piszkos munkák
11.00 Amcsi motorok
12.00 Tornádók nyomában - A vihar
13.00 Túlélés törvényei
- Műhelytitkok
14.00 Ötödik sebesség
14.30 Végzetes másodpercek
15.30 Hogyan készült? 17.00 Állítólag...
18.00 Végzetes másodpercek
19.00 Amerika legőrültebb versenyei
20.00 A túlélés törvényei
21.00 Hogyan készült?
22.00 Végzetes másodpercek
22.30 A túlélés törvényei
23.30 Halálos fogás
0.30 Apokalipszis, 2012
1.30 Fegyvertények
2.30 Végzetes másodpercek
3.00 A túlélés törvényei
4.00 Amerika legőrültebb versenyei

HALLMARK

10.00 Kisvárosi gyilkosság (angol sorozat) 12.00 Amy-nek ítélve (am. sorozat) 13.00 Órangyal (am. sorozat) 14.00 Nash Bridges (am. sorozat) 15.00 Kisvárosi gyilkosságok (angol sorozat) 17.00 Maddie nyomoz: Gyerekrablás tíz lépésben (am. krimi) 19.00 Amy-nek ítélve (am. sorozat) 21.00 Órangyal (am. sorozat) 22.00 A médium (am. sorozat)

Július 20., kedd

Az év 30. hete és 201. napja, hátravan 164 nap

Ma **Illés** nevű olvasóinkat köszöntjük. Az Éliás héber eredetű Élijá név görög Élia formájából származik, jelentése Jahve (az) Isten, Jahve az én Istenem. Holnap **Dániel** napja van.

Évfordulók

- 1810-ban Kolumbia kikiáltotta függetlenségét.
- 1871-ben Brit-Kolumbia szövetségi államként csatlakozott Kanadához.
- 1941-ben Budapesten megkezdték a villamosvágányoknak az úttest közepére való áthelyezését (addig mindenütt a járda mellett húzódtak).

Vicc

- Móricka, mondd meg, mi történt 1802-ben?
- Akkor született Kossuth Lajos.
- Nagyon jó. És 1805-ben?
- Akkor lett hároméves.

Recept

Bazsalikomos szendvics

mozzarellaival

Hozzávalók: 4 szelet magos kenyér, 1 evőkanál Ráma, 2 evőkanál tejszín, 1 evőkanál apróra vágott, friss bazsalikom, 1 evőkanál frissen reszelt parmezán, izlés szerint só és frissen őrölt bors, 1 mozzarella-golyó, lecsepegetve és vékonyan felszeletelve, 4 saláta levél, megmosva és megszártva.

Elkészítés: Az apróra vágott bazsalikomot és a reszelt parmezánt összekeverjük a vajjal és a tejszínnel. Kicsit megsózzuk, megborsozzuk. A kenyérszeletek közül kettőre ráteszünk egy-egy salátalevelet, aztán a leveleken arányosan szétkenjük a bazsalikomos szendvicskrémet. Ezután a kenyerekre ráterítünk néhány szelet mozzarella sajtot, és miután befedtük egy-egy újabb salátalevéllal, a szendvicsekre ráfektetünk egy-egy üres kenyérszeletet. A kész szendvicseket szorosan alufóliába csomagoljuk, és másnap reggelig betesszük a hűtőbe.

Ma

Készült: **Magyarországon az Országos Meteorológiai Szolgálatnál**

Többször erősen megnövekszik a felhőzet, de a nap első felében még sok lesz a napsütés. Több helyen lehet zápor, zivatar, néhol heves zivatar is előfordulhat felhőszakadással, jégesővel.

A következő napok időjárása

Szerda 28°C / 27°C
A keddihez hasonló idő várható: az időnként megnövekvő felhőzetből zápor, zivatar is lehet.

Csütörtök 27°C / 29°C
Túlnyomóan napos, száraz időre lehet számítani, nappali gomolyfelhőképzetekkel.

Jelleg	Délutáni hőmérséklet	Holnap hajnali hőmérséklet
Arad	31°C	19°C
Brassó	25°C	14°C
Bukarest	28°C	20°C
Csikszereda	25°C	14°C
Kolozsvár	28°C	17°C
Marosvásárhely	28°C	18°C
Nagyvárád	31°C	18°C
Szatmárnémeti	28°C	19°C
Temesvár	32°C	18°C

Nagy összefüggések

Horváth István

Gondolatjel

Visky István rovata

Akkor vagy elégedetlen, ha a többel hasonlítod magadat össze. De ahogy a kevesebbhez mérd magadat, mindjárt gazdagnak és szerencsésnek érzed magad. Valami a lelkiünk legmélyén mindig arra húz, hogy azokhoz mérjük magunkat, akik gazdagabbak, sikeresebbek, mint mi. Ettől szomorúak és dühösek leszünk, aminek aztán a körülöttünk lévő is-

szak meg a levét. De ha tudunk annyira őszinték lenni, hogy egy szegényebbrel és elesettebbel mérjük össze magunkat, akkor meglepve fogjuk tapasztalni mindazt a gazdagságot, sikert és áldást, amivel rendelkezünk. Tanuljunk meg minden irányba nézni, mert aki mindig csak egy irányba néz és magát ahhoz szabja, az sok értékes dolog mellett megy el az életben.

Horoszkóp

KOS (III. 21.-IV. 20.)

Zűrös helyzet alakul ki Ön körül, amit nem tud megoldani. Legjobban teszi, ha a háttérbe vonul, amíg rendeződnek a dolgok. Este olvasson egy jó regényt!

BIKA (IV. 21.-V. 20.)

Ma legyen határozott és céltudatos. Ne féljen megtenni a szükséges lépéseket, ha magánéleti változtatásokról van szó.

IKREK (V. 21.-VI. 21.)

Egy megbeszélés miatt nagyon ideges, mert a jelenlévő emberekkel nincs egy véleményen. Az otthoni békés légkört őrizze meg.

RÁK (VI. 22.-VII. 22.)

Illés napján sötét felhők tornyosulnak a feje fölött. Munkatársai irigykednek, főnöke a pozícióját félti. Aki megteheti, ma belemar Önbe.

OROSZLÁN (VII. 23.-VIII. 23.)

Egy hívős szobában netezve belezúghat egy kívánatos személybe, pedig az eszével Ön is tudja, hogy ennek nincs értelme.

SZÜZ (VIII. 24.-IX. 23.)

Imádja, ha Ön áll a közép-pontban. Sportban és szerelemben egyaránt. Valaki ki akarja használni becsvágyát, úgyhogy ne hagyja magát és legyen résen!

MÉRLEG (IX. 24.-X. 22.)

A strandon egy mosoly vagy kacskintás könnyen eléri célját. Egy Oroszlán-jegyűvel különleges, mely kapcsolatba bonyolódhat.

SKORPIÓ (X. 23.-XI. 22.)

Hiába áhítozik új célok után, életmód-változtatás nélkül nem koronázza siker buzdító dásait. Ahhoz, hogy újra boldog lehessen, erőt kell gyűjteni a szakításhoz.

NYILAS (XI. 23.-XII. 21.)

Annyi a teendője, mint égen a csillag, de úgy tűnik, hogy végre egyenesbe jön. Szerelmi élete is kedvező fordulatot vesz, csak merjen néha kezdeményezni!

BAK (XII. 22.-I. 20.)

A környezetében lévőekkel legyen megértő. Egy kis butaság miatt nem kell senkivel szigorúnak lennie. Este pihenje ki magát.

VÍZONTÓ (I. 21.-II. 19.)

Ma kellemes meglepetés éri. Az újdonságok színessé teszik napját. Legyen az akár egy újfajta feladat elvégzése, vagy néhány új holmi, ami örömet okoz.

HALAK (II. 20.-III. 20.)

Remek hangulatban van, kellemes napja lesz ma. Apró örömek érik, mindennek a jó oldalát nézi. Este kényeztesse kedvesét.

***	LENGŐ MOZGÁS	KIS SZÁNKÓ	ALUMÍNÍUM (RÓV.)	ÁTMENET RÉSZEI	ÚJ FÖLD (LAT.)	CELEBESZI VADTULOK	REGISTRED	ESZKÁBÁL	ÓGÖRÖG KARENÉK
MAPPA									
KÖKORI SÍRKAMRA							NÉPIESEN JUTTAT RUGÓS CILINDER		
EDUÁRD BECENEVE				FONÓ-ESZKÖZ MANCHES-TER...					
SERTÉS LAKHELYE			HÁTALMÁT GYAKORLÓ HORDÓ NYILÁSA						RAGADOZÓ HAL
... ROSS: ÉNEKESNŐ						ALBÁNIA NOB-JELE VOLT (LAT.)			
ESETLEN SAS!		MELY SZEMÉLYNEK KÖRHÁZI OSZTÁLY						A FELSZÍN JELE EGYFÉLE ADÓ	
***	AKADOZVA HALAD LENGE VÉGI								
GENF ANGOLUL						GÖRÖG BETŰ RÓMAI 50			
MÉG NEM AKADT RÁ VEVO									

új magyar szó

Szerkesztőség és kiadó:
013 701 Bukarest, P-ja Presei Libere nr. 1, corp B, etaj III, cam. 342-353 Telefon: 031/405-4088, Fax: 021/317-8847, E-mail: office@maszol.ro

Mb. felelős szerkesztő:
Salamon Márton László

Vezető szerkesztő:
Cseke Péter Tamás

Vezető publicista:
Ágoston Hugó

Főmunkatársak:
Bíró Béla, Gyulay Zoltán, Székedi Ferenc, Szűcs László

Szerkesztők:
Moldován Árpád Zsolt (Aktuális)
Bogdán Tibor (Híttér)
Darvas Beáta (Kultúra)
Szakács Zsuzsanna (Gazdaság)
Turós-Jakab László (Sport)
Farkas István (Média)
Orosz Anna (Életmód)
Szonda Szabolcs (Szinkép)

Olvasószerkesztők:
Osváth Annamária, Nyágyuly András

Tudósítók:
Antal Erika - 0788-760573 (Marosvásárhely), Sipos M. Zoltán - 0728-780582, Baló Levente - 0748-784679 (Kolozsvár), Totka László - 0788-715848 (Nagyvárád), Horváth István - 0747-517574 (Csikszereda), Baloga-Tamás Erika - 0746-375775 (Székelyudvarhely), Kovács Zsolt - 0788-715766 (Sepsiszentgyörgy), Mayla Júlia - 0745-682401 (Beszterce), Fleischer Hilda - 0788-715712 (Bukarest), Sike Lajos - 0788-715687 (Szatmárnémeti), Tamás András - 0744-781709 (Nagyenyed)

Fotóriporter, képzőművész:
Tofán Levente

Grafikus:
Horváth István

Tördelőszerkesztők:
Lőrincz Imola, Mihăiteanu Albert, Szabó Ildikó Erzsébet

Kiadja a Scripta Kiadó Rt.

Terjesztési menedzser:
Béres Attila - 0788-318353

Területi megbízottak:
Baricz István - 0788-488739, Erdős Lajos - 0741-424094 (Gyergyó), Tósa András - 0788-715481 (Kolozs, Szilágy)

Logotancos:
Czédly József

Hirdetési ajánlat a honlapon és a szerkesztőségben. Előfizethető a Román Postánál (katalógusszám: 19302), a Rodipet-kirendeltségeknél, pénztalvánnyal (mandat postal) közvetlenül a szerkesztőségnek és előfizetés-szervezőinknél. Forgalmazza a Rodipet és magánterjesztők.

Előfizetési díjak:
1 hónapra 15 lej,
3 hónapra 38 lej,
6 hónapra 75 lej,
12 hónapra 148 lej

Nyomda: Garamond (Kolozsvár)

ISSN 1841-5520

Az Új Magyar Szó bármely részének másolásával kapcsolatos minden jog fenntartva. Értesítéseket átvenni csak az Új Magyar Szóra való hivatkozással lehet. A szerkesztőség fenntartja magának a jogot, hogy a beküldött leveleket rövidítve, illetve szerkesztve közölje.

A Romániai Pédányzám-auditáló Hivatal (BRAT) tagja

MÉDIAPARTNEREK

r · a · d · i · o
Radio 45
88 f M

Sláger Rádió
fm 105.9
A tegnap legnagyobb slágerei, a ma legfrissebb hírei

agnus
RADIO 88.3 fm
www.agnusradio.ro
Kolozsváron mostmár mindenütt HALLHATÓ!
FM 88 91 98 102 106 108 MHz

rtm
MAROSVÁSÁRHELYI RÁDIO
98.9 FM

Paprika rádió
fülön csíp
95,1 fm

KOLOZSVÁRI RÁDIO
ahol talál a szó

A román Szuperkupa is a kolozsvári CFR-hez került

Labdarúgás

Turós-Jakab László

▶ Két bajnoki cím és három Román Kupa után a CFR 1907 a második Szuperkupát is elhódította: tizenegyesek után 4-2 az Unirea Urziceni együttesével. A kolozsvári („vasutas”) az első csapat Romániában, amely egy idényben mindhárom trófeát begyűjti.

Érdekes játékredek

Vasárnap este, a kolozsvári Dr. Constantin Rădulescu-stadionban, Marius Avram sipszavánál kezdtek a csapatok. Az 50. születésnapját ünneplő Andrea Mandorlini sokakat meglepett kezdő tizenegyével, amely Nuno Claro – Panin, Piccolo, Cadu, Edimar Kivuvu, G. Mureșan, Culio – Hora, Deac – Bjelanovic formájú volt. A rendes játékidőben szóhoz jutott még E. Dică és Traore, a 96. perctől pedig Tony.

A másik oldalon Ronny Levy is érdekes alakzattal kezdett: Arlauskis – P. Marin, Galamaz, Maftai, Brandan – S. Paraschiv, D. Matei – Onofraș, Marinescu, Neaga – Bilașco. Az izraeli mester Pădurețut és Semedot cserélte le a 90 percen belül, a francia Dalét pedig a 110. percben küldte pályára.

Izgalmasan alakult az eredmény

A kolozsváriak letámadták ellenfelüket, és már az első percekben veszélyeztettek Arlauskis kapuját. A 12. percben Deac rohanta le Marint, a hátvéd hazaadott,

a hálóőr pedig pontosan Kivuvuig szabadított föl, s az angolai 30 méterről lőtt védhetetlenül a bal alsó sarokba, 1-0.

Az 52. percben, egy mit sem sejtető helyzet nyomán lett 1-1: a Brandan baloldali beadásánál Kivuvu oly szerencsétlenül ért a labdához, ahogy az védhetetlenül ívelt a meglepett Nuno Claro fölé a hálóba.

A 98. percben újabb kolozsvári bakival lett az eredmény 1-2: Brandan baloldali beadását Cadu pontosan a

16-os vonalon álló Marinescuhoz tálalta, s a csatár nem hibázott. Kevéssel a pályacsere előtt Bjelanovic két védő között verekedte be magát a kapu közeléig, remek jobboldali beadását pedig Deac tolt a hálóba, 2-2. Akárcsak a tavalyi Szuperkupa-fináléban, a büntető-krimiből ezúttal is a kolozsváriak kerültek ki győztesen. Arlauskis „csak” Mureșan és Deac tizenegyesét védte, míg Piccolo és E. Dică nem hibázott. A másik oldalon Marinescu fölé trafált, majd Nuno Claro

hárított Maftai, Brandan és Marin lövésénél is, s a 2-0 a CFR 1907 diadalát szentesítette.

A játékvezetés: vádak és dicsérek között

Az olykor elnéző Marius Avram öt sárga lapot mutatott föl, de csak egyet a kolozsváriaknak. Talán ezért is, MM Stoica kikelt magából, Ioan Crăciunescu egykori szipmester pedig egyenesen „előre megfontolt szándékkal elkövetett kivételezésről”

szólt – természetesen a CFR 1907 javára. Tény, hogy Avram hibázott is, de nem lehet azt mondani, hogy befolyásolta a végeredményt. Így látta ezt mindkét edző, Ronny Levy és Andrea Mandorlini is, utóbbi pedig gratulált a játékvezetőnek.

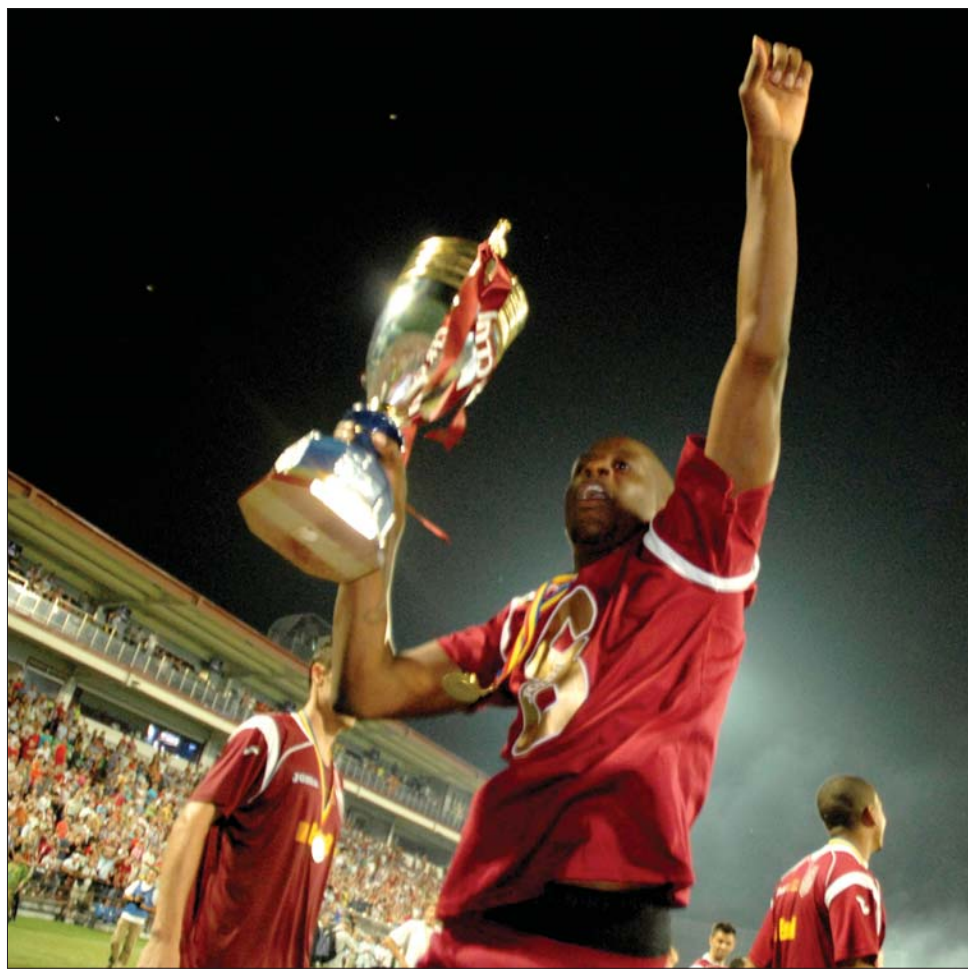
Bár a mérkőzés hőse Nuno Claro volt, a meccs legjobbjának Ciprian Deacot választották. Joggal, mondanánk, hiszen jócskán „benne volt” az első gólból, s megmentette csapatát a másodikkal.

Mindenki büszke

„Harmadszor nyerünk büntető párbaj után, ami kizárja a véletlent”, „összegzett Mandorlini, aki azonban csak az első 60 percben volt elégedett csapata játékkal.

„Nincs magyarázatom arra, hogy senki sem értékesítette büntetőjét. Talán a fáradság, az összpontosítás hiánya, az izgalom vagy a szerencse” – mondta Ronny Levy, aki büszke arra, hogy játékosai mindent beleadtak, tisztelték őket. Az izraeli szakember szerencséről is beszélt a 11-esek esetében, de sportszerűen elismerte, hogy az ellenfél ezúttal jobb volt. Iuliu Mureșan kolozsvári klubelnök az 1986-os Steaua küzdőmodorával hasonlította össze a Mandorlini-legényesség játéktípusát, és közvetve odamondott az örök elégedetlen MM Stoicának is.

A hét végén kezdődő új bajnoki idény nyitófordulójában a CFR 1907 idegenben mérkőzik meg a Craiovával, az Urziceni pedig Târgu Jiuban csap össze a kieséstől másodsor is megmentett „pandúrokkal”. ◀

A vasutasok új szerzeménye, Edimar Kivuvu emeli magasba az újabb értékes trófeát

Fotó: Mediafax

Röviden

Csalódott öttusázók a debreceni Eb után

A középmezőnyben végeztek a magyarok a debreceni öttusa-Európa-bajnokság férfi döntőjében: Németh Róbert 11., Marosi Ádám 17., Kasza Róbert pedig 21. lett. Győzött a cseh David Svoboda, mögötte a brit Samuel Weale, illetve a német Stefan Kollner érkezett célba ezüst-, illetve bronzérmes pozícióban. Csapatban a magyarok az ötödik helyen végeztek, az érme a németeknek, cseheknek és litvánoknak jutottak. A németek és a csehek azonos pontszámmal zártak, ráadásul a kombinált számban is azonos eredményt értek el, így az döntött, hogy a németek megnyerték a vívást.

Gyengén vívtak a magyar törözők

Ahogy előzőleg férfi kardban és női tőrben, úgy utóbbi női párbajtőrben és férfi tőrben sem jutott el magyar versenyző a negyeddöntőig a lipcsei vívó-Európa-bajnokságon.

Talmácsi hatodik lett a Német Nagydíjon

Talmácsi Gábor a hatodik helyen végzett a gyorsasági motoros-világajnokság Német Nagydíján a Moto2 géposztályban. A magyar motoros az ötödik helyről indult, ez volt ideigleg legjobb rajtpozíciója. A dobogóra a spanyol Toni Elias mellett két olasz, Andrea Iannone és Roberto Rolfo állt föl. MotoGP-ben Valentino Rossi (Yamaha) visszatérésének tapsoltak, az olaszt két spanyol, Dani Pedrosa és Jorge Lorenzo mellett az ausztrál Casey Stoner is megelőzte.

Messi először a pályán a vb óta

Az argentin Lionel Messi először lépett pályára a számára csalódást okozó dél-afrikai vb óta. Az aranylabdás a braziliai Indaiatubában egy olyan jótékonyági mérkőzésen vállalt szerepet, amelynek bevételét a portugál válogatott Deco hátrányos helyzetű gyerekeken segítő alapítványa kapta meg. Messi egy csapatban szerepelt a szervezővel és a korábbi brazil világsztárral, Carecával, s egy gólt is szerzett, igaz, azt érvénytelenítették les miatt.

Overdose ismét remekelt

Győzelemmel tért vissza Overdose, a veretlen magyar csodáló, miután több mint egyéves kihagyás után megnyerte a Szlovák Derby Cena Mysa elnevezésű betétfutamát. A pozsonyi viadalon az öt éves pej mén mintegy fél lóhosszal nyert az 1000 méteres távon, újabb sikerével pedig 13 futamot követően sem talált még legyőzőre.

BL – visszavágók előtt

Labdarúgás

T. J. L.

▶ Ma és holnap eldől, hogy ki jut tovább a labdarúgó-Bajnokok Ligája második selejtezőköréből. A mai műsor, zárójelben az első eredmények: Dinamo Tirana (albán) – Sheriff Tiraszpol (moldáv) (1-3), FK Renova (macedón) – Omonia Nikoszia (ciprusi) (0-3), HB Tórshavn (feröeri) – Salzburg (osztrák) (0-5), The New Saints FC (walesi) – Bohemians (ír) (0-1), Koper (szlovén) – Dinamo Zágráb (horvát) (1-5), FK Rudar Pljevlja (montenegrói) – Litex Lovecs (bolgár) (0-1).

A debreceni mérkőzés holnap este 21 órakor kezdődik, s a norvég Tom Harald Hagen fújja a sipot. A magyar bajnok és kupagyőztes DVSC Tallinnban 1-1-re mérkőzött a Levadiával, így akár egy hazai 0-0-lal is to-

vábbjut. A harmadik selejtezőkörben már nehezebb lesz a hajdúsági feladata, hiszen július 27-én vagy 28-án Debrecenben, egy héttel később pedig Bazelben mérkőznek meg a svájci bajnokkal.

Holnap további tíz visszavágót rendeznek, zárójelben az első mérkőzések eredményei: Lech Poznan (lengyel) – Inter Baku (azeri) (1-0), Sparta Prága (cseh) – Liepajas Metalurgs (lett) (3-0), MSK Zilina (szlovák) – Birkirkara (máltai) (0-1), Jeunesse Esch (luxemburgi) – AIK Solna (svéd) (0-1), Zeljeznica Sarajevo (bosnyák) – Hapoel Tel-Aviv (izraeli) (0-5), Olimpi Rusztavi (grúz) – Aktobe (kazah) (0-2), Hafnarfjörður (izlandi) – BATE Boriszov (fehérorosz) (1-5), HJK Helsinki (finn) – Ekranas (litván) (0-1), Pjunik (örmény) – Partizan Belgrad (szerb) (1-3), Rosenborg BK (norvég) – Linfield (északír) (0-0). ◀

Újabb spanyol sikersorozat

Tenisz

T. J. L.

▶ Prágában az egyest megnyerte, párosok döntőjében viszont alulmaradt Szávay Ágnes: a magyar teniszező a román Monica Niculescu oldalán jutott fináléba, ahol 5-7, 6-7-re kikaptak a Bacsinszky Tímea – Tathiana Garbin svájci-olasz duótól.

Palermóban az észt Kaia Kanepi pályafutása első WTA-tornáját nyerte, miután a döntőben 6-4, 6-3-ra verte az első helyen kiemelt olasz Flavia Pennettát.

A férfiaknál Stuttgartban és a svédországi Bastadban is spanyol siker született, Albert Montanes a francia Gael Monfilst (6-2, 1-2 – feladás), Nicolas Almagro pedig a svéd Robin Söderlinget (7-5, 3-6, 6-2) verte a fináléban. Montanes a 61 ezer eurós

csekk mellett egy E-osztályú Mercedes Cabrio gépkocsit is kapott. Bastadban román siker is született, miután a párosok döntőjében, a hazai Robert Lindstedt oldalán, Horia Tecău az olasz Andreas Seppi – Simone Vagnozzi kettős ellen igazolta remek formáját (6-4, 7-5).

Prágai sikerének köszönhetően Szávay tizenegy helyet lépett előre a világranglistán, ahol most 1410 ponttal a 38. Az élcsoportban nem történt változás, az amerikai Serena Williamset (8475 p) továbbra is a szerb Jelena Jankovic (5900p), illetve nővére, Venus (5606 p) ildözi. A legjobb száz között négy román van, Alexandra Dulgheru (2005 p, 28.), Sorana Cârstea (974 p, 67.), Gallovits Edina (688 p, 95.) és Simona Halep (685 p, 96.).

A férfiak világranglistájának élén sincs változás, a spanyol Rafael Nadalt (10

745 p) a szerb Novak Djokovic (6905 p) és a svájci Roger Federer (6885 p) követi. A legjobban helyezett román játékos Victor Hănescu (940 p, 43.), a legjobb magyar pedig Balázs Attila (208 p, 225.)

A hölgyek ezen a héten Szlovéniában és Ausztriában 220 ezer dolláros díjalap mellett, Portorozban Szatmári Ágnes és a magyar Kapros Anikó is elvérzett a selejtezőkben, így nincs román és magyar játékos a főtablán. Bad Gasteinban Raluca Olaru a német Kathrin Wörle, Simona Halep pedig a cseh Renata Voracová ellen kezd.

A férfiak Atlantában és Hamburgban szerepelnek. Utóbbi helyszínen kereken egymillió eurót osztanak szét, 12. kiemeltként Hănescu erőnyerő az első körben. ◀

úmsz *kisebbségben*

Havi melléklet

Szerkeszti: Zsehránszky István
2010. július 20., kedd

Régizene-fesztivál – frissen ünnepelve

Az Öllerer Ágnes vezette bukaresti Lyceum Consort régizene-együttes rendszeres vendége a nagy hagyományú csíkszeredai fesztiválnak

Fotó: Ádám Gyula

„Hogy milyen volt az idén a Csíkszeredai Régizene Fesztivál? Gyakorlatilag az emlékezés jegyében zajlott, viszont ez nem jelenti azt, hogy megkövült, múzeális rendezvény volt. Friss volt, fiatalos volt. Természetes. A régi együttesek is tudtak és akartak újat mondani, nem beszélve az olyan újdonságról, hogy volt olyan együttes, amelyik először itt és most koncertezett Romániában is, nemcsak Csíkszeredában, és a műsoruk nyilván abszolút ősbemutatónak számít.” Öllerer Ágnes bukaresti zenepedagógus beszámolója a **4.-5. oldalon**

Bukarestben valami készül

Varga Andrea

Rendhagyó felnőttoktatási kísérlet indul az Európai Bizottság romániai képvisellete kezdeményezésére az Oktatási Minisztérium és a Bukaresti Muncipiumi Tanfelügyelőség támogatásával, mely a rendszerváltások 20. évfordulójára rendezett Egy történet a szabadságról című kiállítás keretein belüli szöveggyűjteményben testesül meg. Elsődleges cél: pedagógusok és diákok szembesülhetnek a politikai fordulat előzményeivel, ma is tartó folyamataival, miközben képet kaphatnak a népi demokráciának nevezett diktatúra és a parlamentaris demokrácia közötti különbségekről, a meghatározó folyamatokról, a kelet-európai régió korszakos átalakulásáról.

Nem elvont politikatudományi, akadémiai értekezéseket kapnak az érdeklődők, hanem egy olyan szöveggyűjteményt, mely rendhagyó történelemóra keretében világítják meg a közpolitika menti és a „történelem alatti” életesemények folyamatait. Röviden: a rendszerváltás „alulnézete” kap itt hangot, sajátosan hangolt elbeszélésekben, magyarázatokban, tesztekben és értelmezési kísérletekben, akár múzeum-pedagógiai foglalkozások során. História, fotók, dokumentumok új és más olvasatait kapják kézhez a résztvevők, akik számára mindez esetleg új ismeret, hiszen iskolai oktatásukban nemigen tematizálnak hasonlókat. Az alábbiakban a készülő kötetből közlünk ízelítőül két dokumentumot. **6.-7. oldal**

„Utolsó figyelmeztetés” a temesvári magyar színháztól

Balázs Attila színházigazgató

„A sokszínűség, a multikulturalitás adja Temesvár egyediségét. Ezért, ha odafigyelünk és értékeljük, hogy van egy város, ahol három nyelven működik színház, azonkívül opera is van, léteznek színházi magántársulások, filharmonia van, és havonta egy-egy fesztivál, akkor nem kell nagyító hozzá, hogy meglássuk: milyen művészeti eseményekben gazdag városról van szó. A kormánynak és a hatalomnak nem kell egyebet csinálni mint azt, hogy hagyja működni a temesvári kulturális és művészeti intézményeket, hagyja működni a sokszínűséget és a multikulturalitást.” Interjú Balázs Attila temesvári színházigazgatóval a **2. és 8. oldalon**

Kisvárdai aranyak

Gratulálok a zsűrinek! Vándor Éva színész, Dömötör Adrienne színházkritikus, Bán János színész és Lendvai Zoltán rendező meglátták azt, ami értékes, ami új – és díjazni merték azt. Merem állítani mindezt annak ellenére, hogy az idén nem jutottam el Kisvárdára, de a legfontosabb díjakat elvívó előadásokat, a sepsiszentgyörgyiek Mizantrópiáját és az újvidékiek bátor és valóban figyelemreméltó előadását, Az ember tragédiáját láttam, tehát tanúsíthatom, hogy a zsűri tisztességes munkát végzett.

De hogy ne vádolhassanak elfogultsággal idézem Varga Anikónak a Kisvárdai Lapokban megjelent véleményét. Ezt írta a Mizantrópiáról: „egyszerű eleganciával, letisztult formanyelvvvel mutatja meg az emberi természetéről, emberi viszonyokról való bonyolult tudást, miközben egy pillanatig sem moralizál vagy pszichologizál”. Az a bizonyos formanyelv pedig így néz ki: “Elrajzoltak a figurák, külön koreográfia szerint van felépítve a mozgás és a minika – elképesztően fontosak az arcom... – ; gyakran énekeszerű az intonáció, minden (bocsárdiasan) mesterkél, és közben pontosan lehet érezni, hogy Alceste a kétségbeesés poklának a fenekén van.” Az előadás egészét tekintve (a rendezést, például) és részleteiben is (a fesztivál főszerepben nyújtott legjobb alakításait hozta) valódi művészi munka – jó helyre gurultak a kisvárdai aranyak.

És jó helyre gurult Az ember tragédiája újvidéki előadásának ítélt különdíj is. Amikor Temesváron, a TESZT-en láttam az előadást, először én is úgy feszengtem, mint Nánay István kritikus kollégám Kisvárdán. Ez az előadás – Gyarmati Kata dramaturgi munkája és Kokan Mladenovics rendezése – semmit sem hozott abból, amit Az ember tragédiájáról tudtam. És elég jól belém vésődött róla sokminden. Egyetemista koromban, statisztaként részt vettem vagy negyven próbán és harmincnál több előadáson, ma is nyugodtan használhatnának súgópéldányként. Jó tanárom, Antal Árpád az egyetemem gyönyörű előadást tartott Madách nyomán stb. Aztán elmúlt a háborgás és a feszengés, mert kezdett magával ragadni az, ami a színen történik: Luciferről és az Úrról kiderül, hogy egy és ugyanaz a személy, „egy kacér nő” (Elor Emina valósággal betölti vele a színpadot), Ádám eléggé közepeszerű figura, Éva is – a történelmi színek pedig nem történelmieket, hanem a mi világunk. És ez az igazi felfedezés az előadásban! Viszont Gyarmati Kata és Kokan Mladenovics Madách nyomán, az ő útján járva jött rá erre, hiszen nagy klasszikusunk a jelen és a jövő gondjainak érzékeltetésére használja a történelmet, azt akarja megértetni vele. Az előadás iskolapéldája a hűtlen hűségnek.

S a zsűri meglátta a marosvásárhelyi Yorick Színház 20/20 előadásában is az értéket – az elfogulatlan, őszinte szembenézés értékét. Amikor ezt művelő, nem ellenség a román a és magyar. Meg kellene tanulni végre...

Kisvárdára jól működik. Ha nem lenne, ki kellene találni.

Zsehránszky István

Interjú Varujan Pambuccian képviselővel, a kisebbségi parlamenti csoportjának vezetőjével

A rendszer becsődöl, de rondán

„Vannak országok, amelyekben az államrend törvényes felépítése miatt, rendszerbeli deficitbe került, de továbbra is ragaszkodnak ehhez az államrendhez. Piramisjáték ez, amiből nehéz kilépni, mert az állampolgárok megszokták azt az elképzelést, hogy a rendszer kiadásai jogosak. Emiatt tanúi lehetünk majd annak, hogy milyen rondán megy csődbe a rendszer, hogy a helyét demagóg populistá uralom veszi át, populistá diktatúrák jelennek meg Európa-szerte” – jelentette ki Varujan Pambuccian képviselő, a kisebbségek parlamenti csoportjának a vezetője Oana Dumitriu kérdéseire válaszolva, a Bloombiz.ro-ban.

►Ezelőtt egy-két évvel az egész világ a bankárok falánkságáról, a bankok „mérgezett áruiról” beszélt. Most a közadósságról szajkózik mindenki.

– A mostani helyzetnek semmi köze sincs a bankok falánkságához vagy a közadósságok okozta válsághoz. Hanem egy haldokló politikai-gazdasági rendszer szerkezeti válságáról van szó. Ez a helyzet 70 évvel ezelőtt jött létre, amikor Rooseveltnek a nagy válságból való kilépési tervéről kezdett kiderülni, hogy elhibázott. Ez a terv a Keynes-féle gazdasági doktrínára épül, amely nagyon is megfelelő a politikusoknak, mert anyagi alapot kínál számukra ahhoz, hogy a választók lefizetésével hatalmon maradjanak. Ez a rendszer nagyon gyorsan általánossá vált Európa nyugati felén, és elterjedt az Egyesült Államokban is. Mi tulajdonképpen a kommunizmusból a szocialista típusú rendszerbe léptünk át, amely maga is a végét járja. Lehet hogy most egy kis időre még lelket öntenek belé azáltal, hogy adókkal fejk meg a nemzetközi

bankügyleteket. Ez az időszak olyan, mint egy piramisjáték. Évről évre fokozták a költségek, míg az anyagi források a kiadásoknál sokkal kisebb mértékben gyarapodtak. Vannak országok, amelyekben az államrend, törvényes felépítése miatt rendszerbeli deficitbe került, de továbbra is ragaszkodnak ehhez az államrendhez. Piramisjáték ez, amiből nehéz kilépni, mert az állampolgárok megszokták azt az elképzelést, hogy a rendszer kiadásai jogosak. Emiatt tanúi lehetünk majd annak, hogy milyen rondán megy csődbe a rendszer, hogy a helyét demagóg populistá uralom veszi át, populistá diktatúrák jelennek meg Európa-szerte. Attól tartok, hogy ez az út elkerülhetetlen.

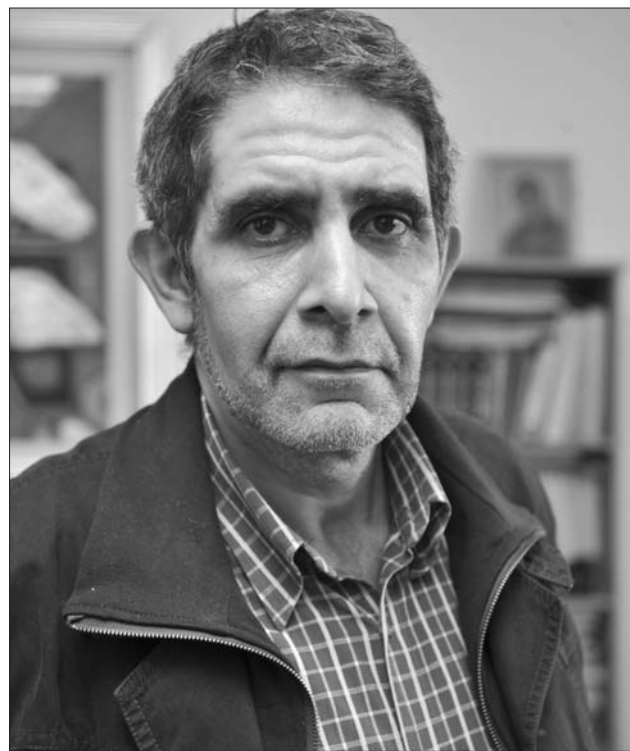
►Mi a véleménye arról: azt tervezik, hogy átszervezik a bankokat, amelyek mérgezett termékekkel fertőzték meg a pénzügyi rendszert?

– Ha békén hagyták volna a bankrendszert, nem kötötték volna hozzá a pénz árfolyamának fenntartásához vagy

más állami rendelkezésekhez, valamelyik bank csődje lehet hogy csúfabb lett volna, mint valamelyik részvénytársaságé. De annyira zárttá vált a rendszer, hogy a bankok is a játszma játékosává váltak. Mindez teljes mértékben abnormális jelenségekhez vezet a gazdasági életben. Az, ami a Lehman Brothersnél történt, mindössze apró kilengés volt, viszont nagy hullámokat vetett a rendszerben. A gazdasági életben bármely nagy válság, amely megjelenhet, ugyanilyen eredményekhez vezet. A piramisjáték előbb vagy utóbb összedől.

►2010 rendkívül nehéz év az Európai Unió számára.

– Szerteágazó a válság. 2010-ben az állami szférában, az országos költségvetésben lévő válság került felszínre. Miután e válság tüze szétterjedt állami szinten, megégeti a nemzetközi társaságokat is, amelyeknek a tárcájában állami szerződések vannak. Azok a társaságok, amelyek csak a magánpiacon működnek, kevesebb kárt szenvednek, de amelyeknek főként az állammal

vannak szerződésai, azok csődbe jutnak.

►Felforr az államadósság?

– Fel, határozottan. Ez a piramisjáték hozadéka. A nyugati világ állandó deficitben él, állandó inflációban van immár 70 éve, függetlenül attól, hogy pillanatnyilag éppen gazdasági növekedésben vagy pedig visszaesésben leledzik. Azt hisszük, hogy kapitalizmus az, amiben élünk?! Akkor nagyot tévedünk. Tulajdonképpen az állami uralom eltűnt formájában találhatunk. A Marxtól ismert szocialista hangsúlyok teszik túlzottá ezt az állami uralmat, amiből nem lehet kilépni addig, amíg egy részt arra törekszünk, hogy demokratikus rendszerünk legyen, másrészt viszont a választók lefizetésének primitív formáival próbáljuk fenntartani ezt a rendszert.

►Fennáll-e a veszélye annak, hogy nagy árat kell fizetnünk az állami szektorban keletkező szakmai úr miatt, ami a fizetéscsökkentés eredményeként keletkezik?

– A szakmai szint minden csökkentése sokba kerül köztársaságunkban. Nekünk most lehet hogy nem kerül olyan sokba, mert az utóbbi években az állami szektor volt a fő munkaerő-felvető piac. Ha okosan cselekednek, akkor megtörténhet, hogy nem kerül olyan sokba. Ellenben ha a legjobb szakemberek mennek el ebből a szektorból, és a piaci hulladék marad ott, akkor nagyon sokba fog kerülni.

►És ki tudjuk-e fizetni az évi 5 milliárd eurót, a Nemzetközi Valuta Alaptól felvett kölcsön 2012-ben és 2013-ban törlesztendő részletét?

– Ki, mert nem tehetünk egyebet. A probléma az, hogy milyen áron fogjuk kifizetni.

►És Romániának ahhoz hogy fizetni tudja a Nemzetközi Valuta Alaptól felvett pénzt, újabb kölcsönökhöz kell folyamodnia?

– Attól tartok, hogy igen, ez fog történni. Ugyanakkor az Alkotmánybírósági Döntés lehetetlenné tesz bármely kedvező fordulatot a gazdaságban. Most már nem léphetünk úgy, ahogy a közgazdasági szakkönyvekben írják. A klasszikus képlet nem működik. Már nem lehet megtenni azokat az intézkedéseket, amelyekre gondoltunk, mert igénybe vettük már a rendelkezésünkre álló mindkét anyagi forrást. Ugyanis két anyagi forrásunk van. Az egyik a kiadások zónája, itt találhatóak a nyugdíjak és a fizetések, s ezek alkotják a költségvetés nagy részét; a másik anyagi forrás pedig az adóbevételek zónája. A legrosszabb helyzetbe kerülünk: a kiadási zónából elvontuk az erőforrások egy részét, és ezáltal teljesen működésképtelenné tettük ezt a zónát. Az anyagi források másik részét az adók és a díjak zónájából vontuk el, ahol az áfát tettük működésképtelenné. Ez a játék, az adók növelése és a bérek csökkentése nem folytatható. Kifogytunk a megoldásokból. Csak azt tehetjük, hogy megyünk mi is a többi európai állammal egy sorban. Az Egyesült Államok megmenekült, mert idejében és okosan beindította az önvédelmet.

Fordította: Zs. I.

„Utolsó figyelmeztetés” Temesvárról

Beszélgetés Balázs Attilával, a Temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház igazgatójával

Zsehránszky István

►Volt egy meredek kijelentése Önnek a Banatul Filharmónia, a Temesvári Csiky Gergely Állami Magyar Színház és a Temesvári Német Színház közös sajtótájékoztatóján. Azt mondta, nem szeretné, ha az árvízkarosultak sorsára jutnának, és gyűjtést kellene szervezni.

– Isten őrizzen meg attól, hogy olyan helyzetbe kerüljünk, mint az árvízkarosultak, ezért kongatjuk meg a vészharangot. Hogy még idejében fölébredjünk. Ezért mondtuk el a véleményünket. Lényegében arról van szó, hogyha a temesvári kultúrintézmények ugyanabba az elosztásba kerülnek, mint az ország más kultúrintézményei, akkor igazságtalanság történik. Ugyanis Te-

mesvárnak sokkal több kultúrintézménye van, mint más megyeközpontoknak, vagy akár egész megyéknek is. Pontosan a Temesváron meglévő sokszínűség, a multikulturalitás adja e város egyediségét. Ezért, ha odafigyelünk, és értékeljük, hogy van egy város, ahol három nyelven működik színház, azonkívül opera is van, léteznek színházi magántársulások, filharmónia van, és havonta egy-egy fesztivál, akkor nem kell nagyító hozni, hogy meglássuk: milyen művészeti eseményekben gazdag városról van szó. A kormánynak és a hatalomnak nem kell egyebet csinálni mint azt, hogy hagyja működni a temesvári kulturális és művészeti intézményeket, hagyja működni a sokszínűséget és a multikulturalitást. Tehát hogy hagyja a folyót a

saját medrében. Hogy ott folyjon, és ne öntsön ki. Különben ugyanoda jutunk, mint az árvízkarosultak. Nem tudom, mostmár érthető a hasonlat, amivel éltem.

►Szóval művészien fogta fel a mindennapi helyzetet. Akkor hát rátérhetünk a tényállásra. Tulajdonképpen miről volt szó abban a szóbeli utasításban, amit a temesvári városháza adott a színházaknak, a filharmóniának? Hogy megvonják a támogatás egy részét? Vagy egész egyszerűen el kell bocsátani a személyzet 25 százalékát?

– Tehát a szóbeli mellett van egy írásbeli utasítás is, amely arra kér meg minket (t.i. a temesvári művészeti intézményeket), hogy fejtjük ki az álláspontunkat a 63/2010-es sürgősségi kor-

mányrendelettel kapcsolatosan. A mi közös álláspontunk, tehát a német színház, a filharmónia és a magyar színház közös álláspontja, hogy a rendelet azokra az intézményekre vonatkozik, amelyet a polgármesteri hivatal hozott létre, vagy esetenként a megye. Minket viszont nem ök hoztak létre. A Filharmóniát Mihály király alapította 1947-ben. A német színházat és a magyar színházat pedig a Minisztertanács, vagyis a Kormányzatnak megfelelő akkori állami hatóság, 1956-ban, illetve 1957-ben. Ez a mi álláspontunk, erre várjuk a választ a várostól és a kormánytól is. Utóbbihoz 2010. július 12-én küldtük el a megfelelő iratot. A polgármester támogatja a mi álláspontunkat, úgy ahogy nagyon sok

esetben eddig is támogatott bennünket. Hogy a saját házuk táján söpörjek: immár lassan kezd feléledni, meg erősödni a temesvári magyar színház fesztiválja, a TESZT fesztiválunk, amely a polgármesteri hivatal támogatásával jött létre.

►Tehát nem a polgármesteri hivattal van a baj.

– Nincs semmi bajunk a polgármesteri hivattal. Az a bajunk, hogy nem hagyják, hogy működjünk. Ha reánk is vonatkozik a 63-as kormányrendelet, és a polgármesteri hivatalnak kötelessége lesz végrehajtania azt, akkor drasztikus létszámcsökkentést kell eszközölnünk mind a német színháznál, mind a magyar színháznál.

Folytatása a 8. oldalon

Lusztráció vagy illusztráció?

Beszélgetés Máté András-Levente RMDSZ-es parlamenti képviselővel, az alsóház jogi szakbizottságának tagjával

Zsehránszky István

▶ A lusztrációs törvénynek ön volt, és jelenleg is ön a támogatója. Tulajdonképpen mit tartalmazott ez a törvény és mit tartalmaz jelenlegi állapotában?

– A jogi bizottságban ezelőtt pár héttel, sürgősségi eljárással tárgyaltuk a lusztrációs törvényt. Eredetileg több lusztrációs törvénytervezet volt a képviselőháznak az asztalán, ez a törvénytervezet még a múlt törvényhozási ciklus idejéről maradt ránk. A törvény lényege: azok a személyek, akik tagjai voltak a kommunista pártoknak, és itt nem az egyszerű tagokról van szó, hanem a vezetőkről, meg az ifjú kommunisták vezetőiről, az Államtanács és a Minisztertanács tagjairól, a megyei első titkárokról és azoknak a helyetteseiről, valamint azokról a személyekről, akik a volt Ștefan Gheorghiu Akadémián (a pártfőiskolán) vezető szerepet töltek be, továbbá azokról, akik a kommunista uralom idején a Legfelső Törvényszék elnöki tisztségét töltötték be, illetve a Legfelső Törvényszék szekciójának vezetői voltak, továbbá a Legfelső Törvényszék mellett működő Ügyészségnek a főügyésze és annak helyettese, ezek a személyek a törvény megjelenésétől kezdve öt évig nem választhatók köztisztviselőkbe, tehát nem lehetnek jelöltek, illetve nem nevezhetők ki semmilyen állami vezető funkcióba. Két kategóriáról beszélünk: 1. a választottakról, vagyis a községi, városi, municípiumi, megyei tanácsosokról, a szenátorokról és a képviselőkről, valamint 2. azokról, akik nem nevezhetők ki például államtitkárnak, igazgatóknak állami intézménybe, tehát vezető köztisztviselőnek. És akiről eddig nem beszéltem a választhatók közül: a törvény által előírt időszakban államelnökjelölt sem lehet az, aki tagja volt a régi rendszer nomenklatúrájának.

▶ Mennyire aktuális még? Hisz a rendszerváltás óta eltelt húsz év. Akik akkoriban funkcióban voltak, nyugdíjasok. Nem is beszélve arról, hogy aki a rendszerváltás után el akart tűnni a porondról, azonnali nyugdíjba mehetett, ha betöltötte az ötven évet. Ez a lusztráció már csak illusztráció...

– Sajnos, a törvény egy kicsit később született meg. De még nem fejeztem be az ismertetést. Tehát azok, akik a fent említettek közül ki vannak már nevezve valamilyen állami tisztségbe, azoknak a törvény megjelenése után eltelt 90 napon belül megszűnik a kinevezésük, akik pedig választottak, funkcióban maradnak, amíg lejár a mandátumuk.

▶ Tehát ha képviselő az illető, akkor még két évig lébecolhat a parlamentben, esetében csak azután kezd hatni a törvény...

– Két évig, vagy ha más választott szerv tagja, akkor az annak a mandátumnak megfelelő ideig. Visszatérve arra, hogy aktuális-e vagy sem ez a lusztrációs törvény – mint mondtam: sajnós, kicsit későbbre született meg. Más országokban már a 90-es években próbálkoztak ilyen törvény megalkotásával, és volt, ahol sikerült is. Nálunk most sem sikerült. Az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította ezt a törvényt. Két olyan CEDO-döntésre hivatkoztam, amelyek elítélték országokat: az egyik Romániát, a másik pedig Lettországot, azért, mert valamely jogszabályban kollektív szankciókat fogalmaztak meg. És a CEDO-döntések másik érve: az illető törvények túl későn születtek meg. Mert ha megszülettek volna a 90-es években, közvetlenül a rendszerváltás után, akkor elfogadható, jogos és használható, tehát alkalmazható törvényes előírások, illetve döntések lennének. Akkor ugyanis fennállt a veszélye annak, hogy igenis a volt rendszer nomenklatúrájában szereplő személyek ha újra köztisztviselőkbe kerülnek, akkor el tudják nyomni a kialakulóban lévő demokráciát, visszamegyünk a totalitárius rendszerbe.

▶ Nálunk legalábbis fennállt az a veszély. A bányászjárás például erre figyelmeztetett.

– Nemcsak nálunk állt fenn. Ez az egyik indoklása például annak a döntésnek, amelyet a CEDO Emberjogi Bírósága Lettország ellen hozott 2004-ben. Romániát is elítélte a CEDO, mert mint ismeretes, amikor az úgynevezett Partidul Comuniștilor Nepecești, tehát egy új kommunista párt bejegyzésével próbálkoztak, és ezt a romániai hatóságok elutasították, a Strasbourgi Emberjogi Bíróság úgy döntött, hogy a pluralizmusnak és a demokráciának az egyik elve az, hogy nem lehet csak egy pártban vagy egy-két pártban gondolkodni, hanem a kommunistáknak is joguk van pártot alapítani, és példáulként említették, hogy az EU-tagállamokban is működnek kommunista pártok. A romániai Alkotmánybíróság mindenekelőtt azért nyilvánította alkotmányellenesnek a lusztrációs törvényt, mert kollektív szankciót ír elő. Igazából azt kellene előírnia, hogy aki '89 előtt a fent említett funkciók valamelyikében volt, és elkövetett valamit, személyesen feleljen a tettéért, és nem csak azért ne lehessen jelölt vagy állami tisztségbe kinevezhető

Foto: ÚMSZ/archív

személy, mert tagja volt X vagy Y intézménynek, illetve pártnak.

▶ De ez már egy másik törvény témája...

– Nem, ez az Alkotmánybírósági döntésben szerepel mint indoklás. Akkor lehet egy másik törvény témája, ha tekintetbe véve az Alkotmánybíróság döntését, meg tudnánk alkotni egy olyan törvényt, amely szerint igenis a közméltóságból és a köztisztviselők közül kizárható az a személy, aki a múlt rendszerben ténylegesen megsértette az emberi jogokat.

▶ Felmerül még egy kérdés, hogy miként a most elvetett, a születendő jogszabály is retroaktív törvény lenne, ami nem tudom, jogilag helyes-e?

– Igen, az alkotmánybírósági döntés indoklásában ez is szerepel, hogy a múltban történtekért most szankcionálnunk valakit. De ez a kérdés megoldható lenne egy olyan mechanizmus létrehozásával, mint amilyen az az intézményünk, amelyik a Szekuritativé-dossziékat tanulmányozza, és bizonylatokat ad ki. Esetünkben azt tanulmányozná és arról adna ki bizonylatot, hogy az illető volt nomenklaturista emberi jogokat sértett-e, vagy sem a múlt rendszer idején, megszegve az akkor érvényben lévő törvényeket, és ha ezt bírósági döntéssel megállapítják róla, akkor ennek a bírósági döntésnek a következtében nem lehet jelölt vagy nem nevezhetik ki köztisztviselőkbe.

▶ Van egy másik probléma is: ha ezek az emberek, a múlt rendszerbeli nomenklatúra egyes tagjai annak idején emberellenes vétsé-

get követtek el, hogyan évílhetett el ez a vétség? Amikor a nemzetközi előírások szerint, amit Románia is elfogadott, az ember ellen elkövetett vétség évílhetetlen?

– Itt két különböző dologról van szó. Az egyik a büntetőjogi felelősségnek és szankció kiszabásának az évíülése, a másik pedig az évíülés kérdése polgárjogi szempontból és emberjogi szempontból. Tehát hogyha el is évíül az illető személy büntetőjogi felelőssége: már nem ítéltető el, és már nem zárható börtönbe, továbbra is megmarad maga a tett, mint létező, mint elkövetett cselekmény, és az ennek a létezését bizonyító bírósági határozat alapján meg lehet majd neki mondani azt, hogy igen, évíült a büntetőjogi felelőssége, de nem lehetsz jelölt.

▶ Ezt azért is vetném fel, mert például Marius Oprea, aki nemrég még a kommunizmus idején elkövetett bűntetteket vizsgáló intézet vezetője volt, halottakat ásott ki az erdőben, ahol titokban meggyilkoltak embereket a múlt rendszer idején, összeállított 200 ilyen dossziét, a kommunizmus idején elkövetett 200 bűntettnek a dossziéját, és a törvényszék rendre visszadta ezeket, azzal az indoklással, hogy már évíült dolgok.

– Éppen ezért kellene továbbvinnünk ezt a törvényt, és megalkotnunk úgy, hogy alkotmányos legyen. Igenis vannak ezek a dossziék, amelyek esetében az ügyészség láttamozza és jóváhagyja az évíülést, mert nem tehet már mást, és akkor ennek a papírnak, jogi bizonylatnak az alapján a bűnösök, mert továbbra is bűnösöknek kell

neveznünk őket, akkor is ha évíült a felelősségük és a felelősségre vonásuk, többé nem lehetnek jelöltek. S ha így szerkesztjük meg, így alkotjuk meg ezt a törvényt, akkor igenis alkalmazható törvény lesz.

▶ Tehát hasznos törvény, nem pedig elavult dolog felmelegítése.

– És így már nem kollektív bűnösségről van szó. Hanem arról, hogy aki emberi jogokat sértett, ilyen tevékenységet végzett, részt vett a represszióban, azt zárja ki a köztisztviselők közül, nem lehet jelölt, nem nevezhetik ki.

▶ Ugyancsak a témához kapcsolódik valamelyest: azok, akik a múlt rendszerben politikai megtorlást szenvedtek, akikkel szemben ember elleni vétséget követtek el, azok most ki vannak téve annak, hogy kilincselniük kell a jogaiért, hogy kérniük kell a rehabilitálásukat, tehát újra ha nem is meghurcolásnak, de megaláztatásnak vannak kitéve...

– A jóvátételért.

▶ Nálunk miért nem született olyan törvény, amelyik rehabilitálja ezeket az embereket, hogy ne kelljen bizonygatniuk a bűntelenségüket?

– Jogos a kérdés. Hogy miért nincs nálunk is ilyen törvény? Azért, mert mint a lusztrációs törvénnyel kapcsolatban említettem, ebben az esetben sem szabad kollektív jogokról beszélni akkor, amikor elítélésről van szó, vagy amikor rehabilitációról van szó. Nem azt mondom, hogy el kell vetni minden kollektív jogot. A kisebbségi kollektív jogoknak, például, létezniük kell, azok egy teljesen más részét

alkotják a jogrendszernek. De amikor bűnösségről van szó vagy pedig rehabilitációról, akkor nem beszélhetünk a kollektív jog intézményéről. Romániában, még a múlt törvényhozási ciklus idején a jogi bizottságban kidolgoztunk egy olyan törvényt, a 221-es törvényt, amely szerint a politikai elítéltek, az adminisztratív úton fogságra kényszerített vagy pedig kiköltöztetett személyek bizonyos mértékű kártérítést igényelhetnek. Itt még határidőn belül vagyunk, ha jól tudom, még egy évig vagy egy és fél évig igényelni lehet a kártérítést, és a rehabilitációt is kérhetik külön. De mivel egyénileg voltak elítélve, még akkor is, ha jogtalanul, személyre szóló bírósági döntés volt ellenük, nem pedig kollektív. Éppen ezért nem lehet kollektív rehabilitációt csinálni. Kollektív rehabilitáció esetén a felmentésben részesülők közé becsúszhat olyan személy is, aki köztörvényes bűnöző volt, lopott, gyilkolt stb. Megtörténhet. Ezért tiltja az alkotmányunk a kollektív rehabilitációt vagy kollektív eltiltást, ami miatt megbukott a lusztrációs törvény.

▶ Még milyen törvénnyel foglalkozik, milyen törvények közülnek ott, ahol ön a támogatója?

– Megpróbáljuk alkotmányossá tenni a lusztrációs törvényt. Mint a képviselőház különbizottságának a tagja részt vettem a polgárjogi törvénykönyv és a polgárjogi eljárási törvénykönyv felújításában. Ott is az emberi jogokra figyelünk, ez az én területem, valamint az, hogy több jogot és normális légkört teremtsünk a kisebbségeknek. Hogy törvényeink emberjogi szempontból normálisak legyenek.

▶ És van rá kilátás, hogy a kisebbségek több jogot, normális jogokat kapnak?

– Én bizakodom. Ha a kisebbségi törvényünk megszületik végre, akkor az már nagy előrelépés. De addig is hangsúlyozni szeretném, hogy éljünk a meglévő jogainkkal, mert a kisebbségek rendelkeznek egy sor joggal. Románia elfogadta a regionális és a kisebbségi nyelvek chartáját, ratifikáltuk a múlt mandátum idején, és élünk kell azokkal a nyelvi jogokkal, amelyeket biztosít a 215-ös számú, helyi igazgatási törvény, például. Mindenkinek tudnia kell, aki magyar vagy német vagy roma, hogy a maga nyelvén írt kérvényt teheti a polgármesteri hivatalban, és kötelezően az ő nyelvén kell hogy válaszoljanak rá. Élünk kellene például ezzel a joggal.

Öllerer Ágnes

Régizene – frissen ünnepelve

Virtuozitás, szolgálat

Hogy milyen volt az idén a Csíkszeredai Régizene Fesztivál? Gyakorlatilag az emlékezés jegyében zajlott, viszont ez nem jelenti azt, hogy megkövült, múzeális rendezvény volt. Friss volt, fiatalos volt. Természetes. A régi együttesek is tudtak és akartak újat mondani, nem beszélve az olyan újdonságról, hogy volt olyan együttes, amelyik először itt és most koncertezett Romániában is, nemcsak Csíkszeredában, és a műsoruk nyilván abszolút ősbemutatónak számít. Az ausztriai Unicorn együttesről van szó. Ők nyitották a fesztivált. Az Unicorn a világ régizenei életének egyik legkiemelkedőbb, leghúzósbab és legelismertebb együttese, amelynek két tagja már megfordult Csíkszeredában, a fesztivál egyik korábbi kiadásán, és akkor a szintén világhírű – tulajdonképpen az európai régizene mozgalom egyik beindítójaként számoltartott együttes – Clemencic Consort tagjaként voltak jelen.

Az Unicorn együttesnek a részvétele a fesztiválon azért is markáns volt és kiemelkedő, mert ők középkori zenét hoztak; késő középkori, már a reneszánszba hajló zenét, a XIV–XV. századból. Mondani sem kell, hogy historikus – tehát korhű – hangszerreken játszottak. És az együttes keretén belül egészen kiemelkedő volt egy kitűnő kontratenor, Markus Forster szereplése. És megszeretném jegyezni: a fesztiválon nagyon gyakran előfordul, hogy az együttesek egy kicsit rájátszanak a közönségizlésre – más szóval ripacskodnak – azért, hogy kedveskedjenek a jelenlétüknek. Ez itt nem történt meg. Tehát műsoruk rendkívül tartásos, stílusegységben megszerkesztett, ugyanakkor nagyon-nagyon változatos volt. Elsősorban világi műveket foglalt magába, hangszeres és vokális műveket is; nagyon egységes és magas színvonalú koncertnek lehettünk a hallgatói. A műsoruk címe: Virtuóz muzsika Boccaccio Decameronjának az idejéből önmagáért beszél. És a virtuozitást itt semmiképpen nem szabad öncélú produkcióként értelmezni. Lényegi elem volt; nagyon-nagyon magas színvonalon muzsikáltak. Az ő esetükben a virtuozitás nem erőfitogtatás volt. Nem a közönség tetszésére utaztak, hanem minden a zenét szolgálta, maximálisan a zenét szolgálta.

Jubilálók, jubilálni valók

A fesztivált jubilált, fennállásának harmincadik esztendőjét ünnepelte. De nemcsak ő jubilált. A szereplői-

nek külön-külön is volt ünnepelni valója. Kobzos Kiss Tamás például idén töltötte be a hatvan évét. És itt, baráti körben ünnepelte meg ezt. Meg azt is, hogy huszadszor volt jelen a Csíkszeredai Régizene Fesztiválon. Az eredeti elképzeléstől kissé eltérően ünnepelte, nem zenélhetett együtt török barátjával és muzsikustársával, Erdal Şalikogluval, akit személyes problémák Törökországban tartottak. Kobzos Kiss Tamás elmesélte, hogy nemrég találkozott, a fesztivál előtt három héttel még együtt dolgoztak Isztambulban. Most Kuncz László volt az ünnepek főmehívottja, akivel szintén több együttesben és évtizedek óta zenél együtt Kobzos Kiss Tamás. A Musica Historicával együtt koncerteztek, és ami a programban nem szerepelt, Kobzos Kiss Tamás meglepetésvendégként színpadra hívta, mindannyiunk nagy öröme, Kónya István lantművészt, aki különben a 3. Régizenei Nyári Egyetem munkatársaként tartózkodott Csíkszeredában, a lant- és a gitárkurzusok tanáraként.

Kobzos Kiss Tamás középkori trubadúr-énekeket adott elő, a Cantigas de Santa Maria gyűjteményből, török és magyar régizent. Mivelhogy idén Pálóczi Horváth Ádám évforduló van, néhány dalt énekelt és játszott az ő tiszteletére az Ötödfélszáz énekekből, Pálóczi Horváth Ádám híres gyűjteményéből, valamint Csokonai-dalokat is hallhatunk Kobzos Kiss Tamás és barátai előadásában.

Ugyanazért – két néven

És a Barozda, a másik nagy szereplője a fesztiválnak. Nem véletlenül, hiszen gyakorlatilag a barozdások a

A csíkszeredai régizene-fesztivál két előadója: Csörsz Rumen István és Kobzos Kiss Tamás

megálmodói, létrehozói ennek a fesztiválnak. A régi generációból sokan emlékeznek arra, hogy ez az együttes két néven futott: Barozdaként, illetve Kájoni együttesként. Ez utóbbi nem tévesztendő össze a baróti Kájoni Consorttal. A 80-as években a Barozda és a Kájoni együttes attól függően használta az egyik vagy a másik nevet, hogy népzenei vagy régizenei játszott.

Hogyan, milyen módon és mire alapozva kell és lehet régizent játszani? – sokat vitatkoztak erről a XX. század 60-as éveinek az elejétől kezdve. Az egyik lehetséges és nagyon egészséges megközelítési mód a népzene és a régizene kapcsolatát maximalisan kihasználó játékmód, mert a népzene nagyon sokmindent megőrzött a régi századok muzsikájából. A barozdásoknak kezdettől fogva ez volt az elképzelésük, és gyakorlatba is ültették ezt. Nemcsak hogy nagy öröm volt a Barozda mostani csíkszeredai fellépése, amelyre, el kell mondanom, nagyon sokan jöttek haza, hogy hallják, idegenből, más városokból. Végül is nemcsak a barozda koncertjén, hanem a fesztivál egész ideje alatt igen sok

vendége volt Csíkszeredának. Jó előre szobát kellett foglalni a szállodákban, különben... De ennek csak örüvendeni lehet. Az történt, aminek történnie kellett. Mert egy ilyen fesztivál azt jelenti, hogy mindenhol: az országból, a környező országokból, bárhol az érdeklődők összegyűlnek. És ez eddig is így volt Csíkszeredában, csak az arányok változnak. Most ez az évforduló nagyon sokmindenkit hazahozott: muzsikosokat és közönséget egyaránt.

Ki legyen a mecénás?

Ha ez a zarándoklat általánosul, hasonló méreteket ölt a következő években is, akkor érdekeltté teszi a turisztikai vállalkozókat és a szállodásokat is stb., és akkor lehet hogy jobban hozzáállnak, jobban támogatják a fesztivált. Mert az állami támogatás az egyre szűkebb. Egyrészt lehet hogy jó is, hogy a művészet kiszabadul az állam markából. Mert aki a pénzt adja, az dirigálhat is. Akkor nem történhet meg az, ami most folyik, hogy a művészeti intézmények nagyrésze, mivel állami támogatású, előírhatják nekik, hogy 25 százalékkal csökkentsék a személyzetét. Hát ez olyan durva beleszólás, amitől egyszer meg kell szabadulni. Csakhogy a művészet, a kultúra és elsősorban a magas művészet mindig is mecenatúrával működött. Állami és magán mecenatúrával. A magán mecenás ugyanúgy beleszól, mint az állam, csak esetleg kulturális kérdésekben kevésbé illetékes. Egyszerűen a pénzt akarja visszalátni, míg az állami mecenatúra bizonyos esetekben és bizonyos időszakokban nagyobb függetlenséget biztosíthat. Tehát mecenatúrára mindenképpen szükség van. Az ideális az lenne, hogyha kéz a kézben menne ez a kétfajta érdeklődés és támogatás. Sajnos olyan társadalomban élünk, és ez alól a romániai magyarság sem kivétel, amely nincs azon a szellemi színvonalon, hogy a magas művészetben nagyon érdekelt lenne. Sokkal könnyeb-

ben támogat egy sportrendezvényt, vagy bármit, amiből hamarabb visszalátja a pénzét. És ez nem valami hazai specialitás. Nem gyengébb az elménk mint másoknak. Inkább arról van szó, hogy manapság nincsenek olyan szellemi nivójú és olyan kaliberű mecénások, mint teszem azt, Kemény János volt. Nem terem ilyen mecénás minden időben, és minden bokrban... Az állami támogatásra igenis szükség van. Már csak azért is, hogy viszontlássunk valamit abból, amit adó vagy egyéb címen fizettünk velünk. Másrészt pedig az államnak tudomásul kell vennie, hogy pontosan a művészetek azok, amelyek viszonylag kevés befektetéssel jelentősen megjavíthatják az országimázszt. Persze van, aki azt modja: tesztek az országimázusra, az politikai kategória. Fáj a könyökömmek... Csakhogy senkinek sem esik jól, még annak sem, aki a fentieket mondja, ha lepecskondiázzák. A művészet civilizációt jelent, ahol a pocskondiázás föl sem merül, ezért kell támogatni, többek között.

Kapocs két idő között

A Barozda koncertje nemcsak egy jubileumi nagy retro hangverseny volt, hanem hiánypótló, és a fesztivál betöltés előtti régi kiadásait az 1990 utániakkal összekötő kapocs. A Hargita Megyei Tanács, a Csíkszeredai önkormányzata támogatásával, a Hargita Megyei Kulturális Központ összeállításában megjelent a *Szellel tündökleni* című emlékkiadvány, amely a Csíkszeredai Régizene Fesztivál kezdeteiről emlékezik meg, és amely mellékletként tartalmazza a Barozda együttesnek azt a CD-jét, annak a lemeznek az anyagát, amelynek a kiadását letiltották, közvetlenül magának a fesztiválnak a letiltása előtt. Tehát ezért állítható, hogy ez a hangverseny és ez a kiadvány összekapcsolja az 1986-tal lezárt régi fejezetet a fesztivál az 1990-nel kezdődő új sorozatával. A Barozda együttes koncertjéhez kapcsolódik az

ugyanaznap, július 11-én délelőtt a Csíksomlyói Kegyetemplomban elhangzott koncert, amelyen a csíkszeredai régizene fesztiválokot kezdeményező két előadóművész – Györfi Erzsébet énekes és Elekes Emőke, aki lantosként lépett fel – egyházi énekeket adtak elő a Kájoni János Cationale Catholicumából, illetve ezeknek a nép körében élő változatait. Tehát népi és műzenei változatok párhuzamát hallhattuk, másrészt mindkét előadó: Györfi Erzsébet is és Elekes Emőke is a Barozdának a tagjaként, illetve Elekes Emőke a Kájoni Együttes tagjaként volt kezdeményezője a Csíkszeredai Régizene Fesztivál intézményének. És itt megjelenik a moldvai népi zene is.

Nemcsak az Elekes Emőke–Györfi Erzsébet-duó, hanem a magyarországi Musica Historica együttes előadásaiban is nagyon gyakran felbukkan a műzene népzene változata, olyan dallamok, hangszereket vagy akár énekes változatok is, amelyek mind a mai napig élnek a nép körében. A csíksomlyói előadás, rendkívül stílusosan, felhangzottak idézetek Kájoni János írásaiból, azok a részek, ahol a Cationale Catholicum énekeinek a létjogosultságát megindokolta, a közönség és a gyülekezet figyelmébe ajánlotta azokat. És itt, előadás közben, egy érdekes párhuzam működött: Györfi Erzsébet a Cationale Catholicum dalmait énekelte, s egy rendkívül tehetséges, még középiskolás fiatal előadóművész, Ádám Rebeka pedig stílusosan tolmácsolta a népi változatokat.

Jókor jött szabadság, nagykorúság

S ha már szó esett a jubilálóról, megemlítenénk, hogy a Lyceum Consortnak is volt ünnepelni valója: az idén töltötte be fennállásának tizenhét évét, tehát nagykorúvá vált. Itt kell megjegyezni, hogy amikor meghívtak bennünket a fesztiválra, a szervezőknek nem volt semmilyen kikötésük. Annak ellenére, hogy egy jubileumi eseményről van szó, minden együttes teljes szabadságot kapott a műsorválasztás tekintetében. Mondhatnánk: nagyon helyes, hogy így történt. Fenőttnek tekintették a résztvevőket. Kérték természetesen, hogy közöljük: mit fogunk játszani, és ennyi. Eppen ezért érdekes, hogy a régizeneszek külön felkérés nélkül is egy húrton pendülnek: a legtöbb előadóművész és együttes magyar muzsikát hozott erre a kiadásra.

A Musica Historica együttest új műsorral jelentkezett, XVII. századi magyar udvarokban elhangzott hangsze-

Fotó: Ádám Gyula

A Lyceum Consort régizene-együttes, előadás közben

res és vokális zenét játszott, szerelmi énekköltészetet; egy nagy ívű, egységes koncepciójú, a saját stílusukhoz mérten nagyon sok újdonságot felvonultató műsort hoztak, amelyben több barokkos elemmel találkoztunk, és nagyobb visszafogottsággal, mint esetenként más műsoraikban. Műsorukban ezalokkal rendkívül fontos szerephez jutott a billentyűs hangszer, a spinét. És kiemelném itt nemcsak Csórsz Rumen Istvánnak, az együttesvezetőnek a koncepcióját, a műsor felépítését, illetve hangszeres és vokális előadását, hanem azt a szerepet is, amelyet a szoprán-énekesnek, Palócz Rékának szántak, aki rendkívül jó művészi formában volt ezen az előadáson. Sajnos, ez az előadás egyetlen egyszer hangzott el, a gyergyószárhegyi Lázár-kastélyban, Csíkszeredába már nem jutottak el vele. A Musica Historica Csíkszeredában más feladatot vállalt: Kobzos Kiss Tamás műsorában szerepelt. Talán a fesztivál egyik következő kiadásán elhozza ezt a műsorát Csíkszeredába is...

Új, jól szóló helyszín

Az ugyancsak magyarországi Musica Profana Együttes viszont spanyol zenét hozott erre az alkalomra, és a Barokk Fesztiválzenekar is kivételnek számított, ami ugyancsak jól jött. A Barokk Fesztiválzenekart, amely kifejezetten ennek a rendezvénynek a keretében jött létre, amelyet Ulrike Titze vezet, az együttestagok pedig részben Romániában élő, részben pedig itteni származású, de már külföldön dolgozó hangszeres muzsikusok, akik barokk hangszerrel rendelkeznek, és nagyon kiterjedt külföldi koncertgyakorlatot tudhatnak maguk mögött, akár úgy, hogy ők maguk külföldön élnek és zenélnék, akár úgy, hogy nagyon híres külföldi nyári akadémiákon nemzetközi együttesekben játszanak, muzsikálnak illetve tanulnak. Egyhetes intenzív próbafolyamat előzi meg hangversenyüket, és most egy új csíkszeredai hangversenyhelyszínt avattak fel, a csíkszeredai Szent Ágoston Templomban került sor a hangversenyükre. Én ezen nem voltam jelen, de értesüléseim szerint, ez a hangverseny volt a fesztivál egyik kiemelkedő pontja, és azt mondják a szakértők, hogy az új helyszín nagyon jól szól. Vagyis az új templomnak kiváló az akusztikája, nyereség ilyen szempontból is.

Igen, mert a Mikó-vár mellett azért szükség van más helyszínre is. A fesztivál hajdan a Mikó-vár udvarán született meg, ez vitathatatlan. Az is, hogy mint helyszín nagyon illik a régizenehez. Csakhát ott koncertezni időjárásfüggő. Jó, hogy az idén, minden viszontagság ellenére is, két napig használható volt. Az Isten is a gyermekeket szereti: szombat délelőtt gyönyörű idő volt, s kiváló

lehetőség a gyermekfoglalozások, illetve a gyermek-előadások megtartására. Szóval, ez bejött! Délután pedig több-kevesebb esővel végül is koncertezni lehetett a vár udvarán: a baróti Kájoni Consort, a kolozsvári Flauto Dolce, a nagykárolyi Collegium, illetve a Kobzos Kiss Tamás és barátai fellépése ott valósult meg a Mikó-várban. Még vasárnap is lehetett ott hangversenyezni: a mi koncertünk, a Lyceum Consortét; a sepsiszentgyörgyi, csíkszeredai és brassói muzsikusokból álló Codex együttes is, amelyiknek a művészi vezetője Dr. Filip Ignác Csaba, aki a fesztiválnak a művészeti tanácsadója is, már második éve; és a záró koncert, a Barozda Együttes hangversenye szintén a várban volt. A többi hangversenyre a Csíki Játékszínpénzkerület került sor.

Húsz percben tíz év

Mintha összebeszéltünk volna, erre a jubileumi kiadásra csaknem minden együttes magyar muzsikával jelentkezett. Ez alól természetesen kivétel volt az osztrák díszmeghívott, az Unicorn együttes. Mert általuk bejött a képbe, nagyon magas szinten reprezentálva, a középkor muzsikája. További kivétel a Musica Profana spanyol zeneszámokból álló műsora valamit a Barokk Fesztiválzenekar műsora, amely az egyetemes zeneirodalom nagy barokk műveiből állott. Nem lehet eléggé hangsúlyozni annak a fontosságát, hogy gyermekek előadókként is, és közönségként is jelen vannak ezen a fesztiválon. Állandó és nagyon nívós szereplő a farkaslaki Schola Cantorum, amelyet Major Magda vezet, és az idén egy széphistóriát, *A Deákne vásznát* mutatták be. A fesztivál másik állandó vendége, a baróti Kájoni Consort két részből álló előadással szerepelt: az első részben ők is spanyol régizenetet játszottak, a második rész viszont magyar muzsikát tartalmazott, a XVII. századból, méghozzá jórészt helyi vonatkozású műveket

Reneszánsz gyermeknap és játszóház a csíkszeredai fesztiválon

Öllerer Ágnes, a bukaresti Lyceum Consort együttes vezetője

mutattak be, a Kájoni-kódex táncait. A kolozsvári Flauto Dolce együttes vezetője, Majó Zoltán személyében szintén a fesztivál régebbi és újabb kiadásait kapcsolja össze. Majó Zoltán volt a vezetője a hajdani kolozsvári Musica Antiquának, amelyik országunk egyik első régizene együttese volt. A Flauto Dolce is jubilált az idén, fennállásának tizedik évfordulóját ünnepelte, és műsorukban húsz percben sűrítve próbálták összefoglalni ennek a tíz évnek a zenés történetét. Ha megnézzük a szerzők névsorát, akár azt is mondhatnánk, hogy ők is főképp nyugat-európai zenét játszottak. Csak hogy szinte mindennek megvan az itteni vonatkozása. A szerzők közül Jacobus Barbireau megfordult – igaz hogy nem muzsikusként, hanem diplomata minőségben – Mátyás király udvarában; Claudio Monteverdi pedig Gonzaga herceg kíséretében minden bizonnyal járt Magyarországon; a Faluto Dolce játszott a Sepsiszentgyörgyi kéziratból is, és műsorában elhangzottak régi máramarosi haszid zsidó dalok is. Amelyeket, igaz, már tavaly is hallottunk tőlük, de hát a

műsoruk válogatás volt tíz év produkcióiból.

Babrik József jegyében

Külön kiemelném a nagykárolyi Collegium együttes koncertjét, nemcsak azért mert maga az együttes, és személyében Deák Endre a romániai magyar régizenei mozgalom doyenje, hanem azért is mert a mostani műsorukat Babrik József emlékének szentelték, aki az erdélyi régizenei mozgalom nagy előfutára volt. És ezen a koncerten Babrik József reneszánsz szellemben írt dallamait játszották az együttesvezetőnek, Deák Endrénak a feldolgozásában. A koncert előtt elhangzott Babrik József laudációja. S itt szólnunk kell egy vendégről is: a fesztivál teljes időtartama alatt jelen volt Branner Nóra, aki a 60–70-es években a Marosvásárhelyi Pedagógiai Főiskola tanáraként diákjaival régizene együtteseket hozott létre, és tulajdonképpen ő indította útjára magát Babrik Józsefet is. Ő oltotta be régizenevel Deák Endrét is, aki annak idején együtt muzsikált Babrik Józseffel.

A Lyceum Consort régizene együttes műsorának a címe: *Saltus Hungaricus*, vagyis magyar ugrós táncok. Olyan műveket válogattunk, amelyek valamilyen módon a fesztivál történetéhez és saját történetünkhöz is kapcsolódnak. Például az első szám, *Az erdélyi fejedelem tánca*, egy soproni tabulatúra könyvből származik. Ez volt az a mű, amellyel mi először léptünk fel a legelső fesztiválszereplésünkön, 1992-ben Csíkszeredában. Most magyar hangszeres és énekes zenét mutattunk be a Kárpát-medencéből – Felvidéktől Erdélyig, így került a Lócsei tabulatúra két tánc műsorunkba. Mi is igyekeztünk megidézni Babrik József emlékét egyik szerzeményével, a *Virágom*, virággal. Deák Endre feldolgozásában játszottuk ezt a művet, aki Babrik szellemiségét továbbvitte és átadta.

A Mártonfi István csíksomlyói kéziratából származó három magyar táncal a helyszellemet idéztük. Majd a sárospataki diákdalokkal, a XVIII. századi diákdalokkal azt szerettük volna megmutatni, hogy milyen formában jelentek meg egyes régi magyar dallamok a XX. századi zeneszerzők műveiben. Tehát hogy milyen inspiráló hatással voltak rájuk, erről is képet nyerhetünk ezekkel a zeneszámokkal, amelyeket Farkas Ferenc feldolgozásában játszottunk. A Codex együttes most is XVIII–XIX. századi magyar táncokat és dalokat játszott; a Barozda együttes mint már említettem, a hajdan betiltott CD-nek az anyagát mutatta be, tehát hanglmezbe mutatóként is számítható, az ő koncertjük. Állítólag pontosan azért tiltották be az akkori román kommunista hatóságok, mert magyar zenét tartalmazott.

Csíkszereda mint kivétel

Felmerült, hogy a régizene fesztivál idején kiadásában nem volt orgonakoncert. Ez talán annak is tulajdonítható, hogy a fesztivál most időtartamában is visszatért a régi formájához: négy napig tartott, nem egy hétig. És a szervezők, akik az idén is profi módon dolgoztak, ha lehetett, megpróbálták elérni az átfedéseket. Az orgonakoncert Csíksomlyóhoz

Harminc év távlatából – beszélgetés Boros Zoltánnal

kapcsolódik. A Csíksomlyói Kegyetemplomban egyetlen hangverseny hangzott el az idén. Pontosán az, ami odaillő. Kájoninak a Cantionaleját vitték a Csíksomlyói Kegyetemplomba. Olyan sűrű és gazdag volt a műsor, hogy méltánytalan lenne hiányolni az orgonakoncertet.

Viszont különösképpen értékelni lehet, hogy a szervezők a mai anyagi lehetőségek között továbbra is lehetővé tették azt, hogy a fesztiválnak szinte minden résztvevője elejétől végig jelen lehessen. Ez, amit nagyon sokszor elmondtunk, és az együttesvezetők sokszor kiemelték ennek a fontosságát, idén megint csak öröndetes módon megvalósult: az együttesek hallgathatták egymást, egymásra tudtak figyelni, megbeszélhették egymás produkcióit. A Csíkszeredai Régizene Fesztiválnak ez immár egy eléggé nem hangsúlyozható sajátosságává vált. Máshol általában

nem így történik: együttesek jönnek és mennek. A szervezők számára ez így gazdaságosabb, Európa-szerte ez történik. Máshol csak a közönségnek adatott meg az, hogy végig tudja követni a fesztivál műsorát, a muzsikusok számára ez csak a Csíkszeredai Régizene Fesztiválon vált lehetővé.

Szót kell ejtenünk egy másik pozitívumról: a régizene kurzusokról és a délutáni tematikus beszélgetésekről, illetve előadásokról. Ez utóbbiak közül is kiemelkedik a fesztivál jubileumi jellegéhez kapcsolódó, hézagpótló július 9-i előadás, illetve beszélgetés, amelyet Simon József moderált. Ő ugye a Barozda együttes frontembere és a Csíkszeredai Régizene Fesztiválnak a létrehozója. És ennek a beszélgetésnek a keretében nagyon sok olyan történet, olyan tény, olyan háttérinformáció került be ismét a köztudatba, amelyet a régiek esetleg már helyelkőzzel elfelejtettek, vagy nem is tudhattak, az új generáció számára pedig teljesen ismeretlenek voltak. Itt ki kell emelnem Boros Zoltánnak a szerepét, és nemcsak a hajdani szerepét a fesztivál létrejöttében. Ő azokban az időkben a Román Televízió Magyar Nyelvű Adásának a zenei szerkesztője volt. A fesztivál újraindulásakor, a 90-es években pedig az adás főszerkesztője. Jelentős mértékben hozzájárult a Csíkszeredai Régizene Fesztivál

létrejöttéhez, arculatának a kialakulásához. Elvülhetetlen érdeme egy olyan járulékos kiadvány megszerkesztése, amelyik mind a mai napig rendkívül keresett, antikváriumokban vadásszunk külföldi régizenesz barátaink kérésére, ez az *Énekek halottam* című régi magyar virágénekeket tartalmazó Kriterion-kiadvány, amely sajnos csak egyetlen kiadásban jelent meg, 1981-ben, és amely régiesen megérett az újraindulásra. Amely talán egy bővített, javított újraindulás is lehetne.

Külön kiemelném, hogy a televízió magyar adása erre az alkalomra retrospektív összeállítást készített a fesztivál régebbi kiadásairól, és ezt vetítették az évfordulóval kapcsolatos beszélgetés végén, valamint – ez különleges élmény volt – a Barozda koncertjének és a fesztiválnak a befejezéséért a Mikó-vár falára. Finis coronat opus.

Bukarestben valami készül

Alekszandr Iszajevics Szolzenyicin

Levél nagyböjtben, Pimen pátriárkának

Nagyhét az Úr 1972. esztendejében

Vlád Óboldogságának!

Mint sírkő nehezedik a néhánny, még életben lévő igazhíttű oroszoknak a szívére, zúzza szét mellét az, amiről e levél szól. Mindenki tudja, nagy hangon kiabálta, most pedig újra hallgat, elbátortalanodottan. Ezért kell még egy kövecskét tenni a nagy köre, hogy ne lehessen tovább hallgatni. Ilyen kövecské verte be az én fejemet is, amikor Karácsony éjszakáján az Ön pásztorlevelét hallgattam.

Letaglózott az, amit Ön végül a gyermekekről modott – talán először hangzott el az utóbbi fél

évszázadban ilyen magas szinten –, hogy a szülőfölknek gyermeikeiben el kell ültetniük a Haza szeretete mellett az Egyház iránti szeretetet (és talán a hitet is, nemde?), és saját példájukkal kell erősíteniük azt. Amikor ezt hallottam, eszembe jutott a gyermekkorom, a sok istentisztelet, amelyen részt vettem, és az ott szerzett első, hihetetlenül friss és tiszta benyomás, amelyet nem tudtak kiörlöni belőlem az élet malomkövei, s a racionalista elméletek sem töröltek ki.

De mit jelenthet ez? Ön miért csak az emigrációban élő oroszoknak küldi ezt a tiszteletre méltó üzenetet? Miért csak őket biztatja arra, hogy a gyermekeiket keresztény hitben neveljék, miért csak a távolban élő nyáját figyelmezteti arra, hogy „vesse el a rágalmat és a hazugságot, erősödjék meg az igazságban és a tisztességben”? Mi ne vessük el? És a mi gyermekeinkben el kell-e ültetniük az Egyház iránti szeretetet, vagy nem? Az igaz, Krisztus azt parancsolta, hogy

keressük meg a századik elvesztet bárányt is, nyilván azután, hogy a többi kilencvenkilenc megkerült. De ha már a közeliünkben lévő kilencvenkilenc is hiányzik, akkor nem őket kellene megkeresni előbb, sőt legelőször?

Nem értem, amikor a templomba beléptem, hogy a fiamat megkereszteltessem, miért kérték a személyazonosságomat? Milyen szertartásrendi előírás alapján igazoltatja a Moszkvai Patriarchátus a megkeresztelt lelkeket? Csodálom a szülők bátorságát, azt a századok folyamán örökölt titokzatos lelki ellenállást, amely átsegíti őket ezen a besúgó számbavételén, amely miatt üldöztetésben van részük a munkahelyükön, céltábláivá válnak a fájankók nyilvános gúnyolódásának. Csakhogy itt véget is ér a nagy igyekezet, a keresztelkedéssel be is fejeződik a gyermekek „belépése” az Egyházba, számukra a hitben való nevelkedés többi útja le van zárva: nem vehetnek részt istentiszteleten, néha még gyómiuk sem

szabad, vagy egyáltalán nincs joguk arra, hogy lelki gondozásban részesüljenek. Gyermekeinket megfosztják a szentmisével való első találkozás megismételhetetlen, angyali pillanatától, amit nem pótolhatnak be felnőtt korban, sőt még csak nem is tudhatják, hogy mit vesztek. Megsértik gyermekeink jogát, hogy tovább vigyék az ösök hitét, és a szülők jogát, hogy a világról alkotott saját elképzelésük szerint neveljék gyermekeiket – és önök, egyházi vezetők belenyugodtak ebbe, bátorítják ezt, sőt úgy vélik, hogy ez a vallásszabadság ékes szülője. Arra a tényre hivatkozom, hogy kénytelenek vagyunk nem valami semleges kezekbe, hanem az ateista propaganda primitív és tisztátalan markába tenni tehetetlen gyermekeinket. Valamint arra a tényre, hogy a fiatalok számára – akiket elszakítottak a kereszténységtől, nehogy megfertőződjenek! –, erkölcsi nevelésükhöz csak a propagandistaigazolvány és a büntető törvénykönyv közötti szűk rést

hagyták meg.

Történelmünkben elvesztegettünk egy fél évszázadot, remélni sem merem, hogy felszabadítjuk a jelent, de hogyan mentjük meg országunk jövőjét? A mai gyermekekből álló jövőt? Végső soron országunk igazi, mélyen gyökerező sorsát az határozza meg, hogy lakói miként gondolkodnak, hogy végleg elfogadják az erőszak uralmát, vagy kilépnek a ködből, és derengeni kezd újból az igazság uralma. Hogy sikerül-e újra megtalálnunk a keresztény jellemvonásoknak legalább egy részét, vagy pedig elveszítjük az egészet, és túléleli spekulációkra meg a profitra bízunk magunkat?

Az orosz történelem utóbbi századainak tanulmányozása arról győz meg, hogy ez az időszak összehasonlíthatatlanul mélyebb és harmonikusabb lett volna, ha az Egyház nem mond le önállóságáról, s az orosz nép pedig hallgat az egyház szavára, miként például a lengyelek tették. De jaj, nálunk

már régóta nem ez történik. Eltvedtünk, és végül elvesztettük a keresztény erkölcs fénylő világát, amelyben évezredek során lesűrődött mindaz, ami magatartásunkban, mindennapi szokásainkban, a világról alkotott elképzelésünkben, a folklórban és egyáltalán abban, amire azt mondják, hogy ember, benne van. Lehetséges az, hogy amikor a keresztény nép utolsó vonásait és jellemzőit is elveszítjük, akkor nem ez a Pátriárka legnagyobb gondja? Az orosz Egyháznak minden kelet-ázsiai vagy afrikai katasztrófa esetén saját és elkötelezett véleménye van, csak a belső katasztrófákkal kapcsolatban nincs mondanivalója. Miért váltak hagyományá nálunk az egyházi csúcsokelet alászálló higadgt és gondmentes pásztorlevelek? Hogyan lehetséges az, hogy az egyházi dokumentumok olyan szelídek, mintha a lehető legkeresztényebb nép méhében fogantak volna? Ha ekkora különbség van a pásztorlevél higadgt hangja és a megpróbáltatá-

Tomas Venclova

Európa küszöbén: Kalinyingrád és Litvánia

Nekem, aki litván vagyok, a Kalinyingrádi körzet nem pusztán a velünk szomszédos régiót jelenti, hanem emóciók egész bonyolult együttesét is. Ebben az együttesben nosztalgia és elidegenedés, fájdalom és gyanakvás elegyedik. Ugyanígy van ezzel sok más litván is. Azt, hogy milyen érzéseket táplál Litvánia iránt egy átlag kalinyingrádi vagy szovjetszki lakos, pontosan nem tudom, de úgy hiszem, hogy a gyanakvás és a bizalmatlanság ott van érzései között. És a meg nem értés is.

A Kalinyingrádi körzetet és Litvániát nem választja el szemmel látható természetes határ, legfeljebb a keskeny Nemunas, de az is csak északon. A litván ligetek, síkságok, ártéri rétek simán átnyúlnak a túloldalra, s folytatódnak ott. A háború előtt, de legalábbis a hitleri időkig ugyanazt a nyelvet, ugyanazokat a dalokat lehetett hallani a határ mindkét felén: litvánok lakták, ha nem is nagy számban, mind Tilšit, mind Gumbinen (ma Szovjetszk és Guszev) környékét. A határ mindazonáltal élesen érzékelhető volt és az is maradt.

A háború előtt a Litvániából érkező utas, ha átlépett a határon, fejlettebb civilizációjú világban találta magát: kőházakat látott faépületek helyett, sokkal gondozottabb földeket, barátságos európai kisvárosokat a gyakran nyomorúságos falvak, települések helyett, aszfaltutakat földutak helyett. A különbség ma is érzékelhető, de immáron Litvánia javára: az eltelt ötven valahány év alatt az ország mégiscsak fejlődött, míg a volt kelet-poroszországi területek, bármily fájdalmas, de visszafeljődtek. Ez utóbbiakat előbb a szörnyű háború okozta pusztulás uralta.

Megszenvedte egyébként a háborút Litvánia is. Sőt nem kevésbé a háború utáni sztálini megtorlások. De Litvániában az emberek többsége mégis a lakóhelyén maradt, s mindennek ellenére hazája gazdájának érezte magát: megőrizte mind történelmi emlékezetét, mind az alkotás iránti vágyát.

A Kalinyingrádi körzetet ezzel szemben áttelepülők népesítették be, akik eleinte gyűlölettel viselkedtek minden iránt, ami itt régi, német volt. Ezt a háború borzalmai után meg is lehetett érteni, de a gyűlöletet még külön szította a hatalom, amely azt sugallta, hogy ami német, az náci. A gyűlölet utóbb lanyhult ugyan, de megmaradt a gyökérlenség érzése, az apátia, a majdnem általános – de a történelmi örökség iránt aztán mindenképpen megnyilvánuló – közöny.

Ez volt egyébként jellemző szinte egész Oroszországra: a sztálini és a poszt sztálini rezsim emberek millióit űzte el régi lakóhelyéről, derékba törte sorsukat, és minden hazafias szólama ellenére lenézte, meghamisította vagy agyonhallgatta a múltat. A kalinyingrádi körzet azonban még ebből az általános környezetből is kiritt. Itt szinte maradéktalanul eltűntek a régi helynevek (talán a folyónevek kivételével, de azokat is többnyire eltorzították). Az újonnan adott neveket meg mintha az előző napi újságból vagy a katonai szabályzat szövegéből kölcsönözték volna – valószínűleg így is történt. A háborút követően megvolt még itt, ha többnyire siralmas állapotban is, sok vár, templom, kastély, városrész, de majdnem mindent értelmetlenül lerombolták. Ami pedig még megmaradt, azt tönkretette a sokévi nemtörődomség. Tulajdonképpen csak az utak őrződtek meg, amelyeket még a háború előtt pompás fasorokká alakítottak.

Kelet-Poroszország egyik részét, mint tudjuk, Lengyelországhoz csatolták, a másikat (Klaipeda vidékét) pedig Litvániához. Ezek a területek sem szenvedtek kevesebbet háborútól,

mint a Kalinyingrádi körzet, de a különbség köztük és az utóbbi között kézzelfogható. A Kalinyingrádi körzet háború utáni története és földrajzi elhelyezkedése nemcsak furcsa, hanem amint az évről évre mind szembetűnőbb, valóságos anomáliává vált. A mai poszt szovjet világban a Kalinyingrádi körzet a korábbi szovjet rendszer afféle skanzenjének tetszik, olyannak, mint Fehéroroszország vagy a Dnyeper-mellék. Érdekes viszont, hogy valójában mégsem az.

Ifjú koromban gyakran megfordultam Kalinyingrádban: elborzasztott, de vonzott is a halott város, amelyben az ember mint-ha magával a pusztával térel, az elenséges, nyomasztó, mozdulatlan térel került volna kontaktusba. Más helyeken is jártam. (...) Egy hónapig még szolgáltam is a csernyahovszki kaszármayakban, tizedesi rangban. Mostanában ismét többször átléptem a Kalinyingrádi körzet határát – hol Lengyelország, hol meg Litvánia felől. Ezek a határátlépések mindig igen emlékeztetése számomra. A Kalinyingrád és Gdansk között közeledő vonat a polgárháborúról szóló regényekben leírt vonatokat juttatja eszembe, hiszen a mostani orosz és lengyel csempészek habitusa egyáltalán nem marad el Babel vagy Pihnyak hőseinek megjelenése mögött. Ugyanezt tapasztaltam, bár talán kissé csekélyebb mértékben, a Szovjetszk–Torange közti autóbuszon, amelyen magam is csempészsébe keveredtem. Egy litván lány vagy tíz üveg vodkát osztott szét az utasok között, aztán, a litván oldalra érve, ismét begyűjtötte őket az utazótáskájába – egy üveget időlegesen én is a gondfajmba vettem, mit csináljunk, emberek vagyunk.

De a csempészség idővel megszűnhet. Sokkal lényegesebb, hogy ez a föld már nem ugyanaz, mint amelyikre ifjúágom óta emlékszem. Megőrződött, persze, a régiből is sok minden. Vannak omladékok, elvadult szántók, és ami ennél is rosszabb,

fantáziátlan lakótelepi épület-tömbök; és ott a förtelmes Szovjetek Háza a königsbergi vár helyén, utóbbinak a romjait hajdan még láttam. Észrevehető azonban, hogy az itt élő emberek kezdik már érezni a kapcsolatot Európával, nincsenek légmentesen elzárva tőle, mint a korábbi évtizedekben. Tulajdonképpen épp úgy törekszenek feléje, mint a litvániaiak. A körzetben élők közül sokan a vidék történetétől sincsenek már teljesen elzárva. Nem kevés kalinyingrádi valójában most először érzi, hogy a náciizmussal és a háborút megelőző jó ezer esztendő folyamán itt jelentős dolgok történtek. A múltnak ez a birtokbavétele is része az Európához való közeledésnek. (...) Kétség sem férhet hozzá, hogy sor kerül az Európába való visszatérésre. E tekintetben nem is a jogi momentumok a legfontosabbak: fontosabb az, hogy a volt königsbergi vidék ne legyen többé anomália a szomszédai, főként pedig a sikeres országok között. Litvánia, s még inkább a Kalinyingrádi körzet számára most ez az egyik legjelentősebb, ha nem a legeslegjelentősebb kérdés. Ezért érdemes higgadtan, fölös nagy szavak nélkül tisztázni viszonyunkat. (...) Szeretnék eloszlalni néhány, a határ mindkét oldalán lábra kapó régi és újabb hiedelmet.

A Kalinyingrádi körzet történetének „orosz része” csekély: 1945-től számítódik (ha figyelmen kívül hagyjuk azt a rövid, 18. századi szakaszt, amelyben a város és környéke orosz fennhatóság alá tartozott). A második világháború után történelem itt jószerével nem is volt; azt, ami volt, talán inkább poszthistorikus létezésnek nevezhetnénk. A „litván rész” ezzel szemben, igazán jelentős, jóllehet ezek a területek jogilag sosem voltak a litván állam birtokában (kezdetben olyan törzsek tereuma volt, amelyek semmiféle állam-szervezetet nem ismertek, utóbb a pogány Litvánia halálos ellen-sége, a Német Lovagrend hódította meg, végül pedig Németországhoz csatolták). Litvánia

múltját mindazonáltal olyan erős szálak kötötték Königsberg múltjához, hogy azokat semmiképpen sem lehetett szétszakítani.

Az átlag kalinyingrádi ezeket a bonyolult történelmi vonatkozásokat nem nagyon érti, de azok nem is nagyon érdeklik. A litvánok manapság az iskolában tanulnak róluk, bár nem voltak ismeretlenek előttük korábban, a szovjet időkben sem: akkoriban a Königsberg és Litvánia közötti kapcsolatokat nem hangsúlyozták ugyan, de agyonhallgatni sem sikerült őket. A litvánok erre vonatkozó ismereteihez egyébként hiedelmek is keverednek. Némely litván hajlamos arra, hogy az olyan kalinyingrádi,

aki nem ismeri lakhelye múltját, „mankrutnak”, „homo sovieticusnak” nevezze, vagy más, kevésbé hízelgő nevekekkel illesse. Másfelől sok kalinyingrádi Litvániát területi követelésekkel gyanúsítja. Azzal, hogy titkon, bár rosszul leplezeten a terület meghódítására, jelenlegi lakóinak elűzésére törekszik, illetve kényszeríteni akarja őket a litván nyelv használatára. Ezért próbálják a litvánok, úgy mondan, felnagyítani korábbi csekély jelentőségű fontosságát, és hangsúlyozzák túl itt fellelhető történelmi nyomaik jelentőségét, aminek persze gátat kell vetni. Litvánia kormányja többször is kijelentette, hogy szomszédáival szemben nincsenek területi követelések. De Litvániában ténylegesen vannak olyan körök – vagy

inkább egyes személyek –, akik szavaikkal és tetteikkel az ellenkező véleményt erősíthetik.

A litvánok gyakran nevezik a Kalinyingrádi körzetet (mellesleg a hozzá csatlakozó Klaipeda vidékét is) Kis-Litvániának. Ezt az elnevezést azonban nem a mai nacionalisták találták ki: létezett az már a 16. század óta. Latin vagy német alakjában, krónikákban, térképeken, hivatalos iratokban is szerepelt. Ezer évvel ezelőtt ezt az egész vidéket balti törzsek népesítették be. Nyugaton, a mai Kalinyingrád környékén poroszok éltek, akik később betelepülő németekkel keveredtek, s maguk is elnémetesedtek – éppenséggel ők adták a német államnak az Európa tör-

ténetében ismert (és a potsdami konferencia határozata által megszüntetett) Poroszország nevet. Keleten és északon, megközelítőleg a mai Polesszk és Csernyahovszk vonalánál, a porosz földek megszakítatlan mentek át a poroszok közeli rokonai, a litvánok által lakott területekbe. Filológus lévén, ismerem a porosz nyelvet (a 17. században halt ki, de fennmaradt három, és nyelven írott katekizmus). A porosz nyelv bonyolultabb és archaikusabb, mint a litván, de körülbelül annyira hasonlít rá, mint a lengyel, sőt az ukrán az oroszra.

Sem a litvánok, sem a poroszok nem voltak szlávok: a szlávok lakta területek messze délebbre kezdődtek, valahol a mai Olsztyn alatt, és Kelet-Poroszor-

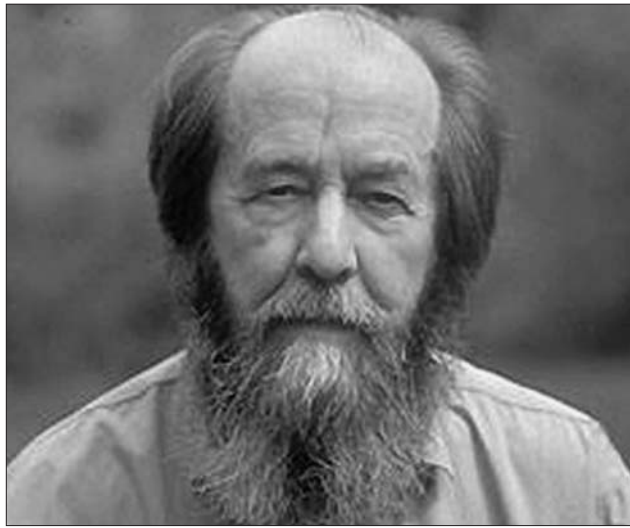
soktól teli idő között, amelyben születik, akkor egyáltalán szükség van-e még pásztorlevélre, kell-e még pásztorlevelet írni? Mert kivéve a Pátriárka hivatalában lévő nyájat, nem lesz senki, akinek üzenjenek vele.

Hét év telt el azóta, hogy két – becsületét tekintve – feddhetetlen pap: Jakunyin és Esliman, akik önfeláldozásuk példájával bizonyították, hogy a kereszténység tiszta lángja még nem veszett ki hazánkban, Boldogságod elődjéhez fordultak híressé vált levelükkel. Részletekbe menően és érvek sokaságával mutatták be azt az önként vállalt belső rabságot, amelyben az Orosz Egyház az önfelszámolás határára jutott, és arra kérték Boldogságod elődjét, hogy mondja meg, ha valami nem felel meg a valóságnak abból, amit a levélben írtak. De a levélben szó szerint igaz volt minden, ezért egyetlen szerzetespap sem vállalta, hogy vitába szálljon velük. És akkor hogyan hangzott a válasz? Egyszerű volt és brutális: megbüntették a levélírókat, megtiltották nekik, hogy istentiszteletet tartsanak. És Boldogságod mind a mai napig nem tett semmit ennek az igazságtalanságnak a megszünt-

tetéséért. Mint ahogy a vjatkai tizenkettő szókimondó levele is válasz nélkül maradt. És mint ahogy még mindig kolostori fogóságban van Jermogén Kaluzszkij, az egyetlen bátor püspök, aki nem engedte meg, hogy a megkészt, dühöngő ateizmus bezárja a templomokat, elégsse a szentképeket és a misekönyveket, megtegye mindazt a rosszat, amit 1964 előtt tett a többi egyházmegyében.

Hét év telt el azóta, hogy hangozó szóval nevével nevezték a dolgokat – és változott-e valami?

Minden megnyitott templomra húsz elhagyott és megszentelt templom jut. Létezik-e annál szívet tépőbb kép, mint a madarakra és a raktárosokra bízott templom-csontvázak látványa? Hány olyan település van az országban, amelynek nem jut templom mintegy száz vagy kétszáz kilométeres körzetben? Teljesen templom nélkül maradt Oroszország északi fele, az orosz szellemiség ősrégi forrása és az orosz jövő vélhető garanciája. Az állam és az Egyház szétválasztásáról szóló hamis törvénnyel megfojtanak minden kezdeményezést, amely bár a legkisebb templom helyreállítására írá-

nyul: nem tehetnek semmit azok, akik dolgozni akarnak, adományozni kívánnak vagy örökséget hagyni ebből a célból. Már szóva sem merik tenni a harangszó hiányát, de azért megkérdezném: miért fosztották meg Oroszországot ettől az ősi dísztől, legjobb szavától? És egyáltalán miért beszélünk annyit a templomokról, amikor nálunk keresve sem találunk egy Bibliát, külföldről hozzák nekünk a Szentírást is, miként hajdan mi vittük másoknak, Indigirbe.

Hét év telt el azóta – de mit ért

el az Egyház ezalatt? A Belligy nevez ki minden egyházi vezetőt, minden főpásztort és püspököt, titokban (még azokat is, akik vágyózkodnak – azért, hogy könnyebb legyen neveltségessé tenni és szétzúzni az Egyházat). A világ kétezer éve nem látott még ilyen csodát: olyan Egyházat, amelyet ateista diktatúra vezet! És e diktatúra ellenőrzése alatt áll az egész egyházi vagyon, beleértve azokat a rézpénzcsékeket is, amelyeket a hívők a perselybe tesznek. A hatalom nagy kegyesen kiutal 5 millió rubelt a kül-

földön működő alapítványoknak, miközben otthon bikacsökkel kergetik el a koldusokat a templom elől, és hiányzik a pénz, hogy a nyomorultabb papilakok esetében megjavítsák a háztetőt. A parókiákban a papok semmilyen joggal sem rendelkeznek – egyelőre misézhetnek még, de csak a templomban, ez van megengedve nekik, ha meglátogatnak egy beteget vagy a temetőbe mennek, ahhoz előbb engedélyt kell kérniük a városi tanácstól.

Milyen érvekkel beszélheted be magadnak, hogy az Egyház életbentartásának a legjobb módja az, ha következetesen elpusztítod a Lelkét és a Testét, az ateisták vezényletével? És kinek tartod életben? Krisztusnak semmiképpen. És hogyan tartod életben? Hazugsággal? S ha hazudtál, akkor hogyan veheted magadhoz az oltáriszentséget?

Vlad Öboldogsága, arra kéri Önt, hogy az én gyarló kiáltásom ne találjon sikert fülekre. Megtörténhet, hogy hét év alatt sem jut az Ön fülebe más kiáltás. Ne keltse azt a benyomást, ne hagyja azt hinnünk, hogy az Orosz Egyház főpásztorai számára a földi hatalom előbbre va-

ló a mennyeinél, a földi felelősség súlyosabb, mint az, amit az Úrral szemben kell vállalni.

Ne hazudjunk azt az embereknek, sőt ami annál is fontosabb: az imádságban se hazudjunk azt, hogy a láncok, amivel minket leköötözték, a lelkiünknek erősebbek. Akkor sem volt könnyebb, amikor a kereszténység megszületett, mégis ellenállt és kivirágzott. És megmutatta számunkra az utat: az áldozatát. Az anyagiakkal nem rendelkezők bármikor győzedelmeskedhetnek az áldozat révén. Szemtanúi lehetünk sok pap és hittestvérünk vértanúságának, ami méltó volt a kereszténység kezdetén szenvedett mártíriumhoz. Csakhogy a kereszténység kezdetén az oroszánok vermébe hajították a keresztényt – ma viszont mindössze az anyagi jólétét kockáztatja.

Ezekben a napokban, amikor Boldogságod tédre hajt a templom közepébe helyezett Kereszt előtt, kérdezze meg az Úrtól: van-e még valami célja annak a szolgálatnak, amit Boldogságod egy olyan nép körében végez, amelyik a kereszténység lelkét és kinézését is elveszítette már?

Fordította: Zs. I.

szág felosztásakor Lengyelországhoz kerültek. A balti és a szláv nyelvek rokonok (a rokonság jóval közelebbi köztük, mint például a szláv és a germán nyelvek között), de azért két különböző nyelvcsaládhoz tartoznak. Igazolja ezt minden orosz, aki valaha próbált litvánul tanulni. A háború után hosszú évekig azt állították, hogy a Kalinyingrádi körzet ősi szláv (sőt, mi több, orosz) terület. Hogy miért tették ezt, érthető: azt igyekeztek sugallni az odatelepülőknek, hogy ez a vidék nem idegen, vagy legalábbis a távoli múltban nem volt idegen számukra. A litvánok azonban ezt joggal sértőnek érezték, sőt ma is annak érzik. A balti nem tekintik magukat szlávoknak. (...) Ma, tudomásom szerint, a körzet szláv múltjáról szóló legenda kihalt. Egy német nyelvű litván közéleti szereplőnek azonban előnyös folyton felemlíteni ezt a sztálini időkbeli származó hiedelmet, hogy ébren tarthassák a sértődöttséget és a féltelmet „a gonosz orosz imperializmussal” szemben.

A poroszok hosszú időn át kemény harcot vívtak a német lovagokkal. Utóbbiak e harc céljára építették a királyi várakat, amelyekből, sajnos, mára nem sok maradt. Litvánia az említett porosz-német háborút történelme részének tekintik, annál is inkább, mert a poroszok veresége után maga kényszerült majdnem kétszáz éven át csatázni a Német Lovagrenddel. A szovjet időkben színdarab készült a poroszok Mantas vezette felkeléséről, majd egy igen népszerű film is. A 17. században, mint már említettem, a poroszok elnémetesedtek. (...) A nyomukat azonban őrzik még fennmaradt földrajzi nevek (ma ez sajnos már nincs így), ősi települések, s egy helyen az építészeti is. Kalinyingrádi barátainak nemrég elvitték Romanov faluba (németül Pobeten, litvánul Pabeai, poroszul Pabatay): ott mindmáig láthatók egy templom romjai, az egyetlen, amelyről tudható, hogy falai

közt poroszul imádkoztak. Épp ennek a templomnak a plébánosa adta ki a legterjedelmesebb porosz nyelvű könyvet, a három fennmaradt közül. A templom állapota, akár az egész falu, sok kívánnivalót hagy maga után; mellelleg észrevehető, hogy nem is annyira a háború idején, mint inkább azt követően rombolták le (a falakon még freskó-maradványok is láthatók). Nagyon szép gesztus lenne, ha restaurálnák (akár Litvánia közreműködésével), és múzeumot létesítenének a faluban a kipusztult nép emlékére. Ez azonban valószínűleg csak ábránd marad, már anyagi okok miatt is. Adja az ég, hogy legalább tovább ne rombolják.

A litvánok, szemben a poroszokkal, sokkal tovább tartották magukat a körzet keleti részén, egyebek között azért is, mert volt hátszáguk, a Litván Nagyfejedelemség, amely áttelepülőkkel támogatta Kelet-Poroszországot. Utóbbiak a 16. században a katolikus vallásról a lutheránusra tértek át, akik, szemben a katolikusokkal, a hívek nyelvén celebrálták az istentiszteleteket. Ezért nyomtatták éppen Königsbergben az első litván könyvet, az első ábécékönyvet, az első bibliafordítást. (Magában a Nagyfejedelemségben inkább latinul vagy lengyelül írtak; ha litvánul, akkor is csak a lutheránusok bosszantására.) Königsbergben jelent meg az első litván grammatika, az első verseskönyv, az első állatmese-gyűjtemény, az első újság, az első litván tudományos munka, az első folklór-összeállítás is. A királyi egyetemen alakult meg a világ első litván nyelvi tanszéke. Mindez a távoli múltban történt, nagyjából az I. Péter előtti időkben, illetve I. Péter korában.

Tolminkemen községben (litvánul Tolminkemis, ma Csisztije Prudi), mintegy 20 kilométernyire a litván határtól élt a XVII. század végén és a XIX. század elején Donelaitis, az első olyan litván szerző, aki európai hírnevet szerzett. Évszázok című négyrészes idilljét ma is olvassák

a litván iskolákban, de kézbe veszik csak úgy, kedvtelésből is... Donelaitis lelkipáztor volt. Emlékszem azokra az időkre, amikor a templom, amelyben szolgált, és amelyben nyughelyre lett, semmivel sem volt jobb állapotban, mint ma a romanovói templom. De előbbit még a szovjet időkben újjáépítették, ma is díszes a községnek, márpedig a kalinyingrádi körzetben igencsak ritkák az efféle díszek.

A litván kultúra a 19. század közepéig ugyanígy fejlődött Litvániában, mint Kelet-Poroszországban, az utóbbiban talán még valamivel intenzívebben is. A Donelaitis által beszélt dialektusból fejlődött ki a litván irodalmi nyelv. Kelet-Poroszország egyébként a későbbiek folyamán is igen nagy szerepet játszott Litvánia történetében. Amikor a cári hatóságok betiltották a litván nyelvű sajtót, az német területen szerveződött újjá... Az első litván „nemzetébresztő” újság, az Aušra Ragnitban és Tilsitben jelent meg, Litvániába csempész úton került (a csempészek közül nem is egy Szibériában kötött ki). Az Aušra alapítási évét, 1883-at tekintik a modern litván nemzet születési dátumának. A nép minderről nem feledkezhet meg, s nem is szabad megfeledkeznie, különben elveszi történelmi identitását. (...)

A litván jelenlét e területen – éppúgy, mint az ősi porosz – lassan megszűnt. A 18. századi pestisjárvány, a nagyszámú ide költöző német telepes, a Bismarck idején történt erőteljes germanizáció oda vezetett, hogy a 20. század elejére e népcsoportok jelentéktelen kisebbséggé zsugorodtak. Kelet-Poroszország, amely a környező országokhoz hasonlóan többnyelvű, több kultúrájú volt, szinte kizárólag németté vált. Az az állítás, miszerint „Kelet-Poroszország egészen 1945-ig litván volt”, alapítalak hiedelem. Annak ellenére is, hogy, mint már említettem, fennmaradtak balti helynevek, számos balti személynév, a nyelv és a folklór töredékei. Tilsitben élt Vidunas litván író. (...) Gon-

dolkodásmódja idegen tőlem, de Litvániában sok tisztelője és követője van, s én örülök annak, hogy szovjetszki lakóházát ma emléktábla jelzi.

Voltak litvánok, akik az első világháború alatt és után azt szerették volna, ha a kelet-porosz területeket az új, 1918-ban létrejött litván államhoz csatolják. És beadványokkal fordultak ennek érdekében Wilsonhoz, Clemenceauhoz és a versailles-i konferenciához. Buzgókodásuk vége az lett, hogy a Nemunastól északra fekvő területek, Klaipeda vidéke, Litvániához került. De a Nemunastól délebbre már irreálisnak bizonyult a korábbi litván gyökerek újjáélesztése. Ezeket ugyanis végérvényesen elvágta Hitler, aki átkezesztelt sok helységet és betiltott minden litván (pontosabban minden független) szervezetet. Meg kell mondani azt is, hogy nem egy helyi litván – mind a Nemunastól délre, mind Klaipeda vidékén – a náci oldalán állt, s nem táplált pozitív érzéseket Litvánia iránt. Voltak másfajta litvánok is (többet közülük Hitler lágerbe záratott), de aligha ezek alkották a többséget.

A második világháború után a Kalinyingrádi körzetben a lakosságnak mintegy három százaléka volt litvánnak mondható: ezek az emberek már nem mindig vallották magukat litvánoknak, de voltak, akik megőrizték nyelvüket. Sokan közülük oda-veztek, amikor a szovjet csapatok elfoglalták Kalinyingrádot, másokat kitelepítették a németekkel együtt, s Németországban újjáalakították bizonyos szervezeteiket is.

Itt egy kényes kérdést is érintenem kell. Köztudott, hogy Sztálin – enyhén szólva – szemtől hunyt afölött, hogyan bánt a szovjet hadsereg a békés német civilekkel. A „jogos bosszút” nem pusztán elnézték, hanem elvili állították. Sok bűntettre került sor (az egyiket, a nemmersdorfi náci propaganda a lakosság „harcis kedvének” fokozására igyekezett felhasználni, de más, mint a szovjet hadsereg közele-

tére felcsapó öngyilkossági hullámot, nem ért el vele). Vannak litvánok, akik e tényekből (és a német propaganda régi anyagából) kiindulva genocidiumot emlegetnek, amelyet a német és a litván nép ellen követtek el Kelet-Poroszországban. Szórol-szóra megismétlik még az Ilja Ehrenburg elleni antiszemita kirohánásokat is, amelyek szerint tömeggyilkosságok okozója volt (ugyanakkor sosem tapasztaltam, hogy valamelyik honfitársunk Lev Kopelevre vagy más olyanokra utalt volna, akik tiltakoztak a „jogos bosszú” ellen, s ezért börtönbe kerültek). A bűntetteket elhallgatni nem szabad, függetlenül attól, hogy ki követte el azokat. De visszatérhetünk a tartalomra, ha említésüket propagandafogásokra használják fel, megint csak függetlenül attól, hogy ki teszi ezt.

Egyes Nyugatra került kelet-poroszországi litvánok továbbra is azt hangoztatták (mi több, hangoztatják) hogy a Kalinyingrádi körzet – sőt a Kelet-Poroszországból a Lengyelországhoz került terület is – ősi litván föld. Erről jegyzőkönyveket, beadványokat, tiltakozásokat állítottak és állítanak össze. Ma már mindez marginális tevékenység csupán, amelynek aligha van politikai jelentősége (ha bizonyos körök támogatják is Litvániában). Sokkal értelmebb munka az olyan könyvek megjelentetése, amelyek a vidék litván és általában balti vonatkozású történetét rögzítik. Igaz, e könyvek szerzői is sokszor a régi sérelmeket rágódnak, bosszúra ingerelnek, s „elvből” nem hajlandók észrevenni semmilyen pozitív változást Kalinyingráddal kapcsolatban. Ez nekem a legkevésbé sem rokonszenves, mint ahogyan, feltételezem, egyetlen racionálisan gondolkodó embernek sem. (...)

A litvánok máig megmaradtak a Kalinyingrádi körzetben mint nemzeti kisebbség, még hozzá majdnem ugyanolyan számban, mint a háború előtt. Az itt végbement óriási változások ismeretében ez kétségkívül megle-

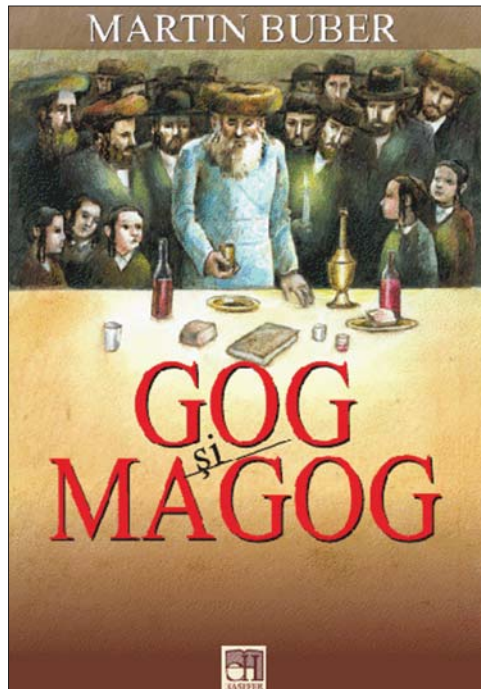
pő. A hírek szerint több háború előtti család is él még itt. A többiek áttelepültek, épp úgy, mint az oroszok. Tevékenységük az utóbbi években fellendült – litván iskolák, szervezetek létesültek, templomok nyíltak Szovjetszkben és magában Kalinyingrádban, ahol ilyesmire vagy száz év óta nem volt példa. Egyszóval (litván tekintetben) kezd nagyjából visszaállni a náci idők előtti állapot. Ez szerintem pozitív, hiszen nem pusztán a demokratikus normáknak felel meg, hanem így világít figyelmre méltóbbá, sokszínűbbé az egész régiót, s ez a jövőben talán a felvirágzását is elősegítheti. (...)

Litvániának nincsenek – ne is legyenek! – Kalinyingrádi körzetet érintő területi követeléseik Oroszországgal szemben, de a régió sorsának alakulásában érdekelték vagyunk. Fontos számunkra, hogy szabadon, józan irányban és sikeresen fejlődjen, hogy ne csak földrajzilag, hanem a lényegét tekintve is Európa részévé váljon, semmiképpen se válasszassa el tőle kínai fal úgy, ahogyan még nemrég is elválasztotta. Ugyanez vonatkozik egyébként egész Oroszországra, nem csak a kalinyingrádi körzetre. (...) A határok kiterjesztését célzó törekvés a mai világban eleve anakronizmus, és ugyanígy kétséges a valamely területre vonatkozó „ősi szent jog” elve is (igaz, ugyanez mondható el a birodalmak sérthetlenségének és oszthatatlanságának elvéről is). Bár mi mindnyájan olyan korból érkezünk, amelyben az említett elvek nagyon is elevenen éltek, de aligha lesz ez így gyermekeink és unokáink idejében. (...)

Sok mindent el lehetne simítani, ha nyíltan „feltárnánk a témát”, gyakrabban elbeszélgetnénk egymással őszintén (de civilizált módon) minden problémánkról és sérelmünkről. (...) Néha talán reménytelen vágyálomnak tűnhet mindez, ám a megvalósulása azért bizonyos, ha csak nagyon kis mértékben is, de rajtunk mindegyikünkön is múlik.

Fordította: Páll Erna

Könyvek kisebbségekről, kisebbségeknek

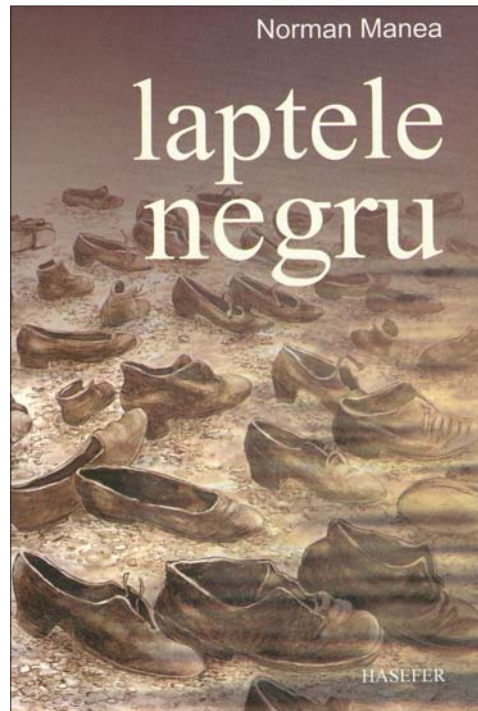
Martin Buber: *Góg és Magóg.*
Hasefer Könyvkiadó, Bukarest, 2010.

– Ha felismerjük az örök valóságot, akkor olyan erőre teszünk szert, hogy képesek vagyunk helytállni a napi valóságban is – vallja a szerző. Próbáljuk ki!

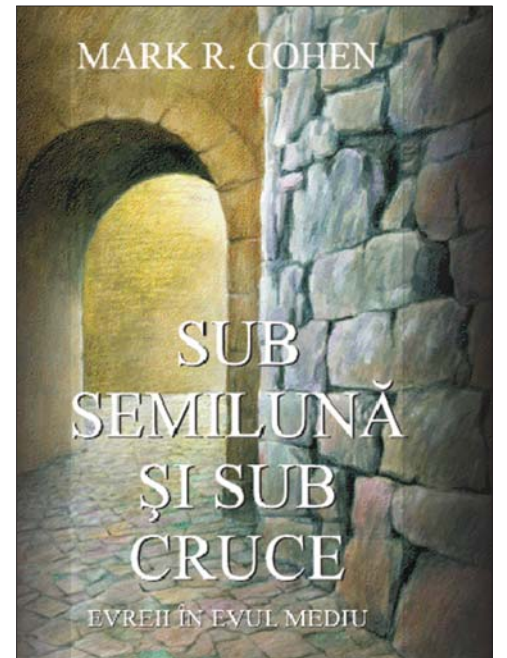
Lydia Flem: *Hogyan ürtettem ki szüleim házát.*
Hasefer Könyvkiadó, Bukarest, 2010.

– Az örökség nem ajándék – állítja Lydia Flem. – Árva maradsz, bármilyen idős vagy.

Norman Manea: *A fekete tej.*
Hasefer Könyvkiadó, Bukarest, 2010.

Emigráns írónk esszéiből és beszélgetéseiből ad válogatást ez a kötet.

Mark R. Cohen: *A félhold és a kereszt árnyékában. Zsidók a középkorban.* Hasefer Könyvkiadó, Bukarest, 2010.

A szerző, a Princeton Egyetem tanára, avatott szakértője a kérdésnek. A hatalom sohasem viselte el a másságot, sem a muzulmán, sem pedig a keresztény világban.

„Utolsó figyelmeztetés” a temesvári magyar színházról

Folytatás a 2. oldalról

► **Megvannak a számok is.** A filharmónia 180 belső munkatársából 45-öt el kell, hogy bocsásson, a magyar színház 86-ból 23-at, a német színház 80-ból 20-at. Ezeknek az intézményeknek a vezetői megállapították, ha ez a létszámcsökkentés bekövetkezik, a színházakban, a filharmóniánál megszűnik a minőségi munka lehetősége. A temesvári magyar színház a TESZT idején jól működő szerkezetként dolgozott. Ha ennek a szerkezetnek egy csavarját, egy rugóját vagy bármilyen alkotóelemét kivesszük, rögtön baj van. Ön hogyan látja: mi fog történni a színházban, ha bekövetkezik ez a kényszerű létszámcsökkentés?

– Megjegyezném, hogy amitől tartunk, nem egy mézárasmunka, hanem sebésmunka.

► **A műtét sikerül, és a páciens...**

– Arról van szó, hogy nem fogják teljesen lehetetlenné tenni, tehát megszüntetni az

intézményt, mint olyant, hanem csupán amputálják egyik kezét, egyik lábát...

► **Vagyis nyomorékká tesszük. Ez miért jó? Kinek jó?**

– Ebben az egészben ez az aljasság, bocsánat hogy kimondtam, fogalmazza, ahogy akarja... Odaillőbb kifejezés, modjuk, a smekkerség, mert itt erről van szó. Tehát nem szünteti meg teljesen, ő fedve van, az intézmények nem szűnnek meg, de éppen csak lélegezni tudnak. Még az sem mondható, hogy lélegeztető gépre vannak téve. Vánszorgognak... De minőséget már nem produkálnak. Aki lát, majd sajnálkozik rajtuk. És erre aztán igazán nem lenne szükség. Mert ha minőséget produkálunk, akkor támogatókat is találunk a magánszférában, akiktől az államtól kapott, tehát meglévő fenntartási költségek mellé megkapjuk azt is, amire egy-egy különleges produkcióhoz még szükség van. De amikor nem tudunk minőséget létrehozni, nincs hozzá színész, vagy hogyha a díszletet nem tud-

juk felrakni, mert nincs aki, vagy egyszerűen emiatt nem tudunk igényesebb díszletet létrehozni stb. stb., akkor a támogató is elmarad. Tudatában vagyunk annak, hogy gazdasági válság van. Tehát nem arról van szó, hogy szórjuk a pénzt, és hogy még többet akarunk kapni belőle az államtól, hanem igenis tudjuk azt, hogy megvonnó intézkedéseket kell foganatosítani, és egy ilyenfajta stratégiát már kialakítottunk. De élni szeretnénk! Nem pedig vegetálni...

► **A temesvári magyar színháznak nagyon komplex előadásai vannak, amelyek megkövetelik a teljes társulat jelenlétét. Például a Rosenkrantz és Guildenstern halott, ugye? Az előadható lesz akkor is, hogyha lecsökkentették a létszámot?**

– Előadható lesz, nyilván. Csak éppen vissza kell hívunk azokat, akiket a kényszerű létszámcsökkentéssel leépítettünk, úgy szerepelnek majd, mint vendégek, illetve külső munkatársak. És úgy is kell megfizetni

őket! Plussz: megnöttek az adók, meg minden, és ez is jelentkezik a fellépti díjban. Tehát sokkal többet, kétszerannyit kell az előadásra költenünk. Az előadást fenn tudjuk tartani, ha akarjuk, és akarjuk is természetesen, de emiatt más előadást nem tudunk létrehozni. Választhatunk. A Rosenkrantz és Guildenstern halott előadásunk nem véletlenül lett a tavalyi év legjobb előadása az UNITER szerint, és nemcsak az UNITER szerint. Most jöttünk haza Esztergomból, ahol nagyon szerette a közönség, és most megyünk vele a Gyulai Shakespeare Fesztiválra, ahová úgy hiszem, nem véletlenül hívtak meg. A rendezvény színvonaláról csak annyit: Peter Brook előadása nyitja meg a fesztivált. Ha ebbe a keretbe mi is beleférünk, az jelent valamit.

► **Hogyha mégis megtörténik az, hogy a költségvetéseket levágják, s a szemelet nagy részét el kell bocsátani...**

– A költségvetésünket már levágták, 20 százalékkal kevesebb, és a 25 százalékos fi-

zetéscsökkentés megtörtént, ezeket mind tudomásul vettük. Itt most arról van szó, hogy a Kormány olyasmibe szól bele...

► **Előírja a megoldást is... – ...ami a mi dolgunk lenne.** Egy kalap alá vesz mindenkiket. Prokusztész ágyába szorít belé bennünket, holott lehet hogy más ágy kelene mindenkinek, minden érintett intézménynek, a sajátosságainak megfelelő. Minden városban, minden megyében egyéni helyzet van, és mindenki egyénien kell hogy megoldja azt. De a kormányrendelet szerint a temesvári városi köztisztviselők közé sorolják be a művészeket is, ez minősíthetetlen.

► **Igen ez egy olyan rendelkezés, amelyik nagyon hasonlít a kommunizmus idején hozott intézkedésekhez és rendelkezésekhez, az akkori játékhöz: az egyenlősdihez. Amikor egy zsákba tettek mindent: almát, körtét, szilvát és csodálkoztak, hogy miért romlik meg minden... Tehát egy diktatorikus rend-**

szernek az intézkedéseikhez hasonlít. Nyilvánvaló hogy takarékoskodni kell, nyilvánvaló hogy nem lehet most lébecolni stb., ezt mindenki tudja. De mindenkire rá kell bízni, hogy testreszabott legyen ez a takarékoskodás, nem pedig amputálás. Mégis, ha beáll a kormányrendelettel előidézett helyzet, akkor hogyan működnek tovább? Hogyan lehet kivédeni a helyzet következményeit, a károsulást? Gyűjtést fognak szervezni, mégis?

– Szerintem összefogott fellépésre van szükség, a színházak össze kell hogy fogjanak és közösen lépjenek fel, hogy elérjük: az általános intézkedés tegye lehetővé azt, hogy mindenki a helyzetét maga rendezze. Ne pedig odafigyelés nélkül húzzák meg számukra a határokat, és néhol olyan helyen húzza meg a határvonalat, ahol az talán kettőtöri egy intézménynek a létét. Figyelmeztetni kell a kormányt arra, hogy a kultúra az egyik nagykövete ennek az országnak, ezért bármilyen nehéz időket élünk, nem kellene megszüntetni.